

STERVEN EN LEVEN

EEN ZESTAL PREDIKATIËN

Door

Ds. H. J. van Schuppen

Nederlands Hervormd predikant

te
Lunten

Uitgegeven door

Konings Uitgeverij
BAARN
z.j.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

INHOUD

KORTE TOELICHTING

VOORWOORD

1. HET STERVEN AAN DE WET

Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.
Galaten 2: 19.

2. HET DOEL VAN DE WET

Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft.
Romeinen 10 : 4.

3. DE VRIJSPRAAK GODS GEOPENBAARD

Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten; Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid.
Romeinen 3:21, 22.

4. KLEDEREN DES HEILS

Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan.
Jesaja 61 : 10b.

5. VREDE MET GOD

Wij dan, gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus.
Romeinen 5 : 1.

6. WIJS EN DWAAS

Alsdan zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke hare lampen namen en gingen uit, den bruidegom tegemoet. En vijf van haar waren wijzen, en vijf waren dwazen.
Matthéüs 25:1-13.

TOELICHTING

Dominee J. H. van Schuppen is predikant geweest in de Nederlands Hervormde Kerk te Lunteren. Voorafgaand aan ds. Van Schuppen stond ds. I. Kievit daar, van 1920 tot 1923. Een godzalig man, die vertrok naar Baarn. Daar werd zijn ambtelijk werk rijk gezegend, o.a. voor Jansje Zondag. Hij heeft in enkele jaren een stempel op de gemeente weten te zetten. Onder de ouderen in de gemeente wordt nog veel over hem gesproken.

De gemeente werd daarna bediend door ds. E. Schimmel, van 1925 tot 1928.

In 1929 deed ds. J. H. van Schuppen intrede in de gemeente.

Zijn preken waren ná zijn bekering heel Christo-centrisch. Zijn standpunten t.o.v. de wedergeboorte en rechtvaardigmaking heeft hij helder uiteengezet in de volgende preken. Duidelijk weerlegt hij de misvattingen die ontstaan zijn doordat de wedergeboorte los gemaakt wordt van de rechtvaardigmaking. Hij is niet tegen de uitdrukking *lijdelijke en dadelijke rechtvaardigmaking*, als deze begrippen maar Bijbels toegelicht wordt en niet losgemaakt en uit elkaar getrokken wordt.

In de bevindelijke wegen is het grote werk van de Heilige Geest om te overtuigen en van Christus te getuigen. De werkzaamheden van de mens die hieruit voortvloeien zijn niet te veronachtzamen, maar als grond deugen ze niet. De Geest richt Zich op Christus. Als het geloof in Hem doorbreekt, - in minder of meerdere mate - is de gelovige rechtvaardig voor God, volgens de leer van Paulus.

Sommige praktikale schrijvers hebben wat uitvoeriger gepreekt over de gemoedstoestanden van hen die onder de wet verkeren. Anderen hebben de onderscheiden gangen in de heiligmaking uitvoeriger toegelicht. Beiden zijn nodig. Maar vanwege het misbruik van de 'toeleidende weg' zoals die dikwijls gepreekt en besproken wordt, zou het een groot voorrecht zijn indien men zich meer ging richten naar de lijn die ook ds. Van Schuppen volgde. Deze is het meest Schriftuurlijk en overeenkomstig met de Reformatorische traditie.

In de loop der jaren rees er tegen de prediking van ds. Van Schuppen verzet vanuit het overgrote deel der gemeente. Na de 2e Wereldoorlog werd er in het buurtschap *De Valk* een Evangelisatie opgericht die duidelijk tegen Ds. Van Schuppen gericht was. Deze Evangelisatie is ten tijde van Ds. G. Boer weer opgeheven. In 1951 werd na de aanneming van de nieuwe kerkorde voor het eerst de stemming gehouden of de *gemeente* of de *kerkenraad* voortaan de kerkenraad zou kiezen. De meerderheid van de gemeente koos voor gemeente (600-300). Niet mag ontkend worden dat deze stemming een soort stembusstrijd is geworden, zowel van rechts als van links. De later gekozen ouderlingen en diakenen werden lange tijd niet bevestigd, door allerlei klachten tegen hen ingebracht.

In 1953 ging Ds. Van Schuppen met emeritaat, achtereenvolgens waren Ds. J. C. Terlouw uit Otterlo en Ds. J. van de Heuvel uit Ede consulent. Wegens de slechte financiële toestand der gemeente en de moeilijkheden rond de ambtsdragers werd pas eind 1955 met het beroepingswerk begonnen. Ds. G. Boer uit Gouda werd beroepen, die dit beroep aannam en begin 1956 zijn intrede deed. Onder veel kritiek van verschillende kanten maar ook met veel zegen heeft hij vier jaar in Lunteren gewerkt. Het eerste beroep dat hij in 1960 kreeg (naar Huizen) nam hij aan. Zijn indrukwekkende prediking en optreden heeft de gemeente gebouwd en zal niet licht vergeten worden.

VOORWOORD

Het doel van dit zestal preken is de oude *reformatorische* waarheden zo duidelijk mogelijk ieder voor te stellen. Het is mijn vaste overtuiging dat onder ons zogenoemde gereformeerde volk deze waarheden maar weinig meer bekend zijn en meestal overwoekerd door Remonstrantse en Piëtistische dwalingen. Dit is een van de grootste oorzaken dat het op kerkelijk, godsdienstig, ja schier alle gebied zo donker is. De nacht wordt zwarter en de duisternis dikker en zij, die nog leven uit de enige heilsfontein Jezus Christus, zijn overgebleven als een nachhutje in de komkommerhof. En, helaas!, niet zelden besmet met de onzuivere leer van de laatste paar eeuwen.

Niet, alsof het aan eigenwijsheid te danken zou zijn als men de zuivere reformatorische waarheden ziet, want het menselijk verstand wil ze niet zien. Alleen als de Heilige Geest ons oog verheldert zijn wij in staat de waarheid weer te zien en haar van de leugen te onderscheiden, zodat alle menselijke wijsheid en vernuft buiten beschouwing blijft. Doch zien we eenmaal deze waarheden dan kunnen en mogen we niet anders dan ze voor ieder oor uitroepen en waarschuwen voor de leugen. Daartoe moet ons de eer van Gods deugden, en het dierbare kruis van Jezus Christus dringen, alsook het medelijden met een godsdienstige wereld en een mensheid, die in zelfbedrog voortgaat naar het eeuwig verderf. Moge het Gode behagen de ogen te ontsluiten en mijn geringe arbeid daartoe te zegenen tot Zijn eer, tot heil van Sion en tot waarachtige bekering!

Reeds herhaalde malen is mij verzocht enkele preken het licht te doen zien. Onder afbedding van 's Heeren hulp en de leiding van Zijn geest ben ik met dit bundeltje begonnen. Nadat ik begonnen was, werd ik temeer aangespoord door het feit, dat een zestal preken van mijn hand, in 1920 uitgegeven, door onvoorziene omstandigheden en met de beste bedoeling, met een nieuw titelblad werden voorzien, waarop het jaartal 1930 en mijn standplaats Lunteren werden vermeld. Dit nu kon en moest zelfs verwarring stichten aangezien ik van de inhoud van dit bundeltje niet meer voor mijn rekening kon nemen. Reeds in 1920 schreef wijlen Prof. Dr. J. A. C. van Leeuwen mij in een particulier schrijven, dat genoemd bundeltje van 1920 niet vrij was van Piëtisme. De toets van het reformatorisch beginsel kon het in geen geval doorstaan.

Wie het bundeltje van toen en nu naast elkaar legt zal het grote verschil zien, een verschil als van leugen en waarheid. Dat de leugen niet gezegend wordt heb ik ondervonden. Dat God de waarheid echter wèl zegent, en daaraan Zijn Heilige Geest verbindt tot rechtvaardiging van zondaren en tot onderwijzing van Zijn ware volk heb ik mogen beleven. Het is mij tot grote vreugde en tegelijk tot bevestiging van de waarheid geweest. De Heere zegene ook deze arbeid tot verheerlijking van Zijn aanbiddelijke deugden.

Lunteren.

H. J. VAN SCHUPPEN. V. D. M.

p.s.

Van ds. Van Schuppen verschenen ook 2 preken over *de zondares aan de voeten van Jezus*, Lukas 7.

1. HET STERVEN AAN DE WET

Psalm 32: 3.
Galaten 2: 16-21,
Psalm 85: 4.
Psalm 119: 9.
Psalm 62 : 5.

Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.

Galaten 2: 19.

Een zeker godgeleerde zegt van de apostel Paulus, *dat hij zijn eigen dood overleefde*. Het spreekt wel vanzelf dat men dat niet moet verstaan van de lichamelijke dood van de apostel. In dat geval zou deze uitspraak enkel dwaasheid zijn. Niemand kan zijn lichamelijker dood overleven. Wil ik iemand overleven, dan moet ik langer leven dan zo iemand, en wil ik dus mij zelf overleven dan moet ik langer leven dan ik leef.

Maar indien men bovengemelde uitspraak geestelijk neemt en het sterven opvat in een figuurlijke en geestelijke zin, dan kan men wél degelijk zijn eigen dood overleven en is het zelfs voor ieder mens noodzakelijk dit te doen. *Wie zijn leven niet verliest, - volgens Jezus' uitspraak, - zal het niet vinden, en wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen.*

In geestelijk opzicht was Paulus gestorven en juist op het ogenblik dat hij stierf kwam hij tot het leven, tot het onvergankelijk en eeuwig leven. Paulus was tegenwoordig bij zijn geestelijk sterven en overleefde het. Hij was met Christus gekruist, en dus gestorven. Maar onmiddellijk daarop leefde hij en liet daarom volgen: "en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij."

Dat grote wonder nu, zijn eigen dood te overleven, is noodzakelijk voor ieder Adamskind. De mens moet sterven om te leven. Hij moet van de dood in. Hij moet, zoals men wel eens zegt, *aan het einde komen met zichzelf*. Zonder te sterven kan hij niet leven. De bekering is een gaan door van de dood heen tot het leven. Wanneer de mens, in geestelijk opzicht, ophoudt te leven, schept God een nieuwe mens.

Hoe dat toegaat? Luister naar Paulus in onze tekst.

Het gaat in ons teksthofdstuk over de vraag of de mens kan leven door de gerechtigheid, die uit de wet is, dan wel of hij alleen kan leven door de gerechtigheid, die in Christus is. En nu laat Paulus zien dat de wet geen leven schenkt, dat ook niet doen kan, doch integendeel dat deze de mens doodt om hem in Christus te doen leven.

En nu stelt hij zichzelf ten voorbeeld. Paulus laat zich in onze tekst zien als:

1. Gestorven aan de wet.
2. Gestorven door de wet.
3. Levende naar de wet.

1. Gestorven aan de wet.

"Ik ben der wet gestorven." De eerste vraag, die zich voordoet is: *wat bedoelt Paulus hier met de wet?* En dan bedoelt hij hier niet de wet zoals zij in *zichzelf heilig en goed is*. Evenmin doelt hij op de *verdoemende kracht* der wet; noch op de *wet als een regel des levens* in het stuk der dankbaarheid.

Indien wij letten op het verband waarin onze tekst staat, zien wij dat de apostel de wet hier plaatst *in tegenstelling met het geloof in Christus*. Als hij dus spreekt over *het sterven aan de wet* denkt hij hier aan de wet als een reeks geboden, die moeten

worden nageleefd en op wier onderhouding het leven beloofd was. Daarom staat er in de oorspronkelijke tekst ook niet "door de wet der wet gestorven", maar "door de wet, wet gestorven." De apostel doet dit met opzet om nadruk te leggen op het gebiedende in de wet en op van de eis van haar geboden te onderhouden om daardoor het leven te verwerven.

De wet is hier dus: *de gerechtigheid, die uit de wet is, haar vervulling of onderhouding om daardoor te leven*. In één woord: wet betekent hier *wetsgerechtigheid, of eigengerechtigheid*. Deze *wetsgerechtigheid* staat tegenover de *geloofsgerechtigheid*. Als Paulus dus zegt, dat hij der wet gestorven is, bedoelt hij daarmee dat hij gestorven is *aan de gerechtigheid, die uit de wet is*.

Aan die *wetsgerechtigheid* of *eigengerechtigheid* is hij dus gestorven. Wat betekent nu dat "gestorven te zijn aan de wet"?

In het natuurlijke leven heeft iemand, die gestorven is alle banden met ons verbroken. Er is geen gemeenschap meer met hem. Hij is los van ons leven en wij zijn los van het Zijn. Zo had Paulus alle banden verbroken met de *wetsgerechtigheid* door de genadekracht van de Heilige Geest. Sterven aan de wet is dus: *van alle wetsgerechtigheid afzien*. Paulus had geleerd van iedere poging om door de wet, door eigen doen en werk het leven te verwerven, af te zien. Paulus had beleefd dat het onmogelijk is om door de wet leven en zaligheid te verwerven. Hij had alle hoop op de wet volkomen verloren. De wet kon niet anders dan hem veroordelen. Ze sprak van de vloek en het doodvonnis over hem uit. Ze kon hem het leven niet geven. Al wat ze kon was *hem dood verklaren*. Zo had Paulus van alle gerechtigheid buiten Christus afgezien. Hij had van de vloek der wet aanvaard. Dat was zijn sterven geweest.

En zo is het nog. Ieder, die bekeerd wordt sterft aan de wet. Wie aan de wet niet sterft weet niet, en kan niet weten, wat genade is. Wie niet sterft aan de wet leeft onder de wet en is daardoor verbonden haar te onderhouden. Doet hij dit niet, en hij kan het niet doen, dan is hij eeuwig veroordeeld. Vandaar dat de uitverkoren zondaar leert sterven aan de wet. Hij komt los van de *wetsgerechtigheid* en verliest alle hoop om door haar of door enig werk gered te worden. Hij maakt kennis met haar vloek en oordeel en haar kracht om te verdoemen. Op deze wijze leert de zondaar van alle gerechtigheid buiten Christus afzien. Dit is strikt noodzakelijk om aan de gerechtigheid van Christus deel te krijgen.

Aan dit sterven aan de wet zat echter voor Paulus nog een ander sterven vast, namelijk *een sterven aan zichzelf*. Zodra de apostel stierf aan de wet stierf hij ook aan zichzelf. Immers de wet kon hem niet laten leven. Door dit sterven aan zichzelf kwam Paulus los van zichzelf. Alle banden, waarmee hij aan zichzelf, aan zijn ik, aan zijn leven verbonden was, werden verbroken. Het was voor hem een ogenblik als ging hij eeuwig onder. Er was geen mogelijkheid meer om door de wet te leven. God kwam door Zijn wet met hem afrekenen. Deze dingen waren voor hem geen beschouwing. Het was beleven, een ontzettende werkelijkheid. Zo werkelijk, dat als de Persoon van Christus hem niet gered had door Zijne gerechtigheid, hij op dat ogenblik ook metterdaad eeuwig zou te gronde gegaan zijn. Op hetzelfde ogenblik echter, dat hij stierf aan de wet en los kwam van zichzelf, werd hij vast aan Christus, aan Zijn gerechtigheid, door het geloof. Op het ogenblik dat hij de *wetsgerechtigheid* verloor, werd de *geloofsgerechtigheid* zijn deel. Daarom ruist het in al zijn brieven: "Christus alleen en Dien gekruist". Daarom plaatst hij zo helder en klaar de *geloofsgerechtigheid* tegenover de *wetsgerechtigheid*. Temeer daar Paulus geprobeerd had door de wet het leven te verwerven. Hij was een oprechte, ijverige farizeeër Maar

het ging niet. En wat deed hij toen? De wet ontlopen? Nee! Het werd sterven. Het kostte hem zijn leven. Maar zó overleefde hij zijn eigen dood. Want achter zijn sterven lag het eeuwige leven. En wel zag hij dat niet toen hij stierf aan de wet en aan zichzelf, maar onmiddellijk daarop werd het leven in Christus hem geopenbaard en voor eeuwig geschonken.

En zo is het nog. Paulus stelt zich ten voorbeeld en tot toetssteen voor ieder. Wie bekeerd wordt sterft niet alleen aan de wet maar tegelijkertijd aan zich zelf. Wie los komt van de wet komt ook los van zichzelf en van alles buiten Christus. Dat is juist de ellende van den mens dat hij vast zit aan zichzelf, zijn IK, zijn leven. Dit is het, dat hij van nature zichzelf is, eigendom van zich uzelf. En dit is genade, het leven en de enige troost "volgens den 1ste Zondag van de Catechismus, dat "ik niet mijns, maar mijn getrouwen zaligmaker Jezus Christus eigen ben".

Wie los komt van de wet, raakt dan ook zichzelf kwijt. Immers ziet die mens zichzelf dood door de misdaden en de zonden, aanvaardt het vonnis der wet en gaat onder. Maar om zo met Paulus zijn eigen dood te overleven en de gerechtigheid, die in Christus is, door het geloof te omhelzen. Zo zal ieder, die sterft leven in Christus. Wie niet leeft in en uit Christus door het geloof in Hem, is niet gestorven, en wie niet gestorven is leeft niet en kan niet leven. De bekering is een sterven en leven, een sterven om te leven.

Ging het u ook zó?

U moet los van alles buiten Christus. Dan is Hij het alleen, èn alles. Dan hebt ge uw wetsgerechtigheid ingeruild voorde geloofsgerechtigheid. Dat is een noodzakelijke, zalige ruil. Dan bent u vrij van de vloek der wet. Dan zijn al de beloften van het Evangelie voor u omdat u Christus hebt, in Wie al de beloften Gods *ja en Amen* zijn. Zonder geloof in Christus kunt u hoogstens hebben een verwerpelijke wetsgerechtigheid. Het is de wet óf Christus, de werken, óf het geloof, de dood óf het leven. Vóór het geloof in Christus ligt de mens met alles onder de vloek omdat hij is onder de wet.

Als u deze dingen mist, vraagt om ze te beleven. Hij is voor u allen te bekomen. Hij biedt zich aan. Hij wacht op u. Maar Hij wacht niet eeuwig.

En ging het u als Paulus? Wat een groot voorrecht! Wat een wonderwerk van Gods genade werd u geschonken. En een troost in het leven en in het sterven.

2. Gestorven door de wet.

"Ik ben door de wet gestorven". Deze woorden geven een antwoord op de vraag: "Hoe stierf Paulus aan de wet? Hoe kwam hij los van de wet?"

Wel, zegt hij, dat geschiedde dóór de wet. Wat had die wet dan wel gedaan waardoor pogen om door haar zalig te worden afzag?

De Kanttekening op de Statenvertaling wijst op vier zaken waarop wij uw aandacht willen vestigen.

1. De wet zei tot Paulus *dat hij een groot zondaar was*. Hoe hij ook werkte, en hoe ook de overtuigde zondaar zij krachten inspant om Gode welgevallig te zijn, de wet zegt altijd weer: het *is zonde*. De mens kan ook nooit anders en doet ook nooit anders dan zondigen vóórdát hij aan de wet sterft. Zoolat de zondaar niet los is van de wet, leeft hij onder de wet, is niet overgegaan in het Genadeverbond, leeft niet

door het geloof leeft geen nieuw leven, en kan dus niet anders openbaren dan de vruchten van zijn geestelijke dood, waarin hij ligt. Het ontdekkende werk van de wet, dat tot de zaligheid leidt, bestaat dan ook juist daarin, dat de wet van de zondaar zegt *dat hij niets goed doet, en het zolang zegt, dat de zondaar het opgeeft, ondergaat, sterft, los komt van de wet en van zichzelf*. De wet verklaart hem geestelijk dood, kan ook niet anders, want al wat uit het geloof niet is, dat is zonde. En wie onder de wet is, is niet onder de genade, en wie niet onder de genade is heeft geen geloof.

2. De wet zeide tot Paulus *dat hij onderworpen was aan van de vloek en van de dood*. Dat zegt de wet tot ieder die overtuigd wordt. De wet kon niet anders dan van de vloek uitspreken. De Heilige Schrift zegt: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Daarom juist moest Christus een vloek worden. "Want zovelen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder van de vloek" (Gal. 3 : 10).

Deze vloek wordt alleen opgeheven door het geloof in Christus. Daarom kan het geloof pas beginnen aan het einde der wet, aan het einde van de overtuiging door de wet, om dan door het ontsteken des geloofs door de Heilige Geest, de verborgenheid te verstaan, wat Paulus aldus uitgedrukt in Gal. 3: 13: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons."

En dit geloof is niet een onbewuste zaak, of een onbewuste band, waardoor een onbewuste wedergeboorte ontstaat. Indien dit zo was, dan zou de zondaar onbewust vergeving van zonden hebben, onbewust gerechtvaardigd zijn, en zou de apostel Paulus zich deerlijk hebben vergist in zijn leer over de rechtvaardigmaking. (Zie art. 22 Ned. Gel. Bel.). Zo verklaart de wet van de zondaar onder de vloek, en aan van de dood onderworpen, zólang, totdat hij evenals Paulus door de wet aan de wet sterft.

3. De wet zeide tot Paulus *dat hij de gerechtigheid, die de wet eist, miste*. Dat zegt de wet tot ieder, die aan haar sterft. Zij eist een volmaakte gerechtigheid, een volkomen wetsvervulling, een onberispelijk mens. Zij laat geen enkele overtreding toe, geen enkele zondige gedachte. Alleen op een volmaakte gehoorzaamheid was het leven beloofd. "Doe dat, en gij zult leven." En nu zegt de wet tegen van de zondaar: "Gij hebt geen gerechtigheid. Al uw gerechtigheid is als een wegwerpelijk kleed. En u moet gerechtigheid hebben. U wordt dood verklaard omdat u geen gerechtigheid hebt. U moet gerechtigheid hebben om te leven." Zo leert de zondaar zijn geestelijke dood kennen, tengevolge van het gemis van gerechtigheid. En deze gerechtigheid nu kan de wet hem niet geven. Daarom kan de wet geen leven meer geven. De wet moet van de zondaar dood laten liggen.

Ook dat zegt de wet van de zondaar, zoals ze dat ook tot Paulus zei. En ze zegt dat, opdat de mens alle hoop op haar en haar werken zal laten varen. Alle hoop op de wet, dat wil zeggen, *alle hoop op iets, dat buiten Christus is en zonder het geloof in Hem*, is wettisch. Met al die hoop, met al die overtuigingen, met al die werkzaamheden, onder al die voorbereidingen óf in heel die "toeleidende weg", is de zondaar onder de wet, zonder gerechtigheid, en dus geestelijk dood. Het leven is verbonden aan de gerechtigheid, zoals die in Christus is. Daarom kan het leven niet beginnen alear die gerechtigheid is toegerekend en geschonken. Zodat de genade en het genadeleven niet beginnen voordat die gerechtigheid door een waar geloof is aangenomen. Daar begint, volgens onze tekst, *het Gode-leven*. Daarom zegt Paulus, *dat hij gestorven is door de wet, opdat hij Gode leven zou*.

4. Tenslotte liet de wet Paulus ook zijn *eigengerechtigheid zien*. Ze laat deze ook van de uitverkoren zondaar zien. De godsdienstige, vrome mens zit vol

eigengerechtigheid. De wet, door de verlichting van de Heilige Geest, laat hem dit zien. Zijn bidden, worstelen, begeren, alles ziet hij als zijn eigen werk. Ziet hij dit niet, dan kan hij aan de wet niet sterven en dus nooit Gode leven, maar altijd zichzelf. Zonder dit sterven aan de wet blijft hij onder de wet, en dus met al zijn werkzaamheden onder van de vloek en de toorn Gods. Ach, dat deze dingen in onze tijd werd ingezien, de arme zielen zouden niet voor eeuwig bedrogen worden! En mochten zij, die deze dingen verstaan, met tranen bewenen deze breuk der dochter onzes volks.

Zo moet dan een mens eerst sterven om te leven. Eerst aan de wet dóór aan de wet sterven om Gode te leven. Zonder dit sterven geen leven, en zonder leven geen goede werken. En aangezien de goede werken eerst aanvangen met de heiligmaking en de heiligmaking komt nà de rechtvaardigmaking, kan het waarachtige leven op zijn vroegst beginnen in de rechtvaardigmaking.

Velen bedriegen zich dan ook door te menen goede werken te doen en men is nog nooit gestorven aan de wet. Wat men "de toeleidende weg" noemt of "het voorbereidend werk" moet eindigen in dat sterven. *Eindigt het daarin niet, dan is en blijft men onder de wet, is en blijft men dood en onder van de vloek.* Zo bestaat het werk der wet dan daarin, dat zij van de mens zegt dat zij als wet volkomen goed is en de mens geheel verdorven, dood en verdoemelijk. Zo blijft geen enkele zucht over. Zo gaat de uitverkoren zondaar onder, sterft door de wet aan de wet, om in Christus te leven.

En om nu alle misverstand te voorkomen, deze vraag, die door zeer velen gedaan wordt: *is dan die zogenoemde 'toeleidende weg' niets? Is dat voorbereidend werk dan duivels werk?*

Voor de eeuwigheid is het voorbereidend werk geen grond. Zonder meer gaat de mens er eeuwig mee verloren, omdat de Heilige Schrift het beslist noodzakelijk acht in Christus te geloven.

Verder mag van *een duivels werk nooit worden gesproken*, aangezien alle overtuigingen door van de Heilige Geest worden gewerkt. Maar in het voorbereidende werk moeten twee zaken duidelijk worden onderscheiden, namelijk wat de Heilige Geest doet èn wat de mens doet.

- Alles wat de mens doet met zijn werkzaamheden is verdoemelijk, ook al moet hij bidden, enz.
- En al wat de Heilige Geest doet is goed. Ja, als de overtuigingen, tot het geloof in Christus leiden, wat eerst van achteren blijken kan, zijn ze een onmisbaar en dierbaar werk van de Heilige Geest. Maar daarom lette ieder overtuigd zondaar op de uitkomst, en hij zie zichzelf zoals de Heilige Schrift hem tekent, namelijk *buiten het geloof in Christus, onder van de toorn Gods en van de vloek der wet*, opdat hij sterve aan de wet en Gode mag gaan leven. En men bidde of lere bidden:

Doe bij een knecht weldadigheid, o Heer!

Opdat ik leev' Uw woorden moog' bewaren.

En dat Uw Geest mij ware wijsheid leer',

Mijn oog verlicht', de nevels op doe klaren;

Dat mijne ziel de wond'ren zie en eer',

Die in Uw wet alom zich openbaren.

3. Levende naar de wet.

Het sterven aan de wet door de wet had en heeft een heerlijk doel. Op dat doel wijst nu de apostel met de woorden: "Opdat ik Gode leven zou."

Wat is nu dat "Gode leven"? De Kanttekening op onze tekst zegt dat het in de eerste plaats is "een nieuw heilig leven leiden."

(1) Gode-leven is een *nieuw* leven. Dat nieuwe leven volgt op het sterven aan de wet. Het gaat er niet aan vooraf. Het kan er niet aan vooraf gaan, aangezien de zondaar voor die tijd onder de wet is, aan haar gebonden is, onder haar vloek ligt. Zolang hij onder de wet is, is hij geheel vreemd aan het genadeleven.

Dit moet recht worden ingezien om het verbond der werken met het verbond der genade niet te verwarren, wat, helaas!, veelvuldig geschiedt. De uitverkoren zondaar sterft aan de wet, juist met het doel *om Gode te kunnen leven*. Daarop wijst het woord "opdat." Dit "opdat" wijst duidelijk het doel van dit sterven aan, en dit doel kan, juist omdat het doel is, niet aan het sterven voorafgaan, maar moet er op volgen. De orde die Paulus hier geeft is deze: eerst verliest de zondaar al zijn wets-gerechtigheid, sterft, gaat onder. Op hetzelfde ogenblik ontvangt hij de gerechtigheid van Christus, die zijn deel wordt door de toerekening des Vaders en door het geloof. Alzo wordt hij een nieuwe mens om Gode te kunnen leven. Dit leven is een gedurige vernieuwing. Een van dag tot dag vernieuwd worden. Een vernieuwingsproces, dat de Heilige Schrift elders noemt *de opstanding van de nieuwe mens, waarmee de afsterving van de oude mens gepaard gaat*. Dit nieuwe leven is het leven van de mens of het nieuwe deel in die mens, dat uit Christus leeft, en waarin Christus zelf leeft.

Dit leven noemt Paulus "Gode leven." Daarom noemt de Kanttekening het een "heilig" leven. Dit heilig leven is een afgezonderd leven, een leven Gode toegewijd. *Toewijden* wil zeggen: opdragen ter ere van iets of iemand, en vervolgens: overgeven aan. "Gode leven" wil dus zeggen: zichzelf ter eer van God opdragen en zich aan Hem overgeven. Wie Gode leeft geeft zich Hem over. Geeft zijn IK over, al zijn krachten, gaven en vermogens. De mens, die niet aan de wet stierf leeft zichzelf, leeft voor zijn "Ik." Al zijn krachten, gaven en vermogens zijn voor zichzelf, ook al geeft hij zijn geld en woorden voor de zaak van God. Wie aan de wet vast zit, zoekt op zijn mooist zijn eigengerechtigheid, heeft zichzelf ten doel, heeft het oog op zichzelf en eigen genieten. Dat is de bedoeling met alle werkzaamheden, godsdienst, zuchten, tranen, zoeken van God en Zijn eer vóórdát men aan de wet sterft. Wie dat niet inziet vlijt zichzelf met een waan, een waangeloof en schijnbeking. Hij werkt van de Heilige Geest tegen, die Hem wil doen sterven aan de wet en aan zichzelf. Wie niet aan de wet stierf moet dan ook nauw acht geven op de bedoeling van de Geest en op de stem van de Geest.

Velen toch vragen zich vóór hun geestelijk sterven af: *zou het bij mij wel waarheid zijn?* Velen spreken daardoor van bestrijdingen en aanvechtingen en zitten in de valse waan dat deze zogenoemde bestrijdingen van de zijde des duivels komen. Men tracht zich daarom gerust te stellen met de gedachte dat alle ware werk bestreden wordt óf met een tekst of psalmvers, dat juist in hun gedachten kwam. Al deze mensen werken geheel verkeerd en merken niet op de stem des Geestes. Al die zogenoemde bestrijdingen, vóór het sterven aan de wet, zijn veleer werkingen van de Geest, die poogt van de mens uit zijn valse waan uit te brengen, waarin zij door onkunde en verkeerd onderwijs gebracht zijn. Allen, die dit soort van mensen trachten gerust te stellen, werken tegen de bedoeling des Heilige Geestes in. Zo bestaat er groot gevaar dat men nooit komt tot het Codeleven. Men blijft zichzelf zoeken en zichzelf leven, terwijl het Gode leven, naar Paulus' beschrijving in 2 Kor. 5:15 is: "niet meer zichzelf leven." Code leven wil dan ook zeggen, dat het levensdoel verlegd is in God. En waar het levensdoel verlegd is in God verloochent de mens zichzelf. Gode te

leven is *zichzelf te verloochenen*. En zichzelf verloochenen is: *met zichzelf niet rekenen, doch alleen met God*. Dat komt Gode toe en dat is ook Gods doel met de bekering van een zondaar. De Heere heeft geen ander doel dan van de zondaar te vernieuwen tot Zijn eer, opdat hij Hem leven zal.

De zaligheid bestaat in het Gode leven, Hem te bedoelen, zichzelf te verloochenen. Dan bestaat het geluk daarin dat God bestaat en die God zijn God is.

(2) In de tweede plaats wijst de Kanttekening er op, dat het Gode leven *een Gode behagelijk leven is*. Dit leven behaagt aan God. Waarom? Paulus zegt in vers 20: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij."

De Vader heeft een behagen in Christus. De stem des Vaders klonk eenmaal van de hemel: "Deze is mijn geliefden Zoon, in Denwelken Ik mijn welbehagen heb." En deze Christus is al Gods kinderen geworden tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en een volkomen verlossing. De gemeente Gods is in Hem vernieuwd tot kennis, gerechtigheid en heiligheid. Daarmee is het beeld Gods in van de gelovige hersteld. In dat beeld heeft God een welbehagen. Het Gode leven is de ontplooiing van dat beeld, de openbaring van Christus naar buiten. Daarom is dit leven tegelijk een geloofsleven. Paulus zegt dan ook in vers 20: "En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, die mij liefgehad heeft, en zichzelf voor mij overgegeven heeft." Zonder dit geloof is er van een Gode leven geen sprake. Door dit geloof leeft de zondaar in Godzelf.

Op het Luther-monument te Worms staan deze ware woorden gebeiteld: "*Het geloof is niet anders dan het rechte ware leven in Godzelf.*"

En dit geloof, zegt Paulus, is het geloof des Zoons van God. Zonder dit geloof in de Zoon van God is er van een *Gode leven* zeer zeker geen sprake. Want wij zijn óf zonder geloof en leven uit van de eerste Adam, óf wij hebben het geloof en leven uit Christus en uit God. Wij zijn óf zonder geloof en leven uit van de oude stam, óf wij zijn afgesneden van die oude stam en leven door het geloof uit Christus, in Hem ingeënt. Zolang dit laatste niet heeft plaats gehad mag ons leven zeer godsdienstig zijn, met vele beschouwingen en roeringen van gemoed, met veel deugd en plicht en nalaten van zeer veel zonden, het is nochtans geen *Gode leven* maar een leven en uitleven van onszelf. Het geloof in Christus is in deze beslissend. Het trekt de diepe scheur door de mensheid, een scheiding die loopt ook door de godsdienstige wereld en door van de kring van gereformeerde belijders.

(3) In de derde plaats is het Gode leven, *een leven met God*. Paulus schrijft aan de Thessalonicenzen: "Die voor ons gestorven is, opdat wij, hetzij dat wij waken, hetzij dat wij slapen, tezamen met Hem leven zouden", (1 Thess. 5 : 10). Dit leven met de Heere veronderstelt dat er niets tussen God en van de mens is. De schuld is weg. Alles is vergeven. In het bloed des kruises is alles uitgewist. Zonder dit is er geen leven met God mogelijk, daar de Heere buiten Christus een verterend Vuur is. Zodra echter de schuld en zonde weg is komt er een leven met God. Dit leven is een leven in Zijn gunst. In plaats van toorn openbaart God zijn gunst in Christus. Die gunst vergezelt van de gelovige in zijn leven. Die gunst is de kracht van zijn leven, aangezien zij meer sterkt dan de uitgezochtste spijzen. Die gunst is het licht en de vrolijkheid in het leven van de gelovige. Daarom bad Mozes in Psalm 90:

*"Laat, met het licht, haar licht voor ons verrijzen;
Zo zal ons hart op liefelijke wijzen
Uw goedheid, al ons ovrig' leven prijzen."*

Leven met God is een leven in het licht, een leven van loven en een prijzen van de goedheid Gods. Hieruit vloeit voort dat het Gode leven een leven is in gemeenschap met God. Er is omgang met God. Het is een wandel in de hemelen. Een ontmoeten van God, een ontmoeten van Christus. De Koning is in de stad. Vorst Immanuël regeert en beheerst het leven. Het is een verborgen omgang met God, die zich niet laat beredeneren of beschrijven, maar alleen laat beleven. Zo spreekt God van boven het verzoendeksel tot en met Zijn volk. En dit is niet anders dan een omgang, een wandelen met God, een leven in gemeenschap met God, een *Gode leven*.

(4) Dit Gode leven is in de vierde plaats *een leven naar Zijn geboden*. Vat dit echter niet op in wettische zin. Ondanks al het wettische, dat in van de gelovige is overgebleven kent hij toch een leven naar de wet, dat allerm minst wettisch is. Het geloofsleven is géén wettisch leven. Het geloofsleven staat juist tegenover het wettisch leven. Zonder geloof wil de mens altijd dienen, Gode behagen, iets doen, iets werken. Het geloof dient niet, maar laat zich dienen. Niet alsof het geloof niet werkzaam is. Zeer zeker. Doch het is werkzaam door de liefde. De apostel spreekt elders van een geloof door de liefde werkende. Wat een gelovige doet en werkt zijn de werken des geloofs en der liefde. Hij doet de wet, niet omdat ze hem vervloekt, óf omdat ze hem beangstigt. Veel minder om door haar werken iets te verdienen of Gode te behagen. Hij doet de wet omdat alles voor hem verdiend is. Hij leeft naar de geboden Gods omdat de liefde tot God en zijn wet daartoe dringt. Hij doet het geheel belangeloos. Hij doet het gaarne, omdat hij het gewillig doet. Er is geen drijver, die drijft. En gewillige arbeid valt niet zwaar. De dichter van Psalm 119 noemt dit dienen *een liefdedienst*. Hoe menigmaal spreekt deze dichter van zijn liefde tot de wet. En de waarachtige liefde zoekt nooit zichzelf. De ware liefde zoekt God. Ze brengt het *Gode leven* mee en daarom doet de liefde leven naar Gods geboden. Door de beoefening dezer liefde geeft de gelovige zichzelf.

Daarom is de liefdedienst wel een dienst naar de wet, maar geen wettische dienst. Aan alle wettische dienen ontbreekt de liefde en ontbreekt het geloof. Daarom zoekt de wetsdienaar zichzelf, helaas, menende God te zoeken, en Gode te leven. De vrome wetsdienaar ziet zelfs zijn leven aan voor heiligmaking, verblijdt er zich in, zoekt er grond in en bedriegt zich alzo.

Gode leven is een leven naar de wet, maar door een geloofs- en liefdeleven, uit Christus, met God. Dit is het leven der heiligmaking, dat niet vóór, maar met de rechtvaardigmaking aanvangt. En wat nu vóór de rechtvaardigmaking is, dat is een wettisch leven.

Zo zien wij dan dat de wet evenwel voor Paulus en ieder gelovige nog wel degelijk bestaat. Want al is de rechtvaardigheid door de wet volkomen uitgesloten, toch acht Paulus, noch de gelovige, zich niet ontslagen van een leven naar de geboden Gods. Ja zelfs was Paulus juist aan de wet gestorven, om Gode te kunnen leven.

Zo is het nog. Zo is het met de ganse kerk van het Oude- en Nieuwe Testament. En daarom bidt de Kerk van alle eeuwen:

*"Doe mij op 't pad van uw geboden tréén;
Schraag op dat spoor mijn wankelende gangen;
Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.
Ai! neig mijn hart en vurig zielsverlangen,
O Heer"! naar Uw getuigenis alleen;
Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen."*

Toepassing

Kent u ook dat *Gode leven*? U kent het niet en kunt het niet kennen zolang u niet door de wet aan de wet gestorven bent. Het is noodzakelijk uw dood te overleven om te leven. U moet ophouden te leven. Daar begint God in u te leven en u in Hem en tot Zijn eer.

Onderzoekt u dan in deze dingen. Indien de vloek der wet u niet ontrust tracht te geloven dat ontzettende woord: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen." U leeft voort in ongeloof, verwerpende het Evangelie van Christus. Hij biedt u aan in uw hart te komen, om daar te leven, om Zich in u uit te leven. Maar u keert u af. Vraagt om de ontdekking en overtuiging van de Heilige Geest.

Of meent u misschien dat u Gode leeft?

Zonder geloof in Christus, waaraan het sterven aan de wet voorafgaat, is dat een onmogelijke zaak. Hebt u dit niet beleefd, dan is uw *Gode leven* enkel inbeelding. Dan bent u niet anders dan een vrome wetsdienaar. Vraagt om uit deze strik des duivels verlost te worden.

Of veroordeelt u de wet, ziet u haar vloek, ligt u onder Gods toorn vanwege uw overtredingen en ongeloof? Rust niet. U moet uw eigen dood overleven. Maar na deze dood is het leven bereid. Het waarachtige leven, zoals dat in Christus is, is voor doden, die de stem des Zoons van God horen. De Heere geve u onderwerping aan Hem, vernedering en verootmoediging. Dan zult u *Gode leven*, door het geloof in Christus.

En hebt u uw dood overleefd?

Wat wonder! Wat een voorrecht! Het leven viel u in de schoot. Een leven dat eeuwig is. Een leven uit God, met God, tot God. Een leven door geloof in Christus. Een leven der liefde. Een leven van zelfverloochening, maar ook tot verheerlijking van God. Een leven, niet om u, maar alleen om Hem. O, wonder! Uw dood overleefd. Om eeuwig te leven. Zalig zijn de doden, die alzó in van de Heere sterven.

AMEN.

2. HET DOEL VAN DE WET

Psalm 32: 1.
 Romeinen 10:1-13.
 Psalm 97: 1.
 Psalm 119:65.
 Psalm 98 : 2.

Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft.

Romeinen 10 : 4.

Wij vinden in de Heilige Schrift twee voornamen zaken, die altijd weer ter sprake komen, namelijk *de wet en het Evangelie*. Deze twee, Wet en Evangelie, zijn op elkaar aangelegd. Ze staan niet vijandig tegenover elkaar. Zodra echter de mens van de wet een verkeerd gebruik gaat maken verzet zich het Evangelie. Wie door de wet wil zalig worden vindt het Evangelie tegenover zich. Niet in die zin, alsof het Evangelie zich tegen de wet als zodanig stelt, maar tegen *de mens*, die zijn leven en zaligheid zoekt in het werkverbond. Daarom moeten wet en Evangelie, werkverbond en genadeverbond zuiver worden onderscheiden. Wie dat niet doet haalt alles hopeloos dooreen, spreekt de mens onder het werkverbond zalig, kent hem leven toe onder de wet en berooft het Evangelie van zijn zaligende kracht.

Niettemin zijn wet en Evangelie op elkaar aangelegd. Of liever: *de wet dient het Evangelie*. De wet is ondergeschikt aan het Evangelie. Door de wet krijgt het Evangelie pas zijn volle en rijke betekenis. De wet doet de mens aan haar sterven, opdat hij zal leven door en uit het Evangelie. Daarom zegt Paulus: " Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou." De prediking der wet kan dan ook niet worden gemist. Volgens de vier en veertigste Zondag van de Catechismus kan de scherpe wetsprediking zelfs voor de gelovige niet worden gemist. Ook dan heeft zij een kostelijk doel. Zo is en blijft de wet van betekenis. Niet om door haar kracht of vervulling iemand het leven te schenken, maar om door haar ontdekkende kracht, door de Heilige Geest gehanteerd, juist aan haar te doen sterven, en alzo de juiste betekenis te worden voor het Evangelie. Zo heeft de wet het Evangelie ten doel.

Paulus toont dit duidelijk aan met het vermelde tekstwoord: "Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft."

Steeds heeft Paulus gestreden tegen de wetsgerechtigheid. In het 2^e vers zegt hij van de Joden *dat zij een ijver tot God hebben, maar niet met verstand*. Daardoor zoeken zij, volgens vers 3, *hun eigen gerechtigheid op te richten*. En dit leidt er toe om de gerechtigheid van Christus, het Evangelie, te verwerpen. Zo maken zij een verkeerd gebruik van de wet. Zij verstaan de bedoeling der wet niet. Daarom wijst de Apostel in onze tekst op het juiste doel van de wet. En dat doel is de Persoon van Christus. Paulus wijst:

1. Op het middel tot dat doel.
2. Op de voortreffelijkheid van dat doel.
3. Op het geloof in dat doel.

1. Het middel tot dat doel.

Het einde der wet. Het woord "einde" betekent einddoel, of kortweg: einddoel. Hoewel dit woord ook een andere betekenis kan hebben, laat het tekstverband hier geen andere toe. We moeten dus lezen: *het doel der wet is Christus*.

Dit is dus een geheel ander doel dan de Joden dachten en zich voorstelden. Het woordje "want" wijst er dan ook op, dat Paulus met dit tekstvers de oorzaak opgeeft, waarom zij van hun eigengerechtigheid moesten afzien en zich aan de rechtvaardigheid Gods onderwerpen. De Joden waren van mening dat het doel der wet was door haar werken zalig te worden. Vandaar hun ijver zonder verstand en het zoeken om een eigengerechtigheid op te richten. Daar stelt de Apostel zich nu volstrekt tegenover.

Het doel van de wet bestaat niet daarin, dat de mens doorhaar na te leven zal zalig worden, en alzo in eigengerechtigheid het leven te vinden. Met andere woorden, niet de wet zélf is doel. De wet is volgens Paulus alleen *middel* om te geraken tot het verheven doel Christus. Dit was juist de grote fout van de Joden, dat de wet hun doel was en zij zich beijverden door het verbroken werkverbond zalig te worden. Op deze wijze zouden zij echter nooit tot verzoening met God komen. "Uit de werken der wet zal geen vlees voor God gerechtvaardigd worden."

Dit geldt thans nog. Want er zijn ook thans nog duizenden die, al is het in andere vorm, en onder gereformeerde schijn, hetzelfde doen en leren als de Joden deden en leerden. Dit vindt voor een groot deel zijn oorzaak daarin, dat men werkverbond en genadeverbond niet zuiver onderscheidt en de grenslijn tussen die twee uit het oog verliest.

Aangezien nu de mens in het Verbond der genade alleen overgaat door het waarachtig, zaligmakend, of zoals onze belijdenis dat noemt, *het rechtvaardigend geloof in Christus*, is hij vóór dit geloof in Christus, voordat hij dus Christus in de rechtvaardigmaking door schenking en toerekening (Zondag 23) heeft ontvangen en door het geloof aangenomen, onder de wet én in het werkverbond. Alles wat de zondaar, vóórdat hij Christus bezit, doet is wettisch, en dientengevolge veroordeeld en onder de vloek. Vóór het rechtvaardigend geloof, zoals Zondag 7 dat beschrijft, heeft hij, evenals de Joden, de wet ten doel. Hij bedoelt zichzelf, hij zoekt zichzelf, hij heeft het oog gericht op zijn geluk en zaligheid. Déze mensen, die wel eens worden aangeduid met de term: "zoekende zielen", zoeken dus God niet, maar zichzelf. Zij zoeken zichzelf in Godsdienst, zoals de wereldling zichzelf zoekt in zijn geld, of in de zonde. Hieruit blijkt ook dat de zondaar, zolang hij leeft onder de wet, dus in het werkverbond, ook al gaat er een ontdekkende werking van de wet door de algemene werking van de Geest op hem uit, zonder het waarachtig geloof in Christus is. Hij kan ook nóch Christus, nóch het geloof hebben, aangezien deze het doel van de wet zijn. De wet immers is, in die ontdekking, waarin velen leven, nog niet tot haar Doel, namelijk *Christus*, gekomen.

Daarom is de stelling van een onbewust geloof, of een onbewuste vereniging met Christus, of een onbewuste wedergeboorte, al zou dit door de grootste en oudste theoloog ter wereld geleerd worden, niet anders dan een vreselijke leugen, die haar tienduizenden reeds verslagen heeft. Het middel tot het doel, d.w.z. het middel, dat de wet gebruikt om tot Christus te brengen is juist haar ontdekking dat die mens Hem mist. Daaruit blijkt dat de mens in de ontdekking Christus niet heeft, noch bewust, noch onbewust. De wet laat hem juist zien dat hij buiten Christus is en juist daarom verloren. Wat de Heilige Geest hem door de wet laat zien is toch waarlijk *geen schijn*.

De wet plaatst hem voor de volle werkelijkheid en waarheid. Onder de wet is: buiten en zonder Christus. En Christus te hebben, bewust of onbewust, is niet meer onder de wet te leven. Wie Christus heeft, al zou dat onbewust kunnen, kan niet meer zien dat hij onder de wet is. Want nog eens, de Heilige Geest drijft geen spel.

Maar wat doet nu de wet in de ontdekking, de wet dus als middel om tot haar doel Christus te komen?

Ze doet drie dingen.

- (1) Allereerst laat de wet zien wie ze zélf is. Zij laat zien dat ze goed is en volkomen heilig. In de hand van de Geest bewijst zij de zondaar dat zij uit het Wezen Gods is voortgekomen en dientengevolge geen enkele van haar eisen kan laten vallen. De zondaar wordt zó het klare bewijs geleverd dat er met deze heilige wet niet valt te schipperen, maar dat hij "tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd, en geen derzelve gehouden heeft." (Zondag 23)
- (2) De wet laat vervolgens zien wie God is. Zij toont de zondaar, of de Heilige Geest toont door haar de zondaar, dat God heilig en rechtvaardig is. De zondaar ziet dat God in dit opzicht Zijn wezen niet kan en wil verloochenen. God verschijnt hem als de onkreukbare, die groot en vreselijk is in Zijn heiligdom.
- (3) De wet, tenslotte, laat de zondaar ook zien wie hij, als zondaar, is. Zij toont hem zijn staat. Zij laat hem juist zien dat hij onder de wet is en dientengevolge de rechtsverhouding waarin hij tot God staat niet in orde is. Hij is in de staat van een schuldige, veroordeelde, die geen enkel recht kan laten gelden. De wet maakt hem rechtloos. De wet laat hem ook zijn aard en natuur zien. Zij laat hem zien dat zijn natuur alzo bedorven is dat hij onbekwaam is om ook maar de geringste eis van de wet te vervullen en bovendien geneigd tot alle kwaad. Geneigd, d.w.z. de wil gebogen om alle kwaad te doen, om niets dan zonde te doen.

Door deze drie dingen aan te binden verstaat de zondaar, dat hij onvoorwaardelijk aan al de eisen van de ganse wet vast zit en dat zij niet zal ophouden hem te veroordelen en te vervloeken totdat hij volkomen volmaakt is en alles, tot de laatste penning toe, heeft betaald. De zondaar verstaat nu dat de wet geen pardon kent, geen leven geeft, geen genade bewijst, maar niets anders vraagt dan uitvoering van het vonnis, tenzij aan haar eisen voldaan wordt. Daaruit volgt dat de wet de zondaar ook niet aanspoort tot werken, tot doen van de wet. Immers al wat de mens werkt en doet moet zij als wet veroordelen. Zij legt juist al wat de zondaar doet open en laat hem zien dat niets haar behagen kan. Al het werken, dat de mens doet, zolang hij onder de wet is, is uit de mens zelf en verdoemelijk voor God. De wet toont hem het verdoemelijke van al wat hij denkt, spreekt en doet. Zo drijft de wet hem, door de Heilige Geest, uit zichzelf, d.w.z. zij besluit hem onder de zonden en onder de vloek en doet al zijn hoop en verwachting vergaan.

Zo is de ontdekking, de overtuiging, een werk van de wet door de Heilige Geest. En zo blijkt overduidelijk dat deze ontdekking of overtuiging geen vrucht is van geloof of een onbewust leven. Indien dat zo was, dan zou de zondaar in de ontdekking niet meer onder de wet zijn. Doch in de ontdekking laat de Heilige Geest hem juist zien dat hij onder de wet is, in het werkverbond en dus onder "de bediening van de verdoemenis." Het is niet alleen in strijd met Gods Woord, met de aard van het werkverbond en met onze belijdenisgeschriften, maar ook in strijd met alle redelijkheid de mens in deze ontdekking te beschouwen als een levend mens. Tenslotte is dit ook in strijd met de ervaring. De Heilige Geest immers ontdekt aan de doodstaat. Wie de mens, hetzij in

gesprek of prediking, hetzij met of zonder beroep op enkele oude schrijvers uit de tijd van het verval van de Kerk, in de ontdekking *leven* of *geloof* toekent werkt de wet tegen, die werkt haar doel tegen, die werkt de Heilige Geest tegen. Want het doel van de wet is Christus!

En omdat Christus het doel van de wet is, berooft de wet de zondaar in de ontdekking van alle eigengerechtigheid, waanleven, waangelooft en waanbeking. De wet neemt alle waan weg, want de natuurlijke mens leeft, ondanks al zijn godsdienst en vroomheid in een allervreselijkste waan. Voor alles hangt een gordijn. De Heilige Geest komt, door de wet, dat gordijn weg te schuiven, om hem te laten blikken in de werkelijkheid, in de werkelijkheid van wet en Evangelie beide. Omdat dus de wet Christus ten doel heeft doet zij de zondaar beschaamd en teleurgesteld uitkomen met al zijn werken, zij schudt hem geheel uit, leert hem alle wettisch werken af, vernedert hem, verklaart hem dood en verloren en rechtvaardig onder een eeuwig vonnis des doods. Zodra dit nu werkelijkheid en beleving is, bukt de zondaar, geeft deze dingen toe en billijkt het oordeel Gods. Zijn schuld is hem glashelder door de wet en de Heilige Geest bewezen.

De overtuigingen zijn niet anders dan bewijzen van zijn schuld. Men hoeft ze niet te verklaren uit een vermeend levensbeginsel. Men kan en mag ze daaruit niet verklaren omdat dit levensbeginsel niet aanwezig is en niet aanwezig kan zijn, omdat de zondaar in die overtuigingstoestand onder de wet is en onder het werkverbond. En deze bediening der wet, is die van de verdoemenis. Zodra nu de zondaar in deze ontdekking hier of daar grond of troost of rust zoekt, brengt de wet hem er weer af. Het is niet onmogelijk dat God hem in die ontdekking bemoedigt, doch de zondaar maakt daarvan een verkeerd gebruik. Zonder daarin Christus te omhelzen maakt hij zich wijs dat zijn staat goed is. Daarom is het nodig dat de Heilige Geest hem gaat overtuigen van zijn ,ongeloof, waardoor hij de uitgestoken hand Gods afwijst en Christus verwerpt.

Zo heeft de wet in dit alles maar één doel, namelijk Christus.

Maar zo blijkt ook zonneklaar dat er zonder een komen tot en geloven in Christus nooit sprake kon zijn van een *onbewust leven* of een *onbewuste geloofsvereniging met Christus* en dientengevolge er ook vóór dit rechtvaardigend geloof in Christus nooit van enig goed werk sprake kon zijn. Het onbewuste geloof sluit onze Catechismus uit in Zondag 7, waar hij zegt dat het geloof gewerkt wordt door de Heilige Geest en het Evangelie. Alsook in Zondag 25, waar de 65^e vraag zegt *dat alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt* en dan op de vraag vanwaar zulk geloof komt antwoord: "Van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies." Dit kan niet anders dan bewust toegaan. En het geloof wordt volgens de Catechismus niet anders dan op deze bewuste wijze gewerkt.

Zo is het ook met het nieuwe leven, *de wedergeboorte*, welke de Nederlandse Geloofsbelijdenis in Art. 35 noemt, "de tweede geboorte, dewelke geschiedt door het Woord des Evangelies, in de gemeenschap des lichaams van Christus." En "door het Woord des Evangelies"; dit is toch een bewuste zaak. Daarop wijst ook Art. 12 Dordtse leerregels, hoofdstuk III en IV, waar de wedergeboorte een "zeer zoete" werking genoemd wordt en degenen, die deze werking hebben "onfeilbaar en krachtig wedergeboren worden en daadwerkelijk geloven."

Dat er vóór de rechtvaardigmaking van enig goed werk geen sprake is leert Art. 24 Ned. Geloofsbelijdenis, als zij zegt: "dat wij gerechtvaardigd worden, ook eer wij goede werken doen."

Indien nu de zondaar vóór de rechtvaardigmaking leven of geloof heeft, dan moet hij ook vóór de rechtvaardigmaking goede werken doen; óf men krijgt een levend mens en gelovige zonder goede werken. Óf, en dat zouden velen eigenlijk moeten zeggen, onze vaders hebben zich in hun belijdenisgeschriften lelijk vergist.

Wij zijn echter overtuigd, dat zij zuiverder inzicht en klaarder licht in de heilswaarheden hadden, dan de meeste theologen van onze tijd, ondanks wat men belieft te noemen *de ontwikkelingsgang in de theologische wetenschap*.

Daarom blijft vast staan, dat de wet in de ontdekking de zondaar doodt, hem dood verklaart, hem geheel veroordeelt, en daarin zijn eeuwig heil op het oog heeft. Al wat men dan ook de mens vóór het geloof in Christus als zaligmakend toekent, is een wettisch pogen en streven, doet het doel van de wet voorbij zien, is een eigengerechtig streven. Wie de mens in de ontdekking iets "zaligmakends" toekent, hetzij dit geschiedt door een gemeentelid, een kind Gods, een predikant of professor, bederft alles, doet te kort aan wet en Evangelie.

Daarom houde ieder, die zielen behandelt, het grote doel van de wet in het oog, namelijk Christus, in Zijn dierbare rijkdommen, in Zijn geheel enige betekenis en waarde voor een verwerpelijke en arm zondaar. Wie Hem zó niet leerde kennen en bezitten door het rechtvaardigend geloof is iemand, met wien de wet totnogtoe haar doel miste. Daarmee bedoelen we niet, dat nu al die overtuigingen door de wet waardeloos zijn. De overtuigingen zijn nooit waardeloos. Indien zij eindigen in het geloof in Christus heeft de wet juist haar doel bereikt en waren de overtuigingen tot dat grote en heerlijke doel onmisbaar. Indien zij daarin echter niet eindigen, zoals dat met verworpenen het geval is, dan zijn zij tot verzwaring van hun oordeel.

Wat waren zij tot heden voor ons? Heeft de wet met ons haar doel bereikt?

Indien zij dat niet bereikt, vanwege onze hardheid en verstoktheid, of door onze eigengerechtigheid en waan, dan zullen de overtuigingen tot in eeuwigheid tegen ons getuigen. O, tracht te komen tot bukken onder God. Haast u om uws levens wil. Want Gods Geest zal niet in eeuwigheid twisten met de mens.

En er is redding! Een volkomen gerechtigheid! Christus, het Doel van de wet, wordt u aangeboden, geheel om niet. U hoeft niet om te komen! U hoeft niets te doen. U hoeft geen wet te vervullen. Wel hebt u de vervulling van de wet nodig, maar ze ligt volkomen klaar in Christus. Al wat de wet eist is in Hem. Al wat ze dreigt is door Hem gedragen. "*Wil dan niet stug, gelijk een paard, weerstreven.*"

Heeft de wet in ons haar doel bereikt?

Zo ja, dan is Hij alles geworden. Alles is Christus: gerechtigheid, leven, wijsheid, heiligmaking, een volkomen verlossing. Dan zijn wij niets. Dan zijn wij arm, en toch rijk. Dan is Hij de bron, en wij drinken uit Hem; om uit en door en tot Hem te leven. Door Zijn Woord en getuigenis. Het Woord, door Zijn geest geopend. Daarom zingt Gods Kerk:

*Hoe wonderbaar is Uw Getuigenis.
Dies zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren;
Want d' op'ning van Uw woorden zal gewis,
Gelijk een licht, het donker op doen klaren.
Zij geeft verstand aan slechten, wien 't gemis
Van zulk een glans een eeuw'gen nacht zou baren.*

2. De voortreffelijkheid van dat doel.

De Apostel zegt dat het doel is: *Christus, tot rechtvaardigheid*. Wat is de zaak? De wet eist en zoekt een volmaakt mens. Een mens met een volkomen gerechtigheid. Een mens, die al de geboden Gods volkomen gehouden heeft, niet alleen naar de letter, maar ook naar de geest van de wet. Indien het eerste alleen voldoende was, had de Heere Jezus de rijke jongeling zonder de eis van de liefde, kunnen zalig spreken. Maar de wet zoekt een volmaakt mens ook naar de geest van de wet. Een mens dus met een volmaakte liefde tot God en de naaste.

Heeft de wet zulk een mens onder de kinderen van Adam gevonden? De dichter van Psalm 14 zegt van God:

*"Hij zocht alom, maar ach! Hij vond er geen;
want alle vlees is trouwloos afgeweken;
Het land is vol van stinkende gebreken;
Geen sterveling wil 't pad van de deugd betreên;
Ja zelfs niet één."*

Maar wat is geschied? "Dewijl Hij zag, zegt Jesaja, dat er niemand was, zo ontzette Hij zich, omdat er geen Voorbidder was; daarom bracht Hem Zijn arm heil aan. Jes. 59 : 16. De Vader gaf Zijn geliefde en enige Zoon. Hij verscheen in de gelijkheid des zondigen vleses. Niet uit Adam, niet uit de wil des mans, maar door de Heilige Geest, uit de maagd Maria, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet. Deze Christus heeft alle gerechtigheid vervuld.

Heeft de wet een volkomen mens gevonden?

Ja, ze heeft die gevonden. Ze heeft hem in Christus gevonden. Ze heeft in Hem volkomen gevonden wat ze eiste. Nu is er een volmaakte mens. Nu is er wat ze wilde. En omdat Hij nu de enige volmaakte mens, en er onder de kinderen Adams geen enkele te vinden is, kon de wet geen ander doel hebben dan deze volmaakte Christus. Daarom heeft de wet het Evangelie ten doel. Want Christus is het Evangelie. Hij is de blijde boodschap. Met dit Evangelie zijn de apostelen de wereld ingegaan. Paulus wenste *niet anders te weten dan Jezus Christus en Die gekruist*. Een ander Evangelie is er niet.

Al de toestanden, die iemand vóór de rechtvaardigmaking doormaakt zijn allen bij elkaar nog geen Evangelie. Wie zijn prediking daarmee vult is geen Evangelieprediker, maar een zuivere wetsprediker. *Een prediker*, zou Van der Groe zeggen, van *"een nieuw evangelisch werkverbond"*.

Het Evangelie van Christus is een waarachtig Evangelie. Het is een volkomen Evangelie. Zo volkomen, dat onze Ned. Geloofsbelijdenis in Art. 22 zegt: "dat degene, die Jezus Christus door het geloof bezit, Zijn gehele zaligheid heeft." "Christus", wil dan ook zeggen: een nieuwe en volkomen rechtvaardigheid.

Wie in Hem gelooft is rechtvaardig voor God en dus een gerechtvaardigde. In Hem te geloven en niet gerechtvaardigd te zijn is de grootste onmogelijkheid. De Apostel Paulus leert dat de zondaar gerechtvaardigd wordt door het geloof in Christus. En op grond daarvan leert onze Ned. Geloofsbelijdenis in het reeds genoemde Art. 22 "Maar Jezus Christus, ons toerekenende alle Zijn verdiensten en zo vele heilige werken, die Hij voor ons en in onze plaats heeft gedaan, is onze rechtvaardigheid, en het geloof is een instrument, dat ons met Hem in de gemeenschap aller Zijner goederen houdt; dewelke, de onze geworden zijnde, ons meer dan genoegzaam zijn tot onze vrijspreking van onze zonden."

"Christus, tot rechtvaardigheid." Door de toerekening van Zijn rechtvaardigheid staat de zondaar voor God volkomen rechtvaardig, en door *een oprecht geloof* eigent hij zich deze rechtvaardigheid toe, zodat hij voor zijn bewustzijn volkomen rechtvaardig is en vergeving heeft ontvangen van al zijn zonden. "Christus, tot rechtvaardigheid", dat wil dus zeggen: eeuwige vrijspraak, een recht ten eeuwigen leven, verzoening met God. De diepe kloof tussen God en de zondaar is nu overbrugd. Hij heeft God, het allerhoogst en eeuwig Goed, weer terug. Naar het woord van Christus Zelf is Hij en Zijn Vader gekomen, om door Zijn Geest woning bij hem te maken. Al deze zaken zijn werkelijke ervaring.

Door de wet heeft de zondaar nu geleerd geen enkele verdienste te hebben. Door de onderwerping aan Gods recht heeft hij nu geleerd wat genade is. Het recht veroordeelt niet meer, omdat daaraan volkomen voldaan is door Christus. De wet heeft haar doel bereikt, namelijk Christus is alles geworden.

Ziedaar het Evangelie, dat de wet bedoelt. Dat is het Evangelie, dat ook u verkondigd wordt. Een rijker Evangelie is er niet, evenmin als er een ander Evangelie is. Dit is de blijde boodschap, dat er een volkomen gerechtigheid is, een volmaakt mens, en een waarachtig mens. En deze ware, volmaakte Mens wordt u allen aangeboden, U en allen, die dit Evangelie hoort en leest. God eist een volmaakt mens. Hier is er een. *Hier, zegt God, Ik geef er Een!* En u hoeft er niets voor te doen, noch voor te geven. Hij is voor ieder te verkrijgen, maar door geen enkele verdienste. Iedere verdienste, ieder werk, al was het maar één enkele zucht, staat dit verkrijgen in de weg. Hij is te verkrijgen, maar alleen uit genade. Wie Hem als een vrij genadegeschenk wil, ontvangt Hem. Daarom is er, voordat de zondaar Christus ontvangt, niets. Er hoeft ook niets te zijn. Er moet niets zijn, dan alleen dat de Heilige Geest ons doet zien door de wet dat er niets is, dat we alleen maar schuld hebben en daarom verdoemelijk zijn. Zo wordt Christus dierbaar, omdat Hij alles is. Zo alleen willen we Christus, op Zijn eigen voorwaarden aannemen, omdat God tegelijk het verstand verlicht om Hem te kennen in Zijn dierbaarheid, en de wil vernieuwt om Hem gewillig te ontvangen.

Christus, tot rechtvaardigheid, het doel van de wet. Ook na de rechtvaardigmaking, al is het op een enigszins andere wijze. Want na de rechtvaardigmaking komt de wet niet meer met haar verdoemende kracht en daartegenover gaat de gelovige ook niet de wet doen omdat zij zijn doel is, of om nu uit dankbaarheid ook iets voor God te gaan doen. Hij kan en hoeft ook niets te doen. Alles is gedaan. En ook nu laat de wet hem zien dat hij niets kan en dat alles met zonde is bevuurd en besmet. Daarom drijft zij hem ook nu naar Christus. De gelovige vermag alle dingen, doch alleen door Christus, die hem krachten geeft. Het leven de gelovige is het leven van Christus in hem. "Ik leef, zegt Paulus, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij." (Gal. 2:20). Christus leeft in hem en door Zijn Geest richt hij zijn schreden naar de wet. De gelovige kan niets, geen enkel gebod kan hij onderhouden zonder Christus, en voor al de vlekken en smetten, die aan zijn welken kleven drijft de wet hem altijd weer naar Christus. Zo doelt de wet, bij telkens nieuwe schuld, weer op Christus. Niet opdat hij een wettisch leven zal gaan leven, maar een leven van de liefde, uit en door Christus, om, zoals Paulus in Gal. 2:20 vervolgt: "Hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij lief gehad heeft, en Zichzelven voor mij overgegeven heeft."

Deze liefde noopt tot wederliefde. En waar deze liefde aan het woord is wijkt het wettische. Door deze liefde beheerst bedoelt hij God, niet zichzelf. Door deze liefde alleen kan hij waarlijk God zoeken. Door deze liefde dient hij, maar niet om loon. De

wettische dienst heeft alleen het loon op het oog. De liefde echter begeert geen loon, zij begeert alleen te geven. Als de liefde overheerst geeft zich de gelovige, onvoorwaardelijk.

Christus, tot rechtvaardigheid. Wat een voortreffelijk Evangelie. Verstaan we iets van die voortreffelijkheid?

Ze is het doel van de wet. En in wien de wet dat doel bereikt, wordt deze voortreffelijkheid gezien. "Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog."

3. Het geloof in dat doel.

De Apostel Paulus wijst er nu tenslotte op, *dat Christus alleen tot rechtvaardigheid is een iegelijk die gelooft.* Men lette er op dat Paulus wijst op de noodzakelijkheid van *geloven*. Niet een zogenaamde geloofskiem of geloofsbeginsel of geloofsvermogen stelt in de gemeenschap met Christus, maar *het geloven zelf*. Als er een kind geboren wordt, leeft het niet dan wanneer de longen werken. Al zou zulk een kind nog zulke goede longen hebben en dus een uitstekend vermogen om te ademen, het zou evenwel een dood kind zijn, indien deze longen niet werkten, niet werkelijk de lucht in zich opnemen. Zo is het geestelijk ook. De levende gemeenschap met Christus ontstaat door *te geloven*, niet alleen door een geloofsvermogen. Alleen de gelovende of de gelover komt in levensgemeenschap met Christus. Daarom zegt ook Art. 22 van onze Ned. Geloofsbelijdenis dat de Heilige Geest niet alleen een oprecht geloof ontsteekt, maar ook dat het "Jezus Christus met alle Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt, en niets anders meer buiten Hem zoekt." Zo laat ons Paulus hier dan ook zien de noodzakelijkheid van het geloof, namelijk in de zin van geloven.

Zonder dit geloven blijft het Evangelie naast ons. Het is er mee als met een kostbaar en goed werkend medicijn. Dit medicijn doet geen nut, hoe goed het ook is, zolang het naast de zieke blijft staan. Het moet worden ingenomen en innig met de zieke verenigd worden. Zo moet ook Christus door liet geloof worden "ingenomen." Zonder dit heeft er geen vereniging met Hem plaats en blijft de ziel in haar dodelijke ziekte. Zonder het geloof dus doet Christus, noch Zijn rechtvaardigheid, niet het minste nut. Ja zelfs het tegenovergestelde. Zonder het geloof is het Evangelie van Christus tot verzwaring van het oordeel. De mens blijft zonder het geloof onder de wet en ook dit blijven onder de wet doet zijn schuld steeds vermeerderen. Zo is de mens dan zonder het geloof verbonden aan de wet. En zo staat de geloofsgerechtigheid tegenover de wetsgerechtigheid. Zoals dit 4^e vers staat tegenover het 3^e vers. Immers volgens vers 3 onderwerpt zich de ongelovige of eigengerechtigde niet aan de gerechtigheid van Christus. Het ongeloof onderwerpt zich aan de wetsgerechtigheid. Het ongeloof werkt altijd uit de wet. Daarom zijn ongeloof, wetsgerechtigheid, Christus-verwerping in dezen hetzelfde.

Het geloof echter onderwerpt zich wèl aan Christus' gerechtigheid. Wat de Vader toerekent neemt het geloof aan. De bekende Bijbelverklaarder M. Henry zegt: "Het geloof is onze nederige toestemming in de voorwaarden des Evangelies."

En deze geloofstoestemming is, volgens Calvijn, allereerst een zaak des harten. Zodra Christus dan ook door de Vader geopenbaard wordt in het Woord aan de ziel, ontsteekt de Heilige Geest het geloof en wordt Hij door dat geloof aangenomen en Zijn rechtvaardigheid omhelsd. Het geloof heeft dan ook alles in Hem en zoekt niets meer buiten Hem. En het proeft en smaakt onmiddellijk de zaligheid hiervan.

Zo bindt Paulus hier de toerekening van Christus en het aannemen van Hem door het geloof aan elkaar. Deze twee, namelijk *toerekening en aanneming*, mogen nooit van

elkaar gescheiden worden. Zo hier, als elders in zijn brieven, bindt Paulus ze aan elkaar. Op dit Bijbels voetspoor wandelden ook onze Reformatoren.

Helaas is het gereformeerd geslacht van onze dagen van dit voetspoor afgeweken, waardoor de leugen begon en de deur opengezet is voor allerlei dwaling. In de ná-reformatorische tijd ging men spreken van een "dadelijke" en "lijdelijke rechtvaardigmaking." En ware dit nu nog maar gebleven bij een *onderscheiding*, doch men ging deze twee van elkaar *afschieden* door te leren dat de lijdelijke rechtvaardigmaking meestal plaats greep jaren na de dadelijke rechtvaardigmaking. En thans is men zover, dat men de lijdelijke rechtvaardigmaking, dat is de rechtvaardigmaking door het geloof in de consciëntie niet eens meer nodig acht. Telkens weer hoort men het verkondigen dat men in zijn overtuigingen reeds van Gods kant gerechtvaardigd is en dat verreweg de meesten in de hemel komen zonder de rechtvaardigmaking in de consciëntie beleefd te hebben. Dit nu is niet anders dan een zielverdervende dwaling en een duivelse leugen, die als gereformeerde waarheid aan de markt wordt gebracht.

Ieder, die nog enige kennis genomen heeft van de leer van de reformatoren, wordt opgewekt en aangespoord om deze leer te bestrijden, een leer, die zielen verwoest, ons kerkelijk leven te gronde richt en alle waarachtige reformatie in de weg staat. "Met de rechtvaardigmaking staat of valt de kerk." Zolang de zuivere reformatorische waarheden, omtrent wedergeboorte, geloof en rechtvaardigmaking niet worden geleerd, is alle werken om onze Hervormde Kerk te reformeren met onvruchtbaarheid geslagen. En de jaren, die achter ons liggen, hebben het zonneklaar bewezen, dat we, ondanks alle pogingen van zogenoemde gereformeerde zijde, steeds dieper in het moeras zijn weggezonden en nog wegzinken. En dit zal zo blijven indien men de reformatorische waarheden blijft verachten.

Paulus leert ons hier nu duidelijk, dat voor wie niet gelooft, d.w.z. die geen gelovende of gelover is, Christus niet tot rechtvaardigheid is. Alleen degene, die gelooft heeft Christus en heeft Hem tot rechtvaardigheid. Hij heeft in Hem een volkomen rechtvaardigheid, waarmee de Vader volkomen genoeg neemt. En omdat de Vader daarmee volkomen genoeg neemt, deelt de gelover ook onmiddellijk in de vrede met God. "Wij dan gerechtvaardigd zijnde, uit het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus." (Rom. 5 : 1) In deze vrede wordt dus de goedkeuring Gods gesmaakt door de Heilige Geest. En het is deze Geest, die nu in de gelovige roept: "Abba, Vader!"

Toepassing

Wat een rijk Evangelie ontsluit ons Paulus hier in Christus. De rechtvaardigheid was volkomen zoek. Maar God biedt ze aan, om niet, in Zijn Zoon. En nu is ze voor ieder, die ze in geloof wil aannemen. De Apostel zegt hier: "een iegelijk, die gelooft." Het doet er niet toe wie men is. Jood of heiden, geleerd of ongeletterd, rijk of arm. Ook al is onze schuld ten hemel toe geklommen, al zijn we de grootste van de zondaren, het is voor een iegelijk, die gelooft.

Wat zullen we nu God antwoorden op deze ruime aanbieding? Zullen we Hem laten staan met Zijn Zoon in de armen? Zonder geloof, ... gewis! Want dit geloof blijft altijd noodzakelijk.

Maar de Heere kan het geven en wil het geven. "Wij bidden u van Christus wege, alsof God door ons bade: laat u met God verzoenen." Wet en Evangelie, ze zijn op elkaar aangelegd. De wet heeft het Evangelie ten doel.

Hebben wij dat ervaren?

Paulus geeft ons hier in een paar woorden de gehele bekering te zien. En hij verheerlijkt hier het werk van de drie Goddelijke Personen in de bekering. De Vader, Die Christus geeft. Christus, die Zichzelf geeft. De Heilige Geest, Die het geloof en alle dingen werkt.

Kennen we deze werken Gods?

Zo niet, zij er dan geen rusten. De tijd vliegt. Iedere dag een dag nader aan het ogenblik, dat voor eeuwig beslist. En God maakt zich vrij in de rijke aanbieding van Zijn Zoon. Tracht de wet in ons haar doel te bereiken door de ontdekking? Laten we haar dan niets in de weg leggen. Laten we de Geest niet tegenstaan met onze werken, met ons hopen en met ons waangeloof. Alles moet verloren, dan Christus gewonnen.

Verstaan we Paulus?

Wat kostelijk doel had dan de wet met ons. Zij blijft haar doel behouden, namelijk Christus. Hij is het begin, het midden, het einde. Bedenken we Zijn vermanend woord: "Blijft in Mij en Ik in U!" Zo alleen dragen we veel vrucht.

AMEN.

3. DE VRIJSpraak GODS GEOPENBAARD

Psalm 32: 1
 Romeinen 3: 1-22.
 Psalm 68 : 2.
 Psalm 130: 2.
 Psalm 130:4.

Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten; Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid.

Romeinen 3:21, 22.

Geen leerstuk, dat door onze gereformeerde vaders van zo groot gewicht is geacht, als het leerstuk van *de rechtvaardigmaking door het geloof*. Vandaar dat zij zeiden en schreven: "Met de rechtvaardigmaking staat of valt de Kerk."

Dit betrof echter niet alleen de rechtvaardigmaking als leerstuk, maar ook de zuiverheid van dit leerstuk. Vooral met betrekking tot het geloof in dit leerstuk hebben zij een vinnige strijd gestreden met de Arminianen. Inderdaad is dan ook de rechtvaardigmaking van zeer groot belang. Met dit leerstuk staat of valt niet alleen de Kerk in haar geheel, maar ook ieder lid van die Kerk in het bijzonder. Zelfs ieder mens, die onder het Evangelie leeft. Het waarachtig Christen-zijn hangt af van de vraag *of men de rechtvaardigmaking heeft beleefd of niet*. Wie Christen wil zijn zonder de beleving van dit gewichtig leerstuk is iemand, die van elders inklimt, en niet anders heeft dan een schijnbeking of waangelooft. Juist in dit leerstuk van de rechtvaardigmaking krijgt de Persoon van Christus zijn geheel enige waarde en komt ook het zaligmakend geloof op de juiste plaats. Het is de Drie-enige God, Die Zich hier openbaart, wegschenkt en woning komt maken in het hart van de uitverkoren zondaar. Laten we over dit "hart der gereformeerde theologie" met u mogen handelen.

Paulus ontwikkelt dit in de boven vermelde tekstwoorden. De Apostel wijst in dit hoofdstuk op de natuurlijke toestand van de mens. Tengevolge de val en de zonde ligt de gehele wereld voor God verdoemelijk. Het verbond van de werken verbroken, de zonde van de eersten Adam allen mensen toegerekend en daarom zal uit de werken van de wet geen vlees voor God gerechtvaardigd worden. Zal er een vrijspraak zijn, dan kan ze niet door de wet zijn. En er is een vrijspraak. God sprak en spreekt vrij van schuld en straf. Op die vrijspraak wijst hier Paulus.

Het is een vrijspraak:

1. Zonder de wet.
2. Naar Gods woord.
3. Door het geloof.

1. De vrijspraak zonder de wet.

"Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet." Wat bedoelt Paulus hier met "de rechtvaardigheid Gods?"

Allereerst bedoelt de Apostel hier die eigenschap of handelwijze Gods, waarnaar Hij rechtvaardig vrijspreekt. We zouden dit kunnen noemen: *de vrijsprekende*

rechtvaardigheid Gods. Hieraan zit echter een andere rechtvaardigheid Gods vast, namelijk die rechtvaardigheid, op grond waarvan de vrijspraak kan plaats hebben. Zal God ooit naar recht kunnen vrijspreken dan is een offer tot verzoening nodig en een volkomen gerechtigheid, d.w.z. een vlekkeloze wetsvervulling. Tot die vrijspraak is dan ook het offer en de gerechtigheid van Christus onmisbaar. Dat offer bracht hij, die gerechtigheid verwierf Hij. Zo is er dus tweeërlei rechtvaardigheid nodig: een volkomen gerechtigheid, door Christus verworven, en een vrijsprekende gerechtigheid op grond van die verworven gerechtigheid van Christus. En zo is er dus een nauw verband tussen de vrijsprekende rechtvaardigheid Gods en de rechtvaardigheid, die in Christus is, op grond waarvan de plaats heeft,

Beide komen dan ook in de rechtvaardigmaking des zondaars tot haar recht en beide worden werkelijkheden voor de ziel. In het dodelijk tijdsgewricht wordt dan ook Christus aan de veroordeelde zondaar geopenbaard als de enige gerechtigheid, die voor God geldt. De Vader openbaart en schenkt de Zoon als het enige Middel, waardoor de vrijspraak kan plaats hebben. En het is alleen het geloof, door de Heilige Geest op dat ogenblik ontstoken (zie Art. 22 Ned. Geloofsbel.), waardoor wij Christus aannemen. Daarom zegt Paulus hier dat de vrijspraak is geopenbaard zonder de wet.

Wat wil dat nu zeggen: "zonder de wet"?

In de oorspronkelijke tekst ontbreekt het lidwoord "de." Paulus zegt dus dat de rechtvaardigheid Gods, d. i. de vrijspraak Gods, geopenbaard is zonder wet. Hij laat het woordje "de" weg om de volle nadruk te leggen op al wat wet is. De vrijspraak heeft plaats zonder al wat wet is. Niets wat wet is, is in staat vrijspraak te veroorzaken, Door niets wat wet is kan de mens zalig worden. Door niets wat wet is kan God rechtvaardigen. Al wat wet is, is ten enenmale onbekwaam om de mens vrijspraak te bezorgen.

Oorspronkelijk was dat anders. Het oorspronkelijke middel om voor God rechtvaardig te zijn was een wet. Door die wet bond God de mens aan Zijn wil. En in het verbond, dat God met die mens sloot beloofde Hij het eeuwige leven aan ieder, die deze wet hield. Maar schond de mens dit verbond, en hield hij de wet niet, dan zou hij de dood sterven, en zou nooit enig vlees meer uit de werken van de wet voor God gerechtvaardigd worden. Dat nu is geschied. Adam, het hoofd van het verbond, brak het verbond, schond de wet, en van rechtvaardigheid door de wet is alzo in eeuwigheid geen sprake meer. Bovendien is geen enkel mens meer in staat om in zijn onherboren staat ooit iets goeds te doen. Hij denkt geen enkele goede gedachte meer, heeft geen ene goede begeerte meer. Zijn gehele zijn en bestaan is enkel zonde. Al wat hij doet, al is hij nog zo godsdienstig en vroom, is niets anders dan een openbaring, en een uitleven van zijn doodsstaat, ingeperkt door algemene genade, opvoeding, fatsoen en zovele andere dingen. En aangezien nu de rechtvaardigheid Gods, d. i. de vrijspraak Gods, geopenbaard wordt zonder al wat wet is, sluit dit noodwendig in, dat vóór de vrijspraak, vóór de rechtvaardigmaking dus, de mens nooit enig goed werk doet en hij dus tot dat ogenblik in zijn geestelijke dood ligt en verdoemelijk voor God is.

Zo hebben ook de gereformeerde vaders het gezien, zoals blijkt uit Art. 24 van de Ned. Geloofsbelijdenis, alwaar zij zeggen: "Intussen komen zij (namelijk de goede werken) niet in rekening om ons te rechtvaardigen; want het is door het geloof in Christus dat wij gerechtvaardigd worden, ook eer wij goede werken doen; anderszins zouden zij niet kunnen goed zijn, evenmin als een vrucht des booms goed zijn kan, voordat de boom goed is." Hier spreken de vaders dus duidelijk uit dat er vóór de rechtvaardigmaking nooit van enig goed werk sprake is. Ook eer hij goede werken

doet wordt hij gerechtvaardigd. De goede werken vloeien voort en volgen op de rechtvaardigmaking, aangezien eerst in de rechtvaardigmaking de boom goed wordt. Daarom zeggen onze gereformeerde vaders in hetzelfde artikel. "Wij geloven, dat dit waarachtig geloof, in de mens gewrocht zijnde door het gehoor des Woords Gods en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwe mens, en doet hem leven in een nieuw leven en maakt hem vrij van de slavernij van de zonde." Met dit geloof bedoelen zij dat geloof, dat volgens artikel 22 van deze zelfde belijdenis, in de rechtvaardigmaking wordt ontstoken. Dit geloof wordt dan ook in artikel 24 genoemd *het rechtvaardigmakend geloof*. Zij zeggen: "Daarom is het zo verre vandaar, dat dit rechtvaardigmakend geloof de mensen zou doen verkouden in een vroom en heilig leven, dat zij daarentegen zonder ditzelve nimmermeer iets doen zullen uit liefde tot God maar alleen uit liefde tot zichzelf, en uit vrees van verdoemd te worden." Duidelijker kan het zeker niet gezegd. Het is alleen maar jammer en diep droevig dat het gereformeerde volk van Nederland niet meer weet dat onze belijdenis zich aldus over deze dingen uitspreekt.

Zo is dus de weg tot vrijspraak langs de wet afgesloten. De mens zelf sloot die weg. En de gerechtigheid, die voor God geldt, en de vrijspraak op grond van die gerechtigheid, zijn geen vruchten van de gehoorzaamheid van de mens aan de wet. Maar, en dat is het Evangelie, die vrijspraak is geopenbaard zonder enig werk van de mens, zonder wet.

Alles ligt nu geheel en alleen in Christus. Want wel heeft de vrijspraak plaats zonder wet, maar dat wil niet zeggen, dat God nu de vervulling van de wet afziet en het dragen van de straf niet meer nodig acht. Nee, Hij blijft een volkomen wetsvervulling eisen, en aan Zijn gerechtigheid moet genoeg gedaan. Dat nu is alles in de Zoon van Gods eeuwig welbehagen. De mens kon en kan niet anders dan het steeds erger maken, steeds dieper in het drijfzand wegzinken. Doch de Zoon van God en de Zoon des mensen droeg de straf en *vervulde de wet*. *En dat Evangelie is nu een openbaring Gods. Daarom zegt ook Paulus dat de vrijspraak is geopenbaard.*

Zo is het ook in de beleving. In de waarachtige bekering wordt Christus geopenbaard. En niet alleen als een begerlijke Immanuël of als een beminnelijk Koning, naar Wie het hart uitgaat. Zonder meer zou het geen volle openbaring zijn. Maar Hij wordt geopenbaard in Zijn betekenis als Borg en Middelaar, als Vervuller van de wet, als drager van de straf, in Zijn hogepriesterlijke betekenis, zich stellende voor Zijn Vader, om Zijn toorn te stillen met volle genoegdoening, zichzelf opofferende aan het hout des kruises, en vergietende Zijn dierbaar bloed tot reiniging onzer zonden. (Ned. Geloofsbel. art. 21). En waar deze openbaring plaats heeft ontsteekt de Heilige Geest tegelijk een oprecht geloof, dat dan niet alleen in de mens een zeker vermogen is, waardoor hij dan onbewust met Christus zou verenigd worden, maar een geloof, dat metterdaad Christus omhelst. Onze vaders schreven (Art. 22 Ned. Geloofsbel.): "Wij geloven, dat, om ware kennis dezer grote verborgenheid te bekomen, de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een oprecht geloof, hetwelk Jezus Christus met alle Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt en niets anders meer buiten Hem zoekt." Daarin alleen ligt de enige grond tot vrijspraak en daarom wordt ons de rechtvaardigmaking in de Heilige Schrift altijd voorgehouden als *een rechtvaardigmaking door het geloof in Christus*.

Als God moet recht spreken volgens de wet, dan is er maar één mogelijkheid, namelijk de mens verdoemen. Al wat de wet kan is: veroordelen. Ze kan niet anders

dan de mens doden. Alleen het Evangelie schenkt leven, Zolang de mens dan ook onder de wet is, is hij geestelijk dood, een veroordeelde, die ligt onder vloek en doem. Daarom zegt Paulus ook in het voorgaande vers: "door de wet is de kennis van de zonde." De wet zelf dus zegt van de mens dat zij niet vrij spreken kan. En ook dit stuk moet beleefd, moet eerst beleefd, en wordt ook beleefd door allen, die de vrijspraak ontvangen.

Al is dus de vrijspraak zonder de wet, nochtans is de wet onmisbaar in het stuk van de waarachtige bekering. Wat doet dan de wet? Waarin bestaat, door de Heilige Geest, haar werking?

De Heilige Geest houdt die wet de mens voor als een spiegel. Hij plaatst hem voor de onverbiddelijke eis van de wet. Hij overtuigt hem door de wet van zijn schuld. Dat wil zeggen, de Heilige Geest bewijst de mens zodanig zijn schuld, dat alle tegenspraak onmogelijk wordt, en de mens zo overtuigd en overreedt wordt dat hij niets meer kan en wil inbrengen tegen de aanklachten van de wet. Tegelijk daarmee aanvaardt de mens het doemvonnis, dat over hem is uitgesproken. Zonder dit doemvonnis te aanvaarden komt er nooit plaats voor de vrijspraak. En dat doemvonnis is volkomen gewettigd, niet alleen vanwege de hemelhoge schuld, maar ook vanwege de verdorven natuur. Ook de natuur is enkel zonde. Zij kan en wil niet anders dan de wet overtreden. Zij heeft nog nooit iets anders gedaan en zal ook nooit iets anders doen. Zo neemt de wet, door de bearbeiding van de Geest, de zondaar *en werpt hem dood voor God neer*.

Daarbij komt, dat ook het Evangelie hem moet veroordelen. Christus werd de zondaar steeds aangeboden. Er was en er is een weg om tot God terug te keren. Maar die weg wilde hij niet. Hij heeft steeds door ongeloof zijn hart voor God en Christus gesloten. Hij heeft het bloed van het Nieuwe Testament onrein geacht. De zonde tegen het Evangelie is zwaarder dan de zonde tegen de wet. De zonde tegen een God, Die Zijn genade en Zijn Zoon de mens biedt, is zwaarder dan de zonde tegen een God, Die de vervulling van de wet eist. Dit alles nu doet de mens ondergaan, hij wordt van de wet gedood, om een nieuw leven in Christus te beginnen. Zonder deze ontdekking blijft de mens in zichzelf eigen en zal er nooit toe komen om uit zichzelf uit te gaan en in Christus over te gaan. Zonder die ontdekking blijft hij onder het werkverbond en dus een verloren mens. Zonder die ontdekking sterft hij niet aan de eerste man, en wie niet eerst sterft aan de eerste man kan nooit eens anderen worden. En wie ooit eens anderen wordt is tot in eeuwigheid verbonden om aan al de rechten van de eerste man te voldoen.

Wie hierin faalt, faalt in het gehele leerstuk. Nochtans is onze gereformeerde (?) wereld vol van mensen, die menen, zeggen en leren, dat men kan zalig worden zonder Christus te kennen en te bezitten, zonder vrijspraak, zonder rechtvaardigmaking, zonder aan de eerste man te sterven en met de tweede man te huwen. En zo wordt velen, onder een gereformeerde leuze, gereformeerde vorm, met enige gereformeerde klanken, een remonstrantse leer in de handen gestopt. En zo wordt een volk, dat nog wel spreekt van onze *Drie formulieren van enigheid*, maar ze niet meer kent helaas, misleidt en dat alles onder een zogenoemde gereformeerde vlag.

En nu een vraag tot u persoonlijk. *Kent u in uw leven dat sterven aan de wet en door de wet?*

Vraagt u misschien *waaraan u dat weten kunt?*

Hieraan: hij, die op de rechte wijze door de Heilige Geest wordt overtuigd, ontvangt ook de vrijspraak. Zonder de vrijspraak maakt de overtuiging niet zalig. Daarom zit aan het zaligmakend werk van de Heilige Geest de vrijspraak vast. Vandaar, dat zodra de mens aan de wet sterft hij ook in Christus leeft. Tussen dood en leven kan niet meer liggen dan één ogenblik. Toets u hieraan.

En als u het dan mist, vraagt er om. Gebruik getrouw de middelen, begeef u onder de zuivere bediening van het Woord en onder die alleen. U moet er veel, ja alles voor over hebben. Nochtans wordt het alleen om niet, en uit vrije genade geschonken. De weg des levens wordt u aangeboden. Christus als een genadegeschenk u voorgehouden. Laat dan alles buiten Hem los en u zult los gelaten worden.

2. De vrijspraak naar Gods Woord.

De vrijspraak Gods is geopenbaard, zegt Paulus, "hebbende getuigenis van de wet en de profeten." Met "de wet en de profeten" is het Oude Testament, als Gods Woord, bedoeld. Het Oude Testament getuigt van deze rechtvaardigheid Gods. De weg tot rechtvaardiging, zoals de Apostel die hier voorstelt is dus in geen geval in strijd met het Oude Testament. Integendeel! Het Oude Testament geeft geen andere voorstelling van deze zaken. In het Oude Testament wordt deze vrijspraak Gods, door het geloof, afgeschaduwd.

Het Paaslam, al de offeranden en de vele profetieën wezen er op, dat niet door de wet, maar alleen door een volkomen offer en volkomen wetsvervulling Gode kon worden genoeg gedaan. Alles wees heen naar de komende Christus, Die in Zijn lijden en heerlijkheid, in Zijn vernedering en verhoging, in Zijn rijke betekenis was afgeschaduwd. Vandaar dat vooral de evangelist Mattheüs er telkens op wijst dat de Oude Testamentische profetie haar vervulling in Christus volkomen verkrijgt. En Jezus Zelf getuigt in Joh. 5 : 46 "Want indien gij Mozes geloofd, zo zoudt gij Mij geloven; want hij heeft van Mij geschreven."

Welnu, als dan heel de Heilige Schrift getuigenis geeft van deze weg tot zaligheid, namelijk de rechtvaardiging door het geloof, dan is alleen deze weg de schriftuurlijke weg. En dat niet alleen, maar dan is deze weg ook de enige weg. Deze weg, namelijk door het geloof in Christus gerechtvaardigd worden, wil de mens niet. Hij verzet zich daartegen met al de macht, die in hem is. Zelfs al acht hij deze weg krachtens zijn belijdenis noodzakelijk. Niettemin zijn velen reeds zover van de belijdenis en Gods Woord afgeweken, dat men meent, zegt en verkondigt, dat er meer zullen zalig worden zónder deze rechtvaardiging des geloofs beleefd te hebben, dan die ze wél beleefd hebben. Vandaar dat men bijna overal kan beluisteren en lezen dat de overtuigingen, die aan de rechtvaardigmaking voorafgaan, reeds de bekering zijn. En wie in deze weg van overtuiging maar vele of bepaalde dingen ervaren heeft, die komt er, ook al heeft hij de Persoon van Christus nooit door het geloof omhelsd en al weet hij in het geheel niet, wat de vrijspraak van God is, door het geloof in Christus, Ziedaar de verderfelijke leugenleer, die meer bedekt of openlijk, als slaapdrankjes de mensen wordt voorgezet, en die gretig als gereformeerde drankjes worden opgedronken. En geen wonder. Immers de natuurlijke mens is er voor te vinden om zonder Christus en zonder rechtvaardiging te beleven, zalig te worden. Daarom groept alles zich gaarne saam om zulk een gereformeerde (?) leer, die de mens laat leven, zijn overtuigingen als wedergeboorte bestempeld, zijn farizeïsche ijver aanziet voor heiligmaking, en de mens een plaats in de hemel geeft zonder dat hij ooit waarlijk een verdoemelijk schepsel, dood door de misdaden en zonden, voor God geworden is.

Zo sluit nu de mens, ondanks al zijn vroomheid, godsdienst, ijver enz., zijn hart voor Christus toe, keert de enige Weg ter zaligheid de rug toe, en openbaart zo de bittere vijandschap en het vreselijk ongeloof, dat de weg, die getuigenis van de wet en de profeten heeft, verwerpt.

Aan deze vijandschap en aan dit ongeloof moet de mens noodzakelijk worden ontdekt. Er zijn twee zonden, wier ontdekking hoogst noodzakelijk is, en waarvan men zeer weinig hoort spreken. Het zijn *de zonden van onwil en ongeloof*. Indien de zondaar, daaraan niet wordt ontdekt, blijft hij een vroom, levend mens, die wel vele gereformeerde termen gebruikt, maar de kracht ervan niet verstaat en verloochent. Door de ontdekking echter voor die twee zonden, vooral van de zonde van het ongeloof, wordt de mens zijn schuld gewaar tegenover het Evangelie. Hij ziet dat hij het Evangelie verwerpt, Christus verwerpt, van de weg door God zelf gebaad, niet wil. Deze zonde is niet alleen de ergste, maar doet hem naar recht eeuwig buiten staan; en dat naar eigen vrije keuze. De mens gaat verloren omdat hij Christus niet wil, Hem door ongeloof verwerpt. Hoe menigmaal heeft Jezus zelf daarop gewezen. En de Geest zou komen, naar Jezus' Eigen woord, om de wereld te overtuigen van dat ongeloof.

Daarom hoort men bijna niet meer van waarachtige bekeringen, waarin de mens ondergaat, in Christus overgaat en alzo met God verzoend wordt. Toch is dit de bekering, waarvan wet en profeten getuigenis geven. Zonder dit getuigenis van wet en profeten heeft men slechts een schijnbekering en een verderfelijk waangeloof.

Daarom, o mens! onderzoekt u. De zaak is het meer dan waard. De tijd snelt heen. De godsdienstige wereld is vol van leugenleer. Jakob is "dun" geworden. God wijkt steeds meer en meer. Mocht de Geest Gods nog eens vaardig worden, en het beleefd worden:

*"Zo Gij in 't recht wilt treden,
O, Heer"! en gadeslaan
Onz' ongerechtigheden:
Ach! wie zal dan bestaan?
Maar neen, daar is vergeving
Altijd bij U geweest:
Dies wordt Gij, Heer"! met beving
Recht kinderlijk gevreesd.*

3. De vrijspraak door het geloof.

"Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen, die geloven." Het geloof van Jezus Christus, wil zeggen: het geloof, dat Christus tot Voorwerp heeft. Het is dus: *geloof in Christus*.

In Christus is de gerechtigheid, die voor God geldt. De vrijspraak kan alleen plaats hebben op grond dier gerechtigheid. De zondaar kan dus alleen vrijgesproken worden als hij, die gerechtigheid van Christus heeft. Zodra hij die heeft, is er ook vrijspraak.

Hoe wordt nu Christus en Zijn gerechtigheid het eigendom de zondaar?

Onze Catechismus wijst in Zondag 23 op drie zaken, namelijk *schenking, toerekening, en het oprechte geloof*. Op dat laatste nu wijst de apostel hier. Het geloof is de zaak waar het op aankomt. Het geloof onderstelt, sluit in die schenking en toerekening. Door *dat geloof* heeft men dan ook Christus, d.w.z. *door in Hem te geloven*. De Ned. Geloofsbel. art. 23 zegt dan ook: "dewelke, (nl. Christus) onze is, wanneer wij in Hem geloven." Aan dat geloven in Hem zit de vrijspraak Gods onmiddellijk vast. Daarom

zegt de Heilige Schrift zo menigmaal dat de vrijspraak Gods is: *uit of door het geloof van Jezus Christus*.

Dat geloof wordt in art. 24 van genoemde Belijdenis dan ook het "rechtvaardigmakend geloof" genoemd. Wie dus in Christus gelooft, heeft Hem, en wie Hem heeft, heeft de vrijspraak, en wie de vrijspraak heeft is gerechtvaardigd. Wie zegt, het zaligmakend geloof te hebben en niet gerechtvaardigd is, bedriegt zich, heeft een waangeloof en is in strijd met onze tekst. Onze tekst maakt de vrijspraak vast aan het geloof. Zonder dat geloof is er geen vrijspraak. Maar waar dat geloof is, is ook metterdaad de vrijspraak.

Men werpe niet tegen, dat iemand van Gods zijde vrijgesproken kan zijn en het geloof in Christus nu nog kan missen, want:

- Noemt de Heilige Schrift dat geen rechtvaardigmaking;
- Is daarvan in onze tekst geen sprake;
- Kunnen wij van Gods zijde niet zien.

Er is maar één rechtvaardigmaking namelijk door het geloof. Van een andere rechtvaardigmaking spreekt de Heilige Schrift niet. Dat wil niet zeggen dat God de Zijnen niet reeds van eeuwigheid in Christus *volkomen heilig en rechtvaardig ziet, maar dat noemt de Heilige Schrift nergens: de rechtvaardigmaking*. Deze zaak te bestempelen met rechtvaardigmaking heeft verwarring gesticht en doet dat nog!

Zo heeft de zondaar dan, volgens onze tekst, alleen door het geloof, de vrijspraak. Ned. Geloofsbel. art. 22 "en het geloof is een instrument, dat ons met Hem in de gemeenschap aller Zijner goederen houdt; dewelke de onze geworden zijnde ons meer dan genoegzaam zijn tot onze vrijspreking van onze zonden."

Zonder dit "rechtvaardigmakend geloof" heeft men dus geen vrijspraak, heeft men dus ook geen Christus en is men volgens Paulus in Efëze 2 en ook volgens onze tekst: kind des toorns, zonder Christus, vreemdelingen de verbonden des beloften, vervreemd van het burgerschap Israëls, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld. In Christus heeft men alles. Buiten Hem niets. Alleen het geloof in Hem, doet ons in Hem zijn.

Wie dit geloof in Hem niet heeft, heeft niets. Wie het heeft, heeft in beginsel alles. Van dit geloven hangt alles af. Volgens de Heilige Schrift wordt alles beslist *door het geloof*. Het geloof is een der voornaamste zaken. Wie daarin faalt, faalt in de hoofdzaak. Zonder dit geloof is de mens dan ook nog in zichzelf. Zonder dit zaligmakend geloof, dat Christus omhelst, is de mens buiten de genade, onder de wet, levende onder en uit het verbroken werkverbond, is onherboren en dus dood door de misdaden en de zonden.

(1) En bedenkt dan vooral, dat tot zulk een zaligmakend geloof behoort, de toewijding van Christus en de vergeving van de zonden. De Remonstranten ontkenden dit. Een heirleger van mensen, die zich gereformeerd noemen in onze dagen, ontkennen dit ook. Evenals de Remonstranten leren dit slag van gereformeerden dat de vergeving van de zonden behoort tot het welwezen des geloofs. Onze gereformeerde (?) wereld loopt vol van dergelijke Remonstranten. Nergens in onze belijdenisgeschriften spreken onze vaders over dat welwezen of wezen des geloofs. Als zij over de zaken spreken, spreken zij over *het wezen van de zaken*. En de strijd met de Remonstranten over het geloof, heeft voldoende bewezen, dat onze vaders bijvoorbeeld in Zondag 7 over niets anders spreken dan over *het wezen des geloofs*. Alleen onkunde kan tot een andere mening leiden.

Dat zaligmakend geloof dus is beslissend. Zodra Christus nu de zondaar, die daar voor zijn ondergang staat, toegerekend en geopenbaard wordt, ontvangt die zondaar het geloof, neemt Christus aan, wordt in Hem met God verzoend, door de Rechter als rechtvaardig aangezien, als kind aangenomen. Al deze zaken grijpen op één ogenblik plaats. Ze liggen allen opgesloten in die ene rechtvaardigmaking, die in de Heilige Schrift steeds in verband wordt gebracht met het geloof. De rechtvaardigmakende daad Gods en de vrijspraak, door of uit, of op het geloof, geschieden in één punt des tijds. De Heilige Schrift noemt dit alles *de rechtvaardigmaking door het geloof*.

De onderscheiding van *een dadelijke en lijdelijke rechtvaardigmaking* is een zaak van later tijd. Noch de Heilige Schrift, noch Calvijn, noch de Dordtse vaderen maken deze onderscheiding. Mag deze onderscheiding in zeker opzicht verduidelijken, in een ander opzicht brengt ze grote gevaren mee, *die echter zeer worden verkleind indien men steeds voor ogen houdt dat de dadelijke en lijdelijke rechtvaardigmaking in één punt des tijds plaats grijpen*. Zo doet ook Bavinck in zijn Dogmatiek. Zonder geloof in Christus is er van rechtvaardigmaking dus geen sprake.

De vrijspraak Gods is er alleen, volgens onze tekst, *door middel van het geloof in Christus*. Daarom kan en mag het geloof nooit losgemaakt de rechtvaardigmaking. Een andere is er niet.

Dit geloof is echter niet een zeker goed werk, dat de mens nu eerst moet doen. Het geloof sluit juist alles uit, wat wettisch is. Het geloof doet afstand van alle eigen werk. Vandaar dat het geloof eerst komt nadat de mens gezien heeft dat al zijn werk onder de vloek ligt, zijn hart een onzalige fontein is, en hij met zichzelf geheel aan het eind kwam. Zonder dit zal de mens nooit zichzelf vaarwel zeggen, nooit het Evangelie willen aangrijpen, noch geschikt zijn om te geloven.

Vandaar dat het geloof van alle wettisch werk afziet, de oude mens de rug toekeert, zich geheel richt op het volle, rijke Evangelie.

Het geloof in de rechtvaardigmaking is veeleer een rusten op het werk van een Ander, namelijk van Christus. Het geloof vertrouwt op Christus, geeft zich aan Hem over. Vandaar dat het geloof is een persoonlijke vereniging met Christus. Het is een persoonlijke gemeenschap met Christus. Door dat geloof wordt de zondaar van alle angst en vrees bevrijd. Door dat geloof wordt het vonnis des doods en het oordeel opgeheven. Door het geloof worden alle bergen van schuld verzet, trekken alle nevelen op, verdwijnt alle vrees, iedere donkere schaduw. De zondaar, die gelooft behoeft niets meer te doen. Wie gelooft ziet dat alles gedaan is, en dat voor hem persoonlijk. Geloven is: het Evangelie recht zien. En dat is een zien wat óók *hebben* is. Wie alzo gelooft heeft vrede met God. "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus." Rom. 5 : 1.

(2) Aan het zaligmakend geloof zit deze vrede vast. Wie meent het zaligmakend geloof te bezitten en dezen vrede niet kent, bedriegt zichzelf. Er is geen zaligmakend geloof zonder deze vrede, en zo is er ook geen waarachtige vrede zonder het zaligmakend geloof. Daarom geeft dat geloof vrijmoedigheid om tot God te gaan, zoals de Geloofsbelijdenis in art. 23 zegt: "Die, (namelijk Christus) is genoegzaam om alle onze ongerechtigheden te bedekken, en ons vrijmoedigheid te geven, de consciëntie vrij makende van vreeze, verbaasdheid en verschrikking om tot God te gaan, zonder te doen gelijk onze eerste vader Adam, dewelke al bevende zich met vijgenbladeren bedekken wilde."

Geen wonder, dat door het geloof in Christus de Vrede is en deze vrijmoedigheid, want die gelooft is niet meer onder de wet. In Rom. 7 : 4 zegt Paulus "Zo dan, mijn

broeders! Gij zijt ook der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens Anderen, namelijk Desgenen, Die van de doden opgewekt is, opdat wij Gode vruchten dragen zouden." Wie niet meer onder de wet is, is onder de genade, d.i. is eens Anderen geworden, namelijk van Christus. Als van de wet gedood achtervolgt ze hem niet meer. De gelovige leeft in vrede, met de tweede man, verlost de eerste man, de wet, die niet anders kan dan hem rechtvaardigen, omdat hij ze in Christus vervuld heeft.

(3) Wie gelooft, staat ook door dat geloof in de vrijheid. Daarom vermaant de apostel in Galaten 5: 1 "Staat dan in vrijheid, met welke ons Christus vrijgemaakt heeft." De gelovige is geen dienstknecht meer, maar een zoon. "Want gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze; maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader!"

Zo brengt het geloof al deze kostelijke heilsgoederen, die in Christus en door Christus zijn, mede, en wie een ander geloof heeft, waardoor hij meent zalig te worden, heeft een waangelooft, een arm geloof, of welk soort van geloof ook.

Dat wil niet zeggen, dat dit geloof altijd even sterk is, altijd even groot is, altijd even helder ziet, of altijd alles ziet. Het grote of kleine, sterke of zwakke, mag men rekenen, zo men wil, tot het welwezen des geloofs.

Maar tot het wezen des geloofs behoren al de genoemde zaken, zodat ieder die gelooft in meerdere of mindere mate deze dingen kent. De Catechismus laat ons in Zondag 7 het wezen des geloofs duidelijk zien. In het wezen zijn precies dezelfde zaken als in het welwezen. Een klein mens, een pasgeboren kind, heeft precies zoveel lichaamsdelen als een groot mens. Zo heeft een klein geloof precies zoveel delen als een groot geloof. Tegenwoordig wordt het meestal voorgesteld alsof er slechts één lichaamsdeel geboren wordt. Dat is dan het "beginseltje van leven." Daaraan groeien dan de andere geestelijke lichaamsdelen, en zo ontstaan dan de kleinen en groten in de genade. Nee, zo ontstaat er een godsdienstige wereld vol geestelijke wangedrochten, die als geestelijke misdachten geen eeuwige toekomst van gelukzaligheid zullen hebben. God schiept geestelijk een gehele mens, een geheel geloof, d.w.z. waaraan u al de delen van het zaligmakend geloof vinden kunt.

Zo is dan alles door het geloof. Niet alleen door het geloof als een vermogen, maar door de geloofsoefening: "tot allen en over allen, die geloven." En dat geloven is er zodra de Heilige Geest het geloof ontsteekt. En dat geloof wordt ontstoken in de rechtvaardigmaking. Daarop wijst reeds Zondag 7, doch duidelijk worden deze zaken genoemd in art. 22 van de Geloofsbelijdenis. "Wij geloven, dat, om ware kennis dezer grote verborgenheid te bekomen, de Heilige Geest in onze harten ontsteekt (niet versterkt of iets dergelijks) een oprecht geloof, hetwelk Jezus Christus met alle Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt en niets anders meer buiten Hem zoekt."

Het wordt dus ontstoken, voor het eerst geschonken, in de rechtvaardigmaking, en is dan op hetzelfde ogenblik een omhelzen en eigenen van Christus. Een geloof dus, dat werkt, of, zoals onze vaders zeiden: "een levend geloof." Door dat rechtvaardigmakend geloof wordt nu de zondaar tegelijk een nieuw mens. De Geloofsbelijdenis zegt in art. 24. "Wij geloven, dat dit waarachtig geloof, in de mens gewrocht zijnde door het gehoor des Woords en de werking des Heilige Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwen mens en doet hem leven in een nieuw leven."

Zonder dit geloof is de mens dood, en zonder dit geloof kan hij in geen nieuw leven wandelen. Maar waar dit zaligmakend geloof komt wordt niet alleen alles anders,

maar alles wordt nieuw. Zó, dat de gelovige zelf dat opmerkt, gewaar wordt in heel zijn bestaan en de uitingen van zijn bestaan. Nu pas is er plaats voor de goede werken, voor heiligmaking en dankbaarheid. Daarvan kan alleen sprake zijn als de vrees voor de Rechter is omgezet in het bewustzijn van Zijn Vaderlijke liefde. Vandaar dat de Heilige Schrift, en ook de vaders, de heiligmaking steeds plaatsten nà de rechtvaardigmaking. Vóór de rechtvaardigmaking is er van heiligmaking, en kan er van heiligmaking geen sprake zijn, omdat de heiligmaking bestaat in het Gode dankbaar zijn voor de verlossing. (Zondag 1).

Toepassing

Zo is het dan noodzakelijk deze dingen te beleven. Met de vrijspraak Gods staat of valt ook u!

Weliswaar gaat aan die vrijspraak vooraf, en moet daaraan voorafgaan, de ontdekking, de overtuiging van schuld, maar als deze ontdekking niet eindigt in de vrijspraak, dan is ze tot verzwaring van het oordeel. Nooit mag de zaligheid of de bekering gezocht worden in deze ontdekking. Ze is een noodzakelijkheid, voorafgaand werk, maar voert zonder vrijspraak naar het verderf, aangezien ze de zondaar laat onder vloek en toorn. Vraagt uzelf af of u die vrijspraak kent. Zonder het bezit van Christus hebt u ze niet. Hij wordt u om niet aangeboden. Er is vrijspraak te verkrijgen. Het eeuwig Evangelie wordt u voor de voeten gelegd. Indien u wilt dan is alles vergeven, God wil, en u moet. Maar indien u niet wilt, dan is het vreselijk te vallen in de handen de levenden God.

Leeft u in overtuiging?

Ziehier dan in Christus het leven. Let op de slechtheid van uw hart. Legt uw ganse goddeloze hart voor de Heere bloot. Ziet goed in, dat het met u voor eeuwig afgedaan is, dat buiten Christus er geen uitkomst, redding en leven is. Rust niet, aleer de vrijspraak de uwe is.

Wat weldaad, voor u, die om niet de vrijspraak ontvangen hebt!

Niet mee uitgetogen, en toch is de buit van het overwonnen land uwe! Ja, alles is uwe, want alles is van Christus en gij zijt van Christus.

Met de vrijspraak door het geloof in Hem staat of valt de Kerk, of liever: *staat ze en zal eeuwig staan*. Door Hem, door Hem alleen om 't eeuwig welbehagen.

Doch hoedanigen behoort gij dan te zijn in heilige wandel en Godzaligheid!

AMEN.

4. KOSTELIJKE KLEDEREN DES HEILS

Psalm 89:8.

Jesaja 61.

Lofzang van Zacharias : 1.

Psalm 98: 1.

Psalm 45:6.

Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan.

Jesaja 61 : 10b.

In de natuurstaat dragen wij allen, in geestelijk opzicht, het kleet van de schande. Wij bedoelen dus niet het kleet dat wij dragen om onze lichamelijke schaamte te bedekken. Nee, wij hebben het oog op de geestelijke bedekselen van de schande. Zoals een gevangene een bepaald gevangenskleet draagt, zo ook de mens in zijn onherboren staat. Wij zijn van nature gevangen van de duivel. Wij hebben zelf dat gewild, met opzet, zonder enige noodzaak. Het was onze vrije wilskeuze. Dit schandekleet is het kleet onzer *ongerechtigheid*, of ook het kleet van onze *eigen-gerechtigheid*. Wij zelf hebben de draden van deze kleren gespannen. Wij zelf hebben van deze draden onze kleren van de schande geweven. En zolang wij buiten Christus zijn en zonder het geloof in Hem, is dit spinnen en weven ons dagelijks werk. Wij doen niet anders, kunnen en willen niet anders. Deze kleren blijven we dragen totdat we de gevangenis uitgaan, indien het althans Gode behaagt de deuren te ontsluiten en ons uit te leiden; al is het dat de mens ten volle verantwoordelijk blijft voor zijn gevangenschap en zijn eigen-gemaakte kleren.

Maar gaan we de gevangenis uit, dan gaan ook die schande-kleren uit. God zelf trekt ze uit. En op datzelfde ogenblik trekt Hij *de klederen van vrijheid* aan. Deze klederen zijn onze oorspronkelijke klederen. Deze klederen hebben wij allen gedragen vóór onze gevangenschap. Deze klederen trokken wij zelf uit, wierpen wij zelf van ons. Doch alleen in deze klederen kunnen wij voor God bestaan. Maar de draden van deze klederen kunnen en willen we zelf niet meer spinnen, noch van gesponnen draden een kleet van eer weven. Dit is enkel en alleen het werk van Christus. Het is Zijn onvergankelijke eer, goedheid en onbegrijpelijke liefde dat Hij deze klederen van eer en van de vrijheid heeft willen samenstellen. En het is de onbegrepen goedheid Gods, *dat Hij also lief de wereld had, dat Hij dit werk Zijn Zoon heeft opgedragen, opdat een iegelijk die deze klederen door het geloof neemt, niet verdere maar het eeuwige leven hebbe*. Laten we u bij deze kostelijke klederen mogen bepalen.

Ze zijn:

- I. Sieraad voor as.
- II. Gewaad des lofs voor een benauwden geest.

I. Sieraad voor as.

De profeet ziet het volk in ballingschap. Het is in de gevangenis. Maar het uur van de vrijheid zal slaan. "De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen en de gebondenen opening van de gevangenis. Jesaja 61 :6. Nu gaan de kleren

van de gevangenschap uit. Nu wijkt de droefheid voor de blijdschap: "Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils." Sieraad wordt gegeven voor as. Deze profetie is vervuld aan het volk Israël. Ze vindt haar hoogste vervulling in Christus, en tevens in heel de kerk van God, die deze klederen ontvangt van Christus.

Deze klederen des heils zijn van Christus. Hij ontvangt ze in de eerste plaats. Ze zijn ook door Hem geweven en verworven. Dit deed Hij echter niet voor Zichzelf, maar om de uitverkoren zondaar er mee te kleden. Al het heil, dat er is, is in Hem, door Hem en uit Hem. En al dit heil wordt u allen aangeboden. De kostelijke heilsklederen worden voor u neergelegd, en u wordt uitgenodigd ze *om niet* te nemen. U wordt geboden van Christus' wege om op te houden met weven van uw eigen kleren en u te laten bekleden met deze klederen des heils. O, mens, staak uw werk, spin geen vezeltje meer!

Geloofst Zijn heil- en troostrijk woord;

Verhardt u niet, maar laat u leiden.

Zie eens, wat een kostelijke en kostbare klederen om niet! Wat zijn dan deze klederen des heils?

Ons tekstverband zegt dat ze deze vier zaken omvatten:

1. Verlossing;
2. vrijheid;
3. de zegen Gods;
4. de gunst Gods.

1. *Verlossing.*

Wat de natuurlijke mens nodig heeft is aller eerst verlossing. Hij is een gevangene. Evenals Israël in Babel. Ook voor Israël betekenden deze kleren allereerst verlossing uit de gevangenis. Zo is de natuurlijke mens gebonden. Waaraan zit hij gebonden? Aan de wereld, aan de duivel. En wat het ergste is, gebonden aan zichzelf. Wij zitten zó vast aan ons zelf dat we met geen mogelijkheid kunnen los komen. Wij kunnen niet over onszelf heen. Wij willen dat ook niet. Wij willen onszelf niet *vaarwel* zeggen, wij willen niet uit onszelf uitgaan, wij willen onszelf niet verloochenen, noch ons leven verliezen. Met al ons worstelen, ons bidden om bekering en zo vele andere dingen, verzetten we ons hiertegen. Dat moeten we helder inzien, anders kunnen we niet verstaan waar de grote breuk ligt, dan gaan we door ons eigen weg te volgen, ons tegen de Geest te verzetten, tegen Hem in te werken. Al wat de mens moet doen is *zich overgeven* en niets meer doen.

Aan deze gebondenheid komt de Heere de uitverkoren zondaar ontdekken. Zólang ontdekken ... dat hij het opgeeft. De Heere wacht totdat hij het opgeeft. Zonder dat de mens het opgeeft kan de Heere niets met hem beginnen, kan Hij Zijn Zoon niet aan hem kwijt; blijft hij in de gevangenis. Maar de Heere bewerkt hem zó dat hij het opgeeft, omdat hij het opgeven moet. Doet hij dit, dan gaat de gevangenis open. Christus opent de gevangenis. Hij is de Deur, waardoor de zondaar uitgaat en verlost wordt. Hij vertoont Zich, openbaart Zich, en dat wel in de zondaar. En de zondaar neemt Hem en gaat uit door Hem. Hij gelooft Hem, die zeide: "De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij gezalft heeft, om de gevangenen vrijheid uit te roepen en de gebondenen opening van de gevangenis."

Wie dat gelooft, met een zaligmakend geloof, is verlost, en hij zegt tot zijn ziel: "Keer, mijn ziel, tot uw rust weder, gij zijt verlost, God heeft u welgedaan!" Dit is één de

klederen des heils. De Heere biedt het u allen aan. Hij vraagt of u het hebben wilt. De gebondenen zullen het nemen. Zij zullen uitgaan en wederkeren tot Sion.

2. *Het tweede kleed des heils is vrijheid.*

Israël zou weer in vrijheid wonen. Het zou zingen:

"Gij hebt uw land, o Heer', die gunst betoond,

Dat Jacobs zaad opnieuw in vrijheid woont."

Wat was vrijheid voor het oude bondsvolk? Te leven in eigen land, in de kring door God vanouds gegeven, een leven naar de van God gestelde inzettingen. Dat is nu in geestelijk opzicht vrijheid voor het geestelijk Israël. Deze vrijheid is in Christus. Vrijheid is te leven in de kring door God gegeven en vastgesteld. De Heere heeft als 't ware een cirkel om de mens getrokken. De cirkel van Zijn Goddelijke wet en inzettingen. De vrijheid bestaat in het blijven binnen deze cirkel. Binnen deze kring is God Zelf. De ware vrijheid is gebondenheid aan God en Zijn wet.

In de natuur heeft de Heere bijvoorbeeld aan de vissen het water gegeven als een cirkel, waarbinnen de vis moet blijven. Zodra dit dier buiten deze cirkel, buiten dit van God gegeven element en dus buiten de van God gestelde grenzen komt, is het zijn vrijheid kwijt, en sterft dientengevolge. Zo is *God* voor de mens het element waarin hij leven moet. De Heere bond ons daaraan, bond ons aan Hem; bond ons aan Zijn wet. Daarin bestond onze vrijheid, ons geluk, ons leven. Wij leefden allen eens in vereniging met God en genoten daarin de kostelijke vrijheid. Door die vereniging leefden wij. Leven is vereniging met God. Waar deze vereniging ontbreekt is de dood en waar de dood is, is de heerschappij des doods en ontbreekt alle vrijheid.

Dat nu is het geval in onze natuurstaat. In Adam hebben wij door de val de band, waarmee wij aan God gebonden waren, doorgesneden. Wij hebben onszelf geplaatst buiten ons element, buiten God, buiten de cirkel door Hem getrokken, buiten de kring van Zijn inzettingen. Wij zijn als Israël in Babel. In de natuurstaat leven wij zonder God, zoals de apostel zo duidelijk zegt in Efëze 2:12 "Dat gij in die tijd waart zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen de verbonden van de belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld." Van nature zijn wij dus zonder Christus en dus ook zonder God, en ook zonder Zijn inzettingen. Ondanks alle godsdienst en plichten brengen wij van Gods wet en inzettingen niets terecht. Wij hebben nog nooit één plicht goed gedaan, noch één gebod gehouden. Daarom zegt de Heilige Schrift de natuurlijke mens *dat hij een slaaf van de zonde is*. En er is zeker geen schepsel, dat meer van alle vrijheid verstoken is dan een slaaf. Van nature dus gebonden aan de ongerechtigheid, verstoken van alle ware vrijheid. En dit brengt tegelijk onze geestelijke dood mee. Leven is de verbinding met God. De geestelijke dood is het los-zijn van God, het "zonder God in de wereld" zijn. Wie God niet heeft is dood, is beroofd van alle vrijheid, ligt verloren. En nu is deze vrijheid en het waarachtige leven alleen terug te bekomen in Christus en door het geloof in Hem. "Indien de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn."

Dit geschiedt alleen door in Hem te geloven. En geloven is geen onbewuste zaak. Het is goddeloos te leren dat zulk een eeuwige heilsweldaad door een onbewust geloof het deel de mens kan zijn. Geloven veronderstelt bewustheid, geloven is een wilsweldaad. Dit geloven is volgens de Heilige Schrift beslist noodzakelijk. Het is de leugen van een valse godsdienstfilosofie, die de mens in onze dagen met een *onbewust geloof* naar een eeuwige rampzaligheid doet gaan.

Zo is Christus de Enige, die vrij kan maken, de vrijheid hergeven kan, omdat Hij de Enige is, Die met God verbindt en de zondaar weer met God verenigt, door de verzoening in Hem. En waar deze vrijmakende vereniging plaats heeft, is ook weer het leven. Zonder dit is er, en kan er onmogelijk leven zijn. "Tenzij dat gij het vlees de Zoon des mensen eet en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelfven." Zo sprak Jezus Zelf in Joh. 6 : 53. Vrijheid en leven zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Vrijheid en leven zijn onlosmakelijk aan Christus verbonden. Daarom zal niemand vrijheid en leven hebben, die niet aan Christus verbonden is. Niet verbonden met Hem op een onbewuste wijze, maar door het eten van Zijn vlees en het drinken van Zijn bloed.

Dit alles klopt ook op de praktijk van de bekering. Of liever, de bekering klopt op deze schriftuurlijke voorstelling. Als God de mens bekeert leert hij twee dingen: zijn slavernij en zijn doodsstaat. De Heilige Geest ontdekt hem daaraan. Dus niet zo alsof de ontdekking uit *het leven* voortspuit. Indien dat zo was zou de Heilige Geest hem niet aan zijn doodsstaat kunnen ontdekken. Indien de *Heilige Geest* dat doet is dat waar, moet dat waar zijn. Daarom moet het een leugen zijn als men zegt dat de ontdekking vrucht is van het leven. De ontdekking is een overtuigende werkzaamheid van de Heilige Geest. Anders niet. En dit leidt bij de uitverkorenen tot de zaligheid, tot de vrijmaking, tot het waarachtige leven, doch bij de verworpenen tot verzwaring van hun oordeel.

Indien die ontdekking nu leidt tot de zaligheid, komt er een ogenblik in deze ontdekking dat de zondaar ondergaat. Op dat ogenblik wordt hem het kleed des heils, Christus Zelf, toegerekend, geschonken, geopenbaard. De zondaar gaat nu uit zichzelf uit, wordt begiftigd met het geloof en neemt deze geopenbaarde Christus aan. Christus brengt hem nu in de Goddelijke sfeer, binnen de kring door God oorspronkelijk getrokken; en dit is zijn vrijheid en zijn waarachtig leven. Dit brengt hem weer binnen de kring van de Goddelijke inzettingen en doet hem naar die inzettingen leven. De gevallen mens is weer opgestaan en leeft nu weer omdat hij weer in Christus aan God verbonden is en aan Zijn wet.

Dit is het kostelijke heilskleed van de vrijheid. Dit heil is in Christus. Dit is een van de schatten uit deze rijke Immanuël, een van de stromen uit deze dierbare heilsfontein.

Ook dit kleed wordt u allen aangeboden. Uit deze stroom mag u vrij drinken. "Die wil, die kome en neme het water des levens om niet."

3. *Het derde heilskleed is de zegen Gods.*

Israël in Babel miste die zegen. Wat wil dat zeggen? Dit: de Heere deed niets gedijen. Het bracht geen voordeel aan. Alle arbeid en vruchten daarvan waren voor een ander. Maar als de Heere het werk zegent gedijt het. Dan brengt het voordeel aan, dan mogen we de vruchten daarvan voor ons zelf plukken. Zo is het ook met spijzen, die wij gebruiken. Als de Heere ze zegent gedijen ze. Dan geven ze ons voordeel, gezondheid, krachten. En zo is het geestelijk ook.

Vóór de bekering mist de zondaar de zegen Gods. Hij ligt onder de vloek. Niets gedijt. Al zijn werken zijn zonder zegen. Omdat het werken van de wet zijn. Vóór het geloof in Christus is de mens onder de wet. *En zovelen*, zegt Paulus, *als er onder de wet zijn, die zijn onder de vloek*. Al het werken baat hem niet. Hij moet juist leren niet meer te werken, niets meer te doen. Hij kan ook niets doen, omdat al zijn werken en doen wet-tisch is. Dit is juist zijn dwaasheid dat hij altijd werken wil en wat doen wil en niet ziet dat hij de zegen mist en onder de vloek ligt. Al wat de Heere vraagt is, niet te werken, maar te geloven, het Evangelie te aanvaarden. Ook de Joden wilden werken

in Jezus' tijd. *Wat moeten wij doen*, zo vragen ze, *opdat wij de werken Gods mogen werken*. En dan schrijft Jezus niet een reeks wettische plichten voor. Nee, *er is maar één werk Gods*, zo zegt Hij, *en dat is dat gij gelooft in Hem, Die Hij gezonden heeft*. Joh. 6 : 28, 29.

Indien de zondaar ontdekt wordt ziet hij deze dingen. Hij ziet zich onder de vloek. Hij verstaat het: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek van de wet om dat te doen." Leidt nu deze ontdekking tot zijn zaligheid dan aanvaardt hij deze vloek. En zodra hij dit doet openbaart zich het heil in Christus. De vloek wijkt, het vonnis wordt opgeheven. Dan maakt de vloek plaats voor de zegen Gods. Dan gaat alles voor hem gedijen. En het eerst wat nu gedijt is Christus. Deze dierbare Persoon is nu tot zijn eeuwig voordeel, Hij is voor hem, Hij is zijn kracht, zijn leven, zijn geestelijk welzijn. Christus is vruchtbaar voor hem en in hem. Christus leeft in hem en doet Zich in hem gedijen. Hij doet alles in de gelovige, woont niet alleen in hem, maar werkt ook alles in hem door Zijn Geest. Het is Christus, die in de gelovige werkt zodat de gelovige leeft en zich beweegt in en door Hem.

Dit is het gevolg de geloofsvereniging met Christus. Door het geloof wordt het levende brood Christus gegeten en dit brood gedijt altijd. Dit eten gaat altijd met de zegen Gods gepaard. En nu gedijt alles voor de gelovige. De gelovige heeft niets tegen, hij heeft alles mee. Want naar Paulus' woord *moeten hem alle dingen medewerken ten goede*. "Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet, zal wel gelukken.." (Psalm 1 : 3)

Alzo zijn de goddelozen niet. Vóór het geloof in Christus gedijt Christus niet. De zondaar ligt onder de vloek. Neemt de Middelaar niet aan, laat Hem staan en keert zich van Hem af, met al zijn zogenoemde begeerten en "uitgangen" naar Jezus. Daarom gedijt Christus voor hem niet. Hij kan niet gedijen, evenmin als in het natuurlijke de spijzen gedijen kunnen als wij ze niet in ons opnemen. Wie Christus niet in zich opneemt door het geloof, wie dit levende Brood niet eet, moet noodwendig de zegen Gods missen.

Wat een kostelijk heilskleed deze zegen Gods! Dit heilskleed is in Christus; Hij Zelf is het.

Hij wil ook u bekleden? Wilt u dit door Hem laten doen? Wilt u niet, ... dan blijft u onder de vloek en moet u de zegen blijven derven. "Die de Zoon ongehoorzaam is zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." Doch die wil ontvangt de eeuwige zegen. Christus gedijt hem tot in eeuwigheid.

4. Het vierde heilskleed is de gunst van God.

Deze gunst van God is Zijn liefdevolle gezindheid in Christus. Al Zijn goedheid en liefde is voor de zondaar, die in Christus is ingelijfd. In plaats dat al de deugden Gods tegen hem zijn, zijn ze door deze gunst vóór hem, ten gunste van hem. Hij vindt in gunst en niet in wraak zijn lust.

Israël in Babel moest deze gunst Gods missen. Het leefde onder de ongunst Gods. De Heere was tegen hen. En zo leeft ieder onherboren mens onder deze ongunst. De deugden Gods zijn niet tot zijn voordeel, maar tot zijn oordeel. Daarom kan de Heere hem, zolang hij buiten Christus is, Zijn goedheid en liefde niet openbaren, dan alleen krachtens algemene genade.

De Heere doet aan alle schepselen wel, en Zijn goedheid ligt verspreid op al Zijn werken. Door die algemene genade *laat de Heere Zijn zon opgaan over bozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen*. Maar deze algemene ge-

nade en goedheid is niet de gunst Gods. De gunst Gods is de bijzondere goedheid, liefde en genade, die Hij openbaart in Christus.

Vóór het geloof is deze er wel van Gods zijde. Als zodanig spreekt Calvijn *de verborgen liefde Gods*, maar ze kan zich niet aan de zondaar openbaren, aangezien de Heere buiten Christus een verteerend Vuur is.

Niemand mene dan ook de liefde Gods geproefd te hebben, zonder in Christus te geloven. Dit is enkel bedrog, een valse waan, en volkomen in strijd met wat de Heilige Schrift leert. Ook de mens, die bekeerd wordt ervaart dit anders. Zodra God hem komt ontdekken, ontwaart hij de ongunst en toorn Gods. Hij ziet ze als gevolgen van het recht Gods. En hij heeft niet anders te doen dan daaronder te buigen. Daarop wacht de Heere. Want Hij is bereid Zijn gunst, Zijn goedheid en liefde te openbaren, zodra de zondaar onder Hem buigt en Zich de eeuwige ongunst waardig keurt. O, dat men het bedenke, dat de Heere staat te wachten, met het geschenk van Zijn Zoon, om in die Zoon Zijn deugden tot zaligheid te openbaren aan de mens. Hij vindt in gunst en niet in wraak Zijn lust. Maar de mens wil niet buigen, wil het voor God niet afleggen. Doet hij dit, dan openbaart zich het heil in Christus. Dan wordt opeens de hitte van Zijn gramschap geblust. Dan wijkt de toorn en de ongunst en in Christus daalt de gunst Gods neer, op ieder die in Hem gelooft. Dan weet de mens dat God goed is, dat God liefde is, dat Hij genade bewijst. Hij proeft de goedheid en ervaart de liefde. Alzo deelt hij in een onveranderlijke gunst:

*"Want 's Heeren gunst zal over die Hem vrezen,
In eeuwigheid altoos dezelfde wezen."*

Wat rijke heilsgoederen liggen er in Christus. Hij is naar Paulus' woord, alles. Wie Hem niet heeft, heeft niets, maar wie Hem bezit, bezit dan ook alles. Zo ontvangt de zondaar, die gelooft, sieraad voor as, en wordt bekleed met de klederen des heils,

Er staat in onze tekst: **"Hij heeft mij bekleed."**

- Bekleden is: in bezit geven. Wie bekleed wordt met de klederen des heils, krijgt ze in bezit. Ze worden eigendom van hem, die ze ontvangt.
- In de tweede plaats wijst het woord "bekleden" op bedekt worden. Wie met deze klederen wordt bekleed wordt er mee bedekt. Met andere woorden, het zijn klederen, die niet hier te kort en daar te smal zijn, maar klederen, die volkomen zijn, algenoegzaam en volkomen gepast, aangezien Christus een volkomen, algenoegzaam en gepast werk heeft tot stand gebracht en Hijzelf een volkomen, algenoegzame en gepaste Zaligmaker is.
- En ten derde wijst dit bekleden op feestelijke tooi. Dit blijkt uit het vervolg in ons tekstvers: "gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap." Er zijn geen kostelijker en kostbaarder sieraden dan deze klederen des heils.

*Zo draagt men de bruid. in staatsie uit haar woning.
In klederen, rijk gestikt, tot haren Koning.*

En zo mag de bruid in deze heilsklederen God ontmoeten als een verzoend Vader in Hem, en door en in Hem is zij om haar inwendig schoon te roemen, zodat de Vader in haar een welgevallen heeft. Zo wordt alles van Christus en Christus Zelf de zondaar toegerekend en geschonken en Hij, met al wat het Zijne is, door het geloof aangenomen. Zo is de bruid eeuwig de Zijne en Hij eeuwig de hare. Zo vinden de Drie-enige God en de verloren zondaar elkaar voor eeuwig terug. Het huwelijk is gesloten, om nooit weer ontbonden te worden.

Zijn deze heilsklederen de uwe?

Ze zijn absoluut onmisbaar. Maar ze zijn ook om niet te verkrijgen. De Heere biedt ze u aan. Wat is uw antwoord op die aanbieding? Wat zult u nu de Heere zeggen? Zegt Hem, dat u ze niet wilt. Vraagt Hem om de vernieuwing uws harten. Steekt uw mond in het stof, zit eenzaam en zwijgt stil. Misschien is er verwachting. Houdt in het oog dat het zonder deze klederen omkomen is, beslist eeuwig omkomen. En bedenkt dat God zich van u vrij maakt. u draagt nu zelf de volle verantwoording.

Wat een kostelijk heil! O, bruid, verlustig u er in.

Het zijn de sieraden van uw Bruidegom. Hij kocht u met Zijn bloed. Bevelek ze niet. Het is sieraad voor as. De as is weg. Moge de vreugdeolie rijkelijk vloeien. En daarom:

*Zingt, zingt een nieuw gezang den Heere
Die groten God, die won'dren deed;
Zijn rechterhand, vol sterkt' en eere,
Zijn heilig' arm wrocht heil na leed.
Dat heil heeft God nu doen verkonden;
Nu heeft Hij Zijn gerechtigheid,
Zo vlekkeloos en ongeschonden
Voor 't heidendom ten toon gespreid.*

II. Het gewaad, des lofs voor een benauwde geest.

Wat de klederen des heils zijn, hebben we gezien. Maar de kerk is in Christus ook bekleed met de mantel van de gerechtigheid: "Den mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan." Wat is gerechtigheid?

Gerechtigheid is de volkomen vervulling van de wet, het onderhouden van al de geboden Gods. En dat niet alleen naar de *letter* van de wet, maar ook naar de *geest* van de wet. De rijke jongeling had al de geboden onderhouden, doch alleen naar de letter en niet naar de geest van de wet. Daarom ontbrak het hem aan een gerechtigheid, waarmee God genoeg kon nemen. De Heere is alleen tevreden met een volkomen overeenstemming met de wet, naar de letter en de geest.

Wie deze overeenstemming heeft, heeft gerechtigheid. Alleen met zulk een volkomen wetsvervulling kan de mens voor God bestaan. Zonder deze wetsvervulling is hij veroordeeld. Want het is niet zó, dat God de wet heeft afgeschaft en in de plaats daarvan nu genade heeft gegeven. Nee, de wet heeft haar volle kracht behouden en God laat geen enkele van Zijn geboden vallen. Alle gerechtigheid moet volbracht worden.

En als de Catechismus in de 5de Zondag vraagt, *of er geen middel is om deze straf te ontgaan?* Dan is het antwoord: "God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, óf door onszelven, óf door een ander, volkomen betalen." Wij moeten dus gerechtigheid, een volkomen wetsvervulling hebben. Zonder deze liggen wij verloren. En zonder deze volkomen wetsvervulling missen wij ook het ware geestelijk leven en derven zelfs het recht daarop. De Heere sprak eenmaal: "Doe dat en u zult leven." Zolang de mens dus deze gerechtigheid niet heeft is hij geestelijk dood.

Hoe komt dan de zondaar aan deze gerechtigheid?

Niet door zichzelf. Niemand is nà de val in staat om de wet te vervullen. Zelfs niet één gebod. Al wat de mens doet vóór de rechtvaardigmaking, doet hij, volgens Art. 24 van de Ned. Geloofsbelijdenis, uit liefde tot zichzelf, en uit vreeze van verdoemd te

worden. Daarom wordt de zondaar, volgens datzelfde artikel, gerechtvaardigd ook eer hij goede werken doet.

Deze gerechtigheid, deze volkomen wetsvervulling, is alleen in Christus. Hij is die "Ander", van Wie de Catechismus spreekt in Zondag 5. Hij heeft de wet volkomen vervuld. Aan al haar eisen heeft Hij voldaan. Tot Johannes de Doper zegt Hij dan ook: "aldus betaamt het alle gerechtigheid te vervullen." En Hij heeft dat gedaan. Zó volkomen, dat de Vader met deze gerechtigheid ook volkomen genoeg heeft genomen, zoals blijkt uit het feit van opstanding en hemelvaart. De Vader heeft deze gerechtigheid dan ook allereerst aan Christus als een mantel geschonken, door deze gerechtigheid te erkennen, toen Hij Zijn Zoon opwekte en Hem plaats gaf aan Zijn rechterhand.

Als Christus het leven weer ontvangt, uit de doden opstaat, is dat bewijs van Zijn volkomen gerechtigheid. Op de gerechtigheid was het leven beloofd. Die belofte houdt de Vader aan Zijn Zoon bij de opwekking en opstanding van Christus. Hij kon in het graf en in de dood niet blijven. Doe dat ... en gij zult leven." Christus deed het en dus zou Hij leven. Goddelijke gerechtigheid eiste nu de opstanding, de terugkeer tot het leven, want alle gerechtigheid was volbracht.

En nu heeft Christus alleen recht op het leven, omdat Hij alleen gerechtigheid heeft. En verder hebben allen recht op het leven, die deze gerechtigheid van Christus hebben.

De mens in zijn natuurstaat echter, mist deze gerechtigheid van Christus. Daarom mist hij het leven, en een recht op het leven. Wij zijn allen in onze natuurstaat rechtloos. Daarvan komt de Heilige Geest de zondaar in de bekering overtuigen. Hij wordt overtuigd van ongerechtigheid. Hem wordt bewezen, volgens Zondag 23, *dat hij tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd heeft*. Door deze overtuiging worden al de klederen van zijn *eigengerechtigheid* uitgetrokken. Hij ziet nu zijn bidden, tranen, zuchten, en zo veel andere dingen in het rechte licht. Hij ziet dit alles als ongerechtigheid. Al wat hij doet, of gedaan heeft, ziet hij als verdoemelijk, ook het beste van al zijn doen, de hartelijkste zucht, het innigste gebed. Zo wordt hij overtuigd van zijn werkelijke staat, namelijk. zijn doodstaat, zijn geestelijke dood, waarin hij voor God ligt. En was dat bidden, zuchten, zoeken, schreien geen eigengerechtigheid, maar *vruchten van leven*, zoals men bedrieglijk leert, hij zou niet van zijn doodstaat en verdoemelijkheid overtuigd kunnen worden. Maar hij wordt ervan overtuigd. In de rechtvaardigmaking ziet hij zich verloren, verdoemelijk, onder de rechtvaardige toorn. Indien hij levend was zou dit dwaasheid zijn. Een levende is niet verdoemelijk en kan dat dus ook niet zien.

Door de overtuiging van zijn verdoemelijkheid wordt hij nu pas recht een rechtloos mens, zonder gerechtigheid. Daarom ziet hij zich vanzelf als dood en de eeuwige dood onderworpen. Dan is hij ontkleed, zonder recht, onder het recht. Als rechtloos mens kan hem genade bewezen worden. Zonder dat kan genade niet gekend.

Wie nu de mens, die in overtuiging leeft, zonder ooit bij bevinding rechtloos te zijn worden, rust geeft, zalig spreekt of leven toekent, werkt het werk Gods tegen. Wie vóór de rechtvaardigmaking de mens in zijn overtuigingen binnen zet, werkt tegen de bedoeling des Heilige Geestes in, en werkt also de Heilige Geest Zelf tegen. Men werkt op deze wijze tegen het noodzakelijke in, namelijk een rechtloos mens te zijn onder God. Omdat men nu algemeen de mens vóór de rechtvaardigmaking binnen zet is er schier geen kennis meer aan de gerechtigheid van Christus. Het stuk van de rechtvaardigmaking wordt bijna niet meer gepredikt, en overal, in alle kerken, leraart men, dat de rechtvaardigmaking niet noodzakelijk beleefd behoeft te worden. Wat

heeft men in dezen de leer van de vaderen vergeten. Wel beroept men zich op de vaderen, maar men kent hen niet meer, en de geschriften van de reformatoren worden niet meer gelezen, of men leest over de zaken heen.

Maar zie, is nu de mens geheel ontkleed door de overtuigende werking van de Heilige Geest, dan wordt hem de gerechtigheid van Christus toegerekend en ... geschonken. "Hij heeft mij de mantel van de gerechtigheid omgedaan." Is nu deze gerechtigheid toegerekend dan wordt hem op grond daarvan ook *het leven* geschonken en een recht op het eeuwige leven. Vóór deze toerekening van de gerechtigheid kan het leven niet geschonken worden, aangezien de Heere zelf het leven aan de gerechtigheid heeft vastgemaakt. Zodra nu deze gerechtigheid geschonken is, neemt de zondaar ze ook door het geloof aan. Vandaar dat de Heilige Schrift het leven niet alleen vastmaakt aan de gerechtigheid van Christus, maar ook tegelijk aan het geloof in Christus. Zo zegt Jezus zelf: "Tenzij dat gij het vlees de Zoon des mensen eet en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelfven." En Johannes zegt in 1 Joh. 5 : 12: "Die de Zoon heeft, die heeft het leven; die de Zoon van God niet heeft, die heeft het leven niet." Zo ook Joh. 3 : 16; 3:36; terwijl Johannes in deze dingen zeer duidelijk is. Reeds daaruit blijkt dat aan de toerekening van Christus' gerechtigheid, het aannemen door het geloof verbonden is.

Deze toerekening en dit aannemen worden helaas bijna algemeen van elkaar losgemaakt en als elastiek uit elkaar gerekt. Dit is de dodelijke fout, waardoor een leugenleer algemeen aanhang heeft gevonden in de zogenoemde gereformeerde gelederen. Deze fout en leugen is oorzaak, dat duizenden zielen misleid worden, temeer daar deze leugen, al is het door onwetendheid wellicht, bestempeld wordt met de naam van *gereformeerd*. De reformatoren leerden het anders. Toerekening en aanneming vallen, wat de tijd betreft, in één ogenblik. Zo leerden Calvijn, Luther, Ursinus, Olevianus, onze Catechismus, onze drie Formulieren in 't algemeen. En wat meer zegt, zo leert het de Heilige Schrift op menige plaats. Vooral de brieven van Paulus laten hieromtrent het rechte licht schijnen.

Zo wordt dus de gerechtigheid van Christus, door de Vader toegerekend en geschonken, het eigendom de zondaar door het geloof. En zodra hij nu gelooft, weet hij dat hij de wet vervuld heeft, dat het eeuwige leven zijn deel is, God verzoend is door de dood Zijns Zoons.

En nu wordt alles nieuw voor hem.

- Voor dezen nieuwe mens is *God* nieuw. Hij heeft eigenlijk nooit geweten wie God was en is. Hem nooit ontmoet, noch gekend. Hij had een eigen voorstelling van God. Deze voorstelling valt weg en nu is God geheel nieuw voor hem.
- Zo is ook *Christus* nieuw. Christus was hem onbekend, ondanks alles wat hij van Hem gehoord en gelezen had. Maar nu heeft die Christus zich geopenbaard door Zijn Woord en Geest en nu pas kent hij Hem, en wel als de Weg, de Waarheid en het Leven.
- Zo is voor de nieuwe mens ook *het leven* nieuw. Als Luther over zijn rechtvaardigmaking spreekt, zegt hij: "Toen bevond ik dat ik een nieuw mens geworden was." En die nieuwe mens leeft nu een geheel nieuw leven. Nieuw, wat de levensverhouding betreft, en nieuw wat het levensdoel aangaat.

En dat alles tengevolge *de nieuwe mantel*. En deze mantel is nu zijn bezit, zijn bedekking, zijn feestkleed. Hij is er als 't ware geheel in gehuld. Daarop wijst het

woord "omgedaan." En zo ontvangt hij het gewaad des lofs voor een benauwde geest. Een benauwde geest vanwege de ongerechtigheid; een gewaad des lofs vanwege de gerechtigheid. Want dit gewaad doet loven en roemen in Hem, Die het heeft gesponnen en geweven. Al wat wij spinnen en weven zal eens tot benauwdheid zijn, maar de mantel van Christus tot eeuwige lof.

Toepassing

Is deze mantel ook de onze?

En de onze geworden door toerekening van Gods kant en aanneming van onze kant? Dit laatste behoort er bij. Als deze mantel niet door het geloof is aangenomen, dan zijn we nog in onze ongerechtigheid. Dan dragen we het kleed, dat eens benauwen zal.

Nog wordt de mantel van Christus aangeboden.

Wilt u de ruil aangaan? Christus vraagt het u.

U hoeft niets toe te geven. Indien u de uwen maar wilt afstaan.

Of denkt u dat de Geest bezig is uw klederen uit te trekken?

Wees dan voorzichtig. Werkt dan niet tegen door ze vast te houden of weer aan te trekken; of van 'dat uittrekken' zelfs een kleed te maken. Alles moet uit. Christus' mantel is absoluut noodzakelijk. Ook u wordt deze mantel om niet aangeboden.

En als u deze dingen bezit, ... o wat kostelijke sieraden!

En dat voor as en benauwdheid. Sieraden, in de plaats van rouw, smart en ellende. Bezie uw klederen, o dochter van Sion! Zie ze steeds alleen in Hem, die ze weefde. Zoekt ze dagelijks opnieuw, om in Hem steeds gevonden te worden. Dan zult u des te meer getooid zijn met Zijn dierbaar werk en zal aan u vervuld worden:

*Straks leidt men haar in staatsie uit haar woning,
In kleding, rijk gestikt, tot haren Koning;
Zo treedt zij voort met al de maagdenstoet,
Die haar verzelt, u vrolijk tegemoet.
Zij zullen blij, geleid met lofgezangen,
De vreugde voên, die afstraalt van haar wangen,
Tot zij, daar elk gewaagt van haren lof,
Ter bruiloft treën in 't koninklijke hof.*

AMEN.

5. VREDE MET GOD

Psalm 27: 1, 7.
 Romeinen 5: 1-11.
 Psalm 32 : 4.
 Psalm 73 : 12.
 Psalm 17 : 8.

Wij dan, gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus.

Romeinen 5 : 1.

Deze wereld is een toneel van strijd en worsteling. Oorlogen en geruchten van oorlogen zijn aan de orde de dag. Er is een eindeloze verdeeldheid onder de mensen. De Heilige Schrift getuigt er van: "hatelijk zijnde en elkaar hatende."

Wat is de oorzaak van dat alles? In de diepste grond van de zaak vloeit dit alles voort uit de oorlog de mens met God. Zolang de mens onbekeerd is strijdt hij tegen God. Niet alleen de mens die in openbare zonden leeft, maar evenzeer de godsdienstige ijveraar, die zijn gaven en kracht geeft voor de waarheid, voor de kerk en voor zoveel meer. Hoe vroom en godsdienstig de mens ook is, in zijn natuurstaat is hij een hater van God en de naaste, van Gods Woord en van Gods volk. Daarom zegt de Heere reeds in het paradijs: "Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en u zult het de verzenen vermorzelen."

En Jezus zegt: "Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard." Het zwaard tussen de mensen onderling, tussen de Kerk en de wereld, het zaad van de vrouw en het zaad van de slang, de hemel en de hel.

En toch kwam Hij ook om vrede te brengen. Om de strijd tussen God en mens te beëindigen. Vrede tussen God en de uitverkoren zondaar. Vrede door Zijn verzoenend lijden en sterven. Een vrede, die het deel de mens wordt in de beleving van de Goddelijke vrijspraak. Vandaar dat de vrede de eerste vrucht is, die de rechtvaardigmaking voor de zondaar meebrengt.

Bij deze vrucht worden we door ons tekstwoord bepaald.

In het 3e en 4e hoofdstuk van deze brief heeft de apostel Paulus het zo gewichtige leerstuk van de rechtvaardigmaking door het geloof ontwikkeld. Het spreekt wel vanzelf dat hij niet kan nalaten te spreken over de kostelijke vruchten van deze rechtvaardiging des zondaars. Eén van die vruchten is *de zalige vrede, die alle verstand te boven gaat*. Wij willen trachten u deze vrede enigmate voor te stellen in acht verschillende zaken.

Vrede met God is:

1. Onderwerping aan God.
2. Vergeving van zonden.
3. Een nieuwe rechtsverhouding.
4. Openbaring van de liefde Gods.
5. Overeenstemming met God.
6. Rust in God.
7. Gode aangenaam.
8. Vermaak in God.

1. *Onderwerping aan God*

De uitdrukking: "vrede bij God" wil zeggen: vrede met God. Deze vrede met God is de eerste vrucht de rechtvaardigmaking door het geloof, zoals blijkt uit het eerste gedeelte van het eerste vers. Daaruit volgt dat de mens, die niet gerechtvaardigd is door het geloof, met God in oorlog leeft en een vijand Gods is. Alleen door zijn blindheid en bedriegelijk hart, kan hij er toe komen vóór de rechtvaardigmaking van zichzelf te denken dat hij God, Zijn volk en Zijn Woord liefheeft. Leert hij echter acht geven op zijn hart, dan wordt hij anders gewaar. Is nu de mens een vijand van God, God is in zijn onverzoende staat ook een vijand van de mens.

In de ontdekking ziet de zondaar deze dingen. De rechtvaardige toorn Gods is niet te ontvluchten. De Heere is als een held tegen hem uitgetogen om hem voor eeuwig te verslaan. God is voor hem een verterend vuur en een eeuwige gloed. En waarom? De zondaar ziet dat hij een vijand Gods is. Hij aanschouwt dat hij in alles tegen God strijdt. Hij plaatst zijn onwil tegen Gods wil. Hij ziet, dat hij altijd tegen God gestreden heeft. Zijn enig levensdoel was God kwaad te doen. Hij ziet nu ook zijn ongeloof. Hij verstaat dat hij het liefdevolle, welgemeende aanbod van genade verwierp. Zijn schuld wordt hem zo klaar en overtuigend bewezen, dat hij zich vernedert, zich aan God gevangen geeft en zich aan Hem *onderwerpt*.

Tot deze onderwerping is hij gedwongen, hem schiet niet anders over dan in de handen Gods te vallen. Het is een onvoorwaardelijke overgave, die ook alleen kan plaats grijpen als hij metterdaad is afgebracht van zijn eigengerechtigheid en zelfgenoegzaamheid, overtuigd van zijn verwerpelijkheid. In deze onderwerping grijpt de verzoening plaats door het geloof in Christus. Daaraan zit de vrede onmiddellijk vast. En deze vrede betekent nu dat er aan de strijd tussen God en mens een einde is gekomen. God is geen vijand meer van de mens en de mens geen vijand meer van God. Beide hebben de wapenen neergelegd. Het zwaard van de verterende gerechtigheid is verdwenen. De mens geeft de strijd op en buigt.

Zodra nu de vrede getekend is, wordt daarmee alle scheiding opgeheven. God en mens geven zich aan elkaar. Deze vrede is dus een zich geven van God aan de mens en eveneens de mens aan God.

- Nu de vijandschap is geblust zoekt de Heere in alle opzichten het welzijn van de mens. Was de Heere vóór die tijd in alles tegen, nu is Hij in alles vóór de mens. *Indien God vóór ons is, wie zal dan tegen ons zijn?* En als God vóór de zondaar is, dan doet Hij alles ten beste keren. *Alle dingen moeten dan medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.* God is voor eeuwig het Deel de mens. En wie Hem heeft, heeft alles, heeft niets meer tegen, doch alles mee.
- Zo geeft nu ook de zondaar in deze vrede zich aan God. Hij zoekt niet het zijne, maar hetgeen Godes is. Nu zoekt hij pas wat waarlijk tot Gods eer en heerlijkheid strekken kan. Vóórdat de vrede getekend is kan hij dat niet. Maar nu hij door deze vrede een vriend, ja een kind Gods geworden is, leeft in dat kinderhart de ware liefde tot God. En zo is er dan ook de ware onderwerping. Niet als bovengemeld. *Die* onderwerping komt slechts eenmaal voor in het leven van de uitverkoren zondaar. Maar een ondergeschikt zijn aan de wil Gods, vertrouwend dat die wil alleen goed, alleen heilig en alleen liefde is.
Kent u dat?

2. *Vergeving van zonden.*

Vrede met God sluit in de 2e plaats in: vergeving van zonden. De schuld is betaald, de ongerechtigheid is uitgewist, aan het recht Gods is volkomen voldaan. Zolang de schuld onbetaald is en de zonden roepen om vergeving kan er van vrede met God geen sprake zijn. Het kan zijn dat iemand vóór de vergeving van de zonden *een vredig gevoel in zijn hart heeft*, doch dit is geen vrede met God. Het is ook enkel gevoel, en gevoel is geen geloof. Velen zien dit gevoel, en ook dit vredige gevoel aan voor geloof, doch het heeft niet de minste overeenkomst met het zaligmakend geloof. Feitelijk komt dit vredig gevoel op uit de zelfgenoegzaamheid de mens en wordt gesteund door een zogenoemde hoop, die de mens verliezen moet zal het ooit tot vrede met God komen. Eigenlijk heeft dit vredig gevoel geen recht van bestaan. Veleer moest deze mens een gevoel hebben de onvrede met God, van zijn verdoemelijke staat buiten God. Want de mens, die geen vrede met God heeft, is buiten Hem en heeft God niet. De apostel getuigt van die mens in Efeze 2 : 12 dat hij zonder God in de wereld is. Zolang een mens zonder God in de wereld is, is alle vredig gevoel of gevoel van vrede ten enenmale misplaatst. De ware vrede Gods kan niet in het hart dalen, terwijl de schuld openstaat. Het is nodig deze dingen juist in te zien, aangezien men anders gevaar loopt met een ingebeelde hemel eeuwig ter hel te varen.

De ware vrede met God komt dan ook op uit de uitdelging van alle schuld. Ze is het onmiddellijk gevolg de vergeving van zonden. "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus." Zodra de vrijspraak daar is, is de vrede het deel van de zondaar. Daar kan geen korter of langer tijdperk meer tussen liggen. Het zou in strijd zijn met Gods rechtvaardigheid aan de mens, wie alles vergeven is, de vrede te onthouden.

Ook in dit opzicht komt er een geestelijk kind ter wereld, waar alle lichaamsdelen aan zijn. Als er in de natuur een kind geboren is komt er niets meer bij, geen enkel lichaamsdeel. Zo is het ook geestelijk. In dat éne ogenblik van de geestelijke geboorte, is alles aanwezig. Daarom verbindt de apostel Paulus hier de vrede aan de vrijspraak in Christus. Vrede met God wil dus zeggen: alles tussen God en de zondaar weg. De bergen zijn vernederd, de dalen zijn gevuld, het is een vlak veld. De weg is bereid, *en de ziel is verblijd in Hem, Die door de vlakke velden rijdt en wiens Naam is Heere van de Heeren.*

3. *Een nieuwe rechtsverhouding.*

Vrede met God sluit in, het staan in een nieuwe en andere rechtsverhouding tot God. Door de zonde en schuld is de rechtsverhouding tot God niet in orde. De verhouding tussen God en mens in de natuurstaat is die van een rechter tegenover een schuldige.

De Heere is zijn Rechter, hij is een veroordeelde. Zo wordt het ook in de rechtvaardigmaking beleefd. Als God met de mens in de bekering komt afrekenen, doet Hij zich kennen als een Rechter, die de zondaar voor Zijn vierschaar daagt. ***Deze vierschaar is niet iets visionairs, is niet een gezicht.*** Velen schijnen een vleselijke voorstelling te hebben van deze zaak. Deze vierschaar is niet anders dan het Woord Gods. De Heere daagt de mens voor Zich door Zijn Woord en Geest. De Heere werkt alleen door Zijn Woord. De reformatoren hebben daarop met kracht gewezen. Wordt nu de zondaar alzo voor God gedaagd, dan veroordeelt hem Gods Woord en wet. Dan ziet hij niet dat hij eenmaal veroordeeld zal worden, of dat eenmaal het vonnis komt en uitgevoerd zal worden, maar hij is veroordeeld, hij ligt onder het vonnis. Het is afgedaan, voor eeuwig afgedaan. En dit alles tengevolge van die rechtsverhouding waarin God zijn rechter is, hij de volkomen schuldige.

En wat wil nu "vrede" zeggen? Wel, dat deze rechtsverhouding heeft plaats gemaakt voor een andere, een nieuwe rechtsverhouding. God is zijn Rechter niet meer, doch is in Christus zijn verzoend Vader geworden. De toorn Gods heeft plaats gemaakt voor vrijspraak. Door de voldoening aan het recht door Christus is het doemvonnis opgeheven. De zondaar is geen veroordeelde meer. De weg, die versperd was door een engel met uitgetrokken zwaard, is niet langer versperd. De verhouding is niet meer die van een Rechter tot een schuldige en dus veroordeelde, maar van een verzoend Vader en een onschuldig kind.

Door de voldoening aan de wet en het recht is dus de rechtsverhouding geheel gewijzigd. Temeer daar deze voldoening de zondaar zó volkomen wordt geschonken en toegerekend en door het geloof wordt toegeëigend dat de Kerk met Zondag 23 instemt "even als had ik nooit zonde gehad noch gedaan; ja, als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft."

Juist daarom is deze nieuwe verhouding óók een rechtsverhouding. Het kinschap Gods staat op recht en waarheid. Sion wordt door recht verlost en haar wederkerenden door gerechtigheid. Het recht Gods, dat eerst ten verderve was, is nu tot eeuwig behoud. Krachtens datzelfde recht ontvangt de Kerk een recht op het eeuwig leven. Niet vroeger en niet later maar nu, nu aan het recht is voldaan en de vrede getekend is. Daarom ligt deze vrede onwrikbaar vast in God zelf en in Zijn recht. Ze is gegrondvest op het onveranderlijk recht. Onveranderlijk! Want de rechtvaardigheid Gods is altijd dezelfde, alleen de verhouding tot die rechtvaardigheid hangt het af, of ze de mens voor eeuwig verdoemt of voor eeuwig behoudt. Door de nieuwe rechtsverhouding is deze rechtvaardigheid Gods tot eeuwige zaligheid, en een onveranderlijke vastheid voor de vrede.

Zo smaakt de Kerk Gods deze vrede en deze vastheid. Daarom ligt in de ware vrede ook vastheid en zekerheid.

*"Dan wordt gená van waarheid blij ontmoet;
De vrede met een kus van 't recht gegroet;
Dan spruit de trouw uit d' aarde blij omhoog;
Gerechtigheid ziet neer van 's hemels boog."*

4. Openbaring van de liefde Gods.

Deze vrede sluit in de openbaring van de liefde Gods aan de ziel. Vóór deze vrede met God en voordat de mens door het geloof in Christus is, is God voor hem een vertoorn Rechter. De Heere is buiten Christus een verterend vuur. Daarom kan de zondaar vóór het geloof in Christus en vóór dezen vrede geen ervaring noch openbaring van de liefde Gods hebben. Wat velen daarvoor aanzien is het niet. Wel kan de mens de algemene goedheid Gods zien en de begeerlijkheid van het Evangelie en van Christus in het Evangelie. Zelfs kan het aanbod des Evangelies op hem een gevoelige indruk maken, doch dit is geen bijzondere genade en geen liefdesopenbaring Gods. Deze kan er ook niet zijn, aangezien de liefde Gods zich alleen kan openbaren in Christus.

Dat wil niet zeggen, dat God de uitverkoren zondaar niet van eeuwigheid heeft liefgehad. Zeer zeker, doch deze liefde is voor hem verborgen en openbaart zich eerst dan als de vrede getekend is.

Waar deze vrede is toont de Heere Zijn vriendelijk aangezicht, dat vrolijkheid en licht heeft, voor alle oprechte harten. Dat aangezicht Gods straalt van liefde. Paulus preekt er van in het 8^e en 9^e vers van ons teksthoofdstuk, waar hij zegt: "Maar God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren. Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn." De Vader heeft Zijn toorn geblust in het bloed van

Zijn Zoon en openbaart nu de zalige en verkwikkende gloed van Zijn brandende liefde. Salomo getuigt er van: "Want de liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren. Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen; ja de rivieren zouden ze niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem ten enenmaal verachten. Hoogl. 8 : 6, 7.

Deze vlammen van Gods liefde doen de ziel smelten. De toorn en de wet doen het hart van doodsschrik beven, maar de liefde vertedert, verbreekt en verbrijzelt. Ze doet tranen schreien van vreugde en blijdschap, of van ware Evangelische droefheid en boetvaardigheid. Vrede is vertedering door de liefde Gods. Want God openbaart in deze vrede Zijn eeuwige zondaarsliefde in Christus, een liefde, die de zondaar verbergt *in het verborgen van Zijn tent en op een rots verhoogt uit de ellend'*. Waar deze liefdesvrede in het hart wordt geopenbaard kan de mens niet anders dan zich verwonderen. Hij de grootste van de zondaren, die eeuwigen toorn verdiende en nu Goddelijke liefde ontwaart. Deze verwondering is tegelijk bewondering en aanbidding. Zij bewerkt een diep buigen, maakt ootmoedig, nederig, waarlijk klein. Ze roept te voorschijn een liefdeleven, een liefdedienst, vrij van alle wettische dienstbaarheid.

Zonder deze liefde dient de mens uit een wettisch beginsel, mist de ware vrede en ligt onder de toorn Gods.

Kent u iets van die ware vrede? Zonder rechtvaardigmaking wordt ze niet gekend. Paulus verbindt ze aan de rechtvaardigmaking. Ze is er volgens ons tekstwoord de eerste vrucht van. En deze vrucht moet noodzakelijk worden gekend. Zonder dezen vrede is het oorlog met God. In deze oorlog moet de mens het eeuwig verliezen.

Indien u dan die vrede mist, *bedenk nog in dezen uwen dag wat tot uw eeuwige vrede dient*. De Heere biedt u Zijn vrede aan. Hij nodigt en roept u er toe. Hij bidt: *laat u met Mij verzoenen*. Tracht dan te bukken. Geeft u zelf gevangen. Gaat met de strop om de hals. Want de koningen Israëls zijn goedertieren koningen. Wie zó komt vindt eeuwige goedertierenheid en eeuwige vrede. Rust niet, voordat deze vrede gesloten is.

En u die ze bezit, ... wat een vrije genadegift! De mens wil ze niet. Maar God werd u te sterk. Uw nederlaag was een overwinning op God. En nu die zalige vrede, die alle verstand te boven gaat. Daarom mag het wel steeds zijn:

*'k Zal dan gedurig bij U zijn,
In al mijn noden, angst en pijn;
U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten.
Gij zult mij leiden door Uw raad;
O, God, mijn Heil, mijn Toeverlaat!
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

5. Overeenstemming met God.

Vrede met God is overeenstemming met God. In de natuurstaat leeft de mens met God in disharmonie. Hij stemt met God niet overeen. Hij is het met God in geen enkel opzicht eens. Hij gelooft niet wat Gods Woord van hem zegt. Hij mag het door opvoeding toestemmen, zelfs onder tranen toestemmen, maar geloven doet hij het niet. Hij gelooft niet dat zijn ellende zó diep is als Gods Woord die beschrijft. Hij gelooft niet dat zijn staat een doodstaat is. Hij gelooft niet dat de deugden Gods zó zijn als het

Woord die beschrijft. Hij gelooft ook niet dat hij verloren en veroordeeld is. Het Woord Gods heeft geen heerschappij over hem, geen volkomen gezag voor hem. Daarom onderwerpt hij zich niet aan het Woord Gods zonder enig beding. Dat is de oorzaak waarom hij het met God over geen van deze dingen eens is. Hij kan God geen gelijk geven als Hij hem verdoemt. Hij heeft zijn leven lief boven God. Hij valt Hem niet toe. Hij wil en kan niet bukken en gaat dus voor God niet uit de weg. Integendeel! Hij handhaaft zichzelf tegenover God, stelt zijn "ik" tegenover God. Daarom strijdt hij tegen God en leeft in oorlog met Hem, ondanks al zijn godsdienst en al zijn ijver voor God, Zijn eer en Zijn dienst.

Maar er is meer. Hij stemt met God ook niet overeen met betrekking tot de weg van zaligheid. Hij is een vijand van het Evangelie, een vijand van Christus, de enige Naam onder de hemel gegeven tot zaligheid. Juist tegenover dit Evangelie komt de vijandschap eerst recht openbaar. Zolang men de wet predikt kan een vroom geslacht zich er nog onder vinden, maar zodra het Evangelie van Christus op de voorgrond wordt gesteld en de noodzakelijkheid van het geloof in Hem, om in Hem alleen rechtvaardig voor God te zijn, komt de vijandschap openlijk of meer bedekt openbaar. Er is niets, waartegen de mens zó gekant is als tegen de aanbidding de Zone Gods, die de Vader aan de wereld voorhoudt om door Hem behouden te worden. En waarom? Omdat dit Evangelie alleen wordt aanvaard door het geloof, met verlies van al onze werken, werkzaamheden, bidden, zuchten, ja met verlies van eigen leven. Vandaar dat de mens, zolang hij leeft in wat men noemt "een toeleidende weg" of onder "voorbereidende genade", vijandig staat tegenover het Evangelie. Omdat hij niet gestorven is aan zichzelf, wijst hij Christus af in zijn ongeloof, sluit zijn hart voor Hem toe en denkt en zegt zelfs dat men zonder het geloof in Hem en zonder rechtvaardigmaking kan zalig worden. Daarom zal alle "voorbereidend werk", dat tot de zaligheid leidt eindigen in het verlies van eigen leven en het geloof in Christus, in een zalig overeenstemmen met God. In die overeenstemming met God is vrede en die vrede brengt ook weer overeenstemming met God voort.

- Vrede sluit dus in een overeenstemmen met de wil Gods in tijdelijke en eeuwige dingen. Het is een buigen voor Hem in alle dingen, een ondergeschikt-zijn van eigen wil aan Zijn wil. Waar dit ontbreekt is opstand, doch waar dit gevonden wordt is vrede, omdat men God weer God laat, en de mens weer mens en schepsel wil zijn.
- Vrede is: weer op de plaats zijn waar de mens oorspronkelijk was, en dat is onder God, buigende voor het aanbiddelijk Opperwezen.
- Deze overeenstemming is ook een aanhangen de Heere. Want: "die de Heere aanhangt is één geest met Hem. Dit aanhangen is een innige vereniging met God. Het is een aankleven door het geloof. Het is een verbinding door de waarachtige liefde. Door de vrede zijn God en mens weer verenigd in Christus Jezus. Zo is deze vrede een nieuwe verbintenis, alleen door het geloof en uit enkel liefde.
- In deze overeenstemming zit vervolgens opgesloten een wandelen met de Heere. "Hoe zullen twee tezamen wandelen tenzij zij bijeen gekomen zijn?" Welnu, God en de mens zijn in de rechtvaardigmaking bijeen gekomen. Dat wil zeggen, zij zijn het met elkaar eens geworden, of liever: de zondaar is het met God eens geworden. Hij heeft God recht toegekend met betrekking tot zijn vloekwaardigheid, hij is het met God eens geworden over de eis van het recht. Maar hij is het eveneens met God eens geworden over de weg van de zaligheid, zoals die in Christus Jezus is. Daarom het hij zich met God verzoenen door de dood Zijns Zoons, daarom stond

hij in die Zoon op tot een nieuw leven. Dit nieuwe leven nu, als vrucht van het eens- worden met God, is een wandelen met de Heere.

- Vrede met God is wandelen met God. Dit wandelen is een verborgen omgang met God. In die verborgen omgang maakt de Heere Zijn heilgeheimen bekend. Hij zegt dat Hij lust aan hem heeft. En de Kerk verlustigt zich in de Algenoegzame. Daarom zegt ze "De Heere is mijn Deel." "De snoeren zijn mij in lieflijke plaatsen gevallen; ja een schone erfenis is mij geworden." De Heere spreekt tot de ziel en zij is als opgetrokken in de hemel en hoort de Heere spreken. Hij zal tot Zijn volk van vrede spreken. En de gemeente Gods spreekt tot Hem en zij weet dat de Heere haar hoort. Zij legt voor Zijn oog hart en wandel bloot, zij kent Hem in al haar wegen en al haar hoop en verwachting is alleen de God Israëls. Deze hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in de harten van de gelovigen uitgestort is door de Heiligen Geest, Die hen gegeven is.

6. *Vrede met God is rust in God.*

Vrede met God is rust in God. Vanwege het recht en het ongenoegen Gods was de ziel de zondaar als een voortgedreven zee. Als ze aan God dacht maakte ze misbaar. De toorn en het oordeel achtervolgden haar.

Maar zie, nu is diezelfde God het rustpunt van de ziel. De consciëntie is kalm. Alle onrust is geweken. De schrik is weg. Het ongenoegen Gods, de toorn, het oordeel is weg. De zondaar is tot rust gekomen. De kerk zegt met David: "Mijn ziel is als een gespeend kind in mij." Deze rust is rust in God. Wie vrede met God heeft rust alleen in God. Dit is ook alleen de ware rust. Alle rust buiten God is geen ware rust. Ze is een valse vrede, omdat ze omgaat buiten God, buiten Christus en het zaligmakend geloof. Alle rust in eigen werken en werkzaamheden is een valse rust. Duizenden leven in deze valse rust. Nooit kan er ware rust zijn in eigen werken. Want wie werkt moet de ganse wet vervullen. Nooit kan de ware rust zijn in eigen werkzaamheden, want vóór de vrede met God ligt de zondaar met al wat hij doet verdoemelijk voor God. Vóór het geloof in Christus ligt hij in zijn doodstaat. Daarom wordt hij gerechtvaardigd zonder de werken, uit het geloof. Daarom gaat het geloof vóór en daarop en daaruit komen de goede werken.

Het is hoogst gevaarlijk rust te vinden vóór het geloof in Christus. Het is een rust in eigen werk en niet in Christus' werk. Alleen rusten in Christus' werk geeft rust in God. Wie de gerechtigheid in Christus door het geloof mist kan dus nooit de ware rust bezitten, omdat de ware rust een rust in God is. Vóór het geloof in Christus leeft de zondaar onder en uit het verbroken werkverbond. En in de werken is geen rust, geen vrede, geen leven, doch alleen toorn en vloek. Maar zodra hij in Christus is en Zijn gerechtigheid hem geschonken en toegerekend is hij niet meer onder de wet maar onder de genade. En zodra de zondaar onder de genade komt heeft hij rust. Genade, in de beleving, geeft rust in God. Genade doet ook ophouden met werken. Genade leert zich door Christus te laten dienen. Daarom maakt genade arm, klein. Ze leert en doet leven uit Christus, niets te zijn en te hebben in zichzelf maar alles in Christus. De gelovige heeft alles in Hem.

Daarom heeft hij rust. Geen wonder! De hitte van Gods gramschap is in Christus geblust. Ze heeft plaats gemaakt voor liefde. De oorzaak van de scheiding tussen God en de zondaar is opgeheven, en daarmee de scheiding zelve. De smart over alle gemis is weg. Het hart is geopend geworden als van Lydia en de Drie-enige God is er in gekomen. Jezus zeide *dat Zijn Vader en Hij woning zouden maken in de zondaar*. Waar God woont is rust. Hij heeft zichzelf weggeschonken aan de gelovige, geheel en

al en voor eeuwig. Naar Zijn goedheid, genade, majesteit en geest wijkt Hij nimmermeer van Zijn gemeente.

Waar deze rust in God *is zal geen vijand de stad verstoren, omdat God daar Zijn woning heeft verkoren*. Wat en wie zich ook opmaakt tegen de Kerk Gods, en wat haar ook overkomt, zij weet en gelooft dat alle dingen moeten medewerken ten goede. Gods kinderen hebben dus niets tegen. Ze hebben alles mee. Al wat zij doen zal wél gelukken. Dat is rust, ware rust, rust in God.

Wel kan deze rust nog worden gestoord. De ongestoorde rust is dan ook voor de hemel. Asaf had het wel eens bang. Gods kinderen worden menigmaal geschud. Ook Davids psalmen getuigen er van. Heman en Ethan spreken ervan. Nochtans werkt alles mee ten goede. Op Gods tijd gaan ze ook weer in het heiligdom en wordt de ware rust herboren als ze Asaf verstaan toen hij zong:

*Wien heb ik nevens U omhoog,
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog;
Op aarde nevens U toch lusten,
Niets is er waar ik in kan rusten.*

En bezwijkt dan hun vlees en hart, zo is God de rotssteen van hun heil.

*Gij zijt mij Heer' ter schuilplaats ingevaren,
U zult mij voor benauwdheid trouw bewaren.
G' omringt me, daar u mij in ruimte stelt,
Met blij gezang, dat mijn verlossing meldt.*

7. Gode aangenaam.

Vrede met God wil zeggen Gode aangenaam zijn door het geloof in Christus. Niemand is in zichzelf Gode aangenaam. Buiten Christus is de mens onrein, walgelijk, verwerpelijk. Maar in Christus is de zondaar aangenaam voor God, omdat die zondaar door het geloof alles geschonken is wat in Christus is. De Vader heeft eenmaal de hemel getuigd, *dat Hij een welbehagen heeft in Zijn Zoon* en dus ook in een iegelijk, die in Zijn Zoon is door het geloof. Uit dat geloof is de rechtvaardiging en deze rechtvaardiging brengt mee de vrede. Wie deze vrede heeft is dan ook Gode aangenaam. Alle schuld is weg. De ziel is in Christus blank en rein. Dit brengt mee met vrijmoedigheid toegaan tot de troon van de genade en een aanroepen van God als Vader. Het heiligdom is weer geopend. Het voorhangsel is gescheurd. Geen scheiding meer, geen belemmering meer. Wie zó in Christus nadert vindt Gods gunst, Vaderlijke gunst. Het ongenoegen Gods is verdwenen.

Er is niets zwaarder dan te leven onder het ongenoegen Gods. En ieder mens buiten Christus ligt onder dat ongenoegen vanwege zijn zonden en doodstaat. In Christus echter is de zondaar, die gelooft, vrij de zonden, en tot het eeuwige leven gebracht. Zodra de zondaar dan ook gelooft is het ongenoegen Gods weg en openbaart zich de gunst Gods.

- Deze gunst sterkt meer dan de uitgezochtste spijzen. Nu de zondaar verneemt en weet dat God hem genegen is en hij in Christus Gode aangenaam is heeft hij kracht om te leven door de geloofsverbintenis met de Levensbron.
- Die gunst Gods schenkt dan ook alle heilsgoederen, die in Christus zijn. Wie Christus heeft, heeft Hem als Profeet, Priester en Koning. In deze ambten ligt de rijkdom van de Kerk. Zo is Christus haar leven en verstaat zij de apostel als hij zegt: "Het leven is mij Christus."

- Die gunst stelt in het bezit van alles wat door de zonde verloren werd. En al wat de mens verloor is saam te vatten in het éne woord "God." Wie vrede met God heeft, heeft God en heeft daarom alles. En wie in dezen vrede leeft, leeft in de gunst Gods, leeft de gunst Gods en geniet de gunst Gods omdat hij Gode aangenaam is door Christus Jezus.

Zonder dit heeft de mens niets, omdat hij God niet heeft. Wie Hem heeft, heeft alles. Maar men kan Hem niet hebben zonder te geloven in de Naam van Zijn Zoon. *En dit is Zijn gebod, dat gij gelooft in de Naam des eniggeboren Zoon van God.*

8. *Vermaak in God.*

Vrede met God is vermaak in God. Zonder deze vrede vermaakt de mens zich met de dingen van de wereld. Hij gaat op in het aardse, in het tijdelijk goed, in zijn gezin, in zichzelf. Wie vrede met God heeft, gaat op in God. De gelovige vermaakt zich in het bestaan Gods. *In God is al zijn heil, zijn eer.* Die God is zijn zaligheid, zijn geluk, zijn bezit, zijn vrede. Wie daarin leeft spreekt niet over zichzelf maar over God. Er zijn veel naamchristenen, die altijd over zichzelf spreken. Wie vrede met God heeft spreekt over God, denkt over God, bedoelt God, zoekt God.

- Wie vrede heeft vermaakt zich in de deugden Gods. En hij vermaakt er zich in omdat hij ze nu pas recht leert kennen. Vóór de vrede met God kent hij God niet omdat Hij zich niet aan Hem heeft geopenbaard. Zodra de Heere zich openbaart kent de zondaar Hem, kent ook iets van Zijn deugden. En deze deugden Gods zijn zo bekoorlijk en heerlijk dat de zondaar, die ze kent er zich in vermaakt en verheugt. Daarom zegt de dichter:

"Rechtvaardig volk, verheft uw blijde klanken.

Verheugd in God, naar waarde nooit te danken."

- Wie vrede met God heeft vermaakt zich in Zijn wet. Hij heeft een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht. De dichter van Psalm 119 zegt dan ook: "Hoe lief heb ik uw wet, ze is mijne betrachtning den gansen dag." Niet in die zin alsof de gelovige nu wettisch gaat leven. Wettisch leven doet alleen de oude mens. De nieuwe mens dient door de liefde, niet om loon. Hij zou het doen al was er geen hemel tot beloning noch hel tot straf. Voor de gelovige zijn de geboden Gods dan ook niet zwaar. Het is een liefdedienst, die nooit verdriet. Het is een dienst, die voortvloeit uit de liefde tot God en de vrede met God. Het is een dienen door het geloof, met zelfovergave, met de bedoeling God er in te verheerlijken. Deze dienst is enkel vreugde, ze is geheel vrijwillig, onbaatzuchtig. Daarom zegt de kerk met de dichter: "U hebt meer vreugde in mijn hart gegeven, dan ten tijde dat hun koorn en most vermenigvuldigd zijn."

Wat een zalige vrede! Want vrede met God omvat alles. Het is vrede met de consciëntie, vrede met de omstandigheden, vrede met de schepping, vrede met de dood, vrede met het graf. Geen duivel, geen wereld kan die vrede roven. Hij is het levenswater van de ziel en gaat alle verstand te boven. *Hoe groot is het goed, dat Gij hebt weggelegd voor degenen, die u vrezen.* Dit grote goed, deze vrede is, volgens Paulus, door onze Heere Jezus Christus. Zonder en buiten Hem is er geen vrede. Vrede is dan ook: alles buiten Christus los te laten. Want deze vrede is een Persoon, de Persoon van Christus. Daarom zegt de apostel: "Want Hij is onze Vrede." En de profeet profeteerde: "Deze zal Vrede zijn." Dat is Hij, voor wie Hij is de Immanuël.

Is Hij ook uw vrede? Hebt u Hem? Buiten Hem en sterven zonder Hem betekent eeuwig oorlog met God; dat is een eeuwige nederlaag. Nu biedt Hij u de vrede aan. Hij is het die ons Zijn vriendschap biedt. Nog niet te laat. Zoekt dan de vrede en jaagt dién na.

Wie Hem heeft zal eeuwig vrede hebben. Zonder enige stoornis. De dichter zong er van:

*Maar, blij vooruitzicht, dat mij streelt,
Ik zal ontwaakt Uw lof ontvouwen.
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw God'lijk beeld.*

"Want Hij is onze vrede." AMEN.

6. WIJS EN DWAAS.

Zingen Psalm 43:3, 4.
 Lezen Matth. 25:1-13.
 Zingen Psalm 73:14.
 Psalm 139:14.
 Psalm 98 : 5.

Altijd weer klinkt de mens tegen dat waarschuwendende woord: Gij dan, zijt ook bereid." Als de dood komt, of als Christus verschijnt op de wolken des hemels ten gerichte, moet de mens bereid zijn. In die alles beslissende stonde is er geen tijd meer om zich te bereiden. Indien men dan tot de ontdekking komt dat men niet bereid is, is het te laat, voor eeuwig te laat. En dat dringt temeer omdat de Schrift zegt, dat er velen zullen menen in te gaan, doch niet zullen kunnen. Vreselijk zal het geroep zijn van hen, die roepen: "Heere, Heere, doe ons open!" En zij zullen zelfs menen recht te hebben op de ingang in het eeuwig koninkrijk van Christus.

Hoort, waarop zij pleiten: "Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd en in Uw Naam duivelen uitgeworpen, en in Uw Naam vele krachten gedaan? Wij hebben in Uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken. U hebt in onze straten geleerd!" Kent U ons dan niet? Wij kennen U toch." Zie, er is en er zal zijn een vroom geslacht, dat veel spreekt, veel profeteert, vele ervaringen heeft, aan de Avondmaalsdis aanzit, ja zelfs duivelen uitwerpt, hoewel niemand van onze tijd het al zover gebracht heeft, en toch een gesloten hemelpoort zal vinden. Bunyan zegt ervan: *Toen zag ik dat er ook een weg van de hemel naar de hel is.*

Vreselijk is de weg van deze aarde naar de hel. Maar nog vreselijker de weg de hemel naar de hel. Menen in te gaan en niet kunnen. Uit Jezus mond te vernemen: "Ik ken u niet, al beweert gij, dat u Mij kent."

Dat dan ieder zich beproeve, en acht geve op de tekenen van de tijden, waarin een machtige stem klinkt, die roept: *Maranatha! Jezus komt.*

Overdenken we deze dingen eens door stil te staan bij de veelzeggende en waarschuwendende gelijkenis, ons opgetekend in Mattheüs 25:1-13.

1 Alsdan zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke hare lampen namen en gingen uit, den bruidegom tegemoet.

2 En vijf van haar waren wijzen, en vijf waren dwazen.

3 Die dwaas [waren], hare lampen nemende, namen geen olie met zich.

4 Maar de wijzen namen olie in haar vaten, met haar lampen.

5 Als nu de bruidegom vertoefde, werden zij allen sluimerig, en vielen in slaap.

6 En ter middernacht geschiedde een geroep: Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet.

7 Toen stonden al die maagden op, en bereidden haar lampen.

8 En de dwazen zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uw olie; want onze lampen gaan uit.

9 Doch de wijzen antwoordden, zeggende: [Geenszins], opdat er misschien voor ons en voor u niet genoeg zij; maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor uzelfen.

10 Als zij nu heengingen om te kopen, kwam de bruidegom; en die gereed [waren] gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten.

11 Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Heere, Heere, doe ons open!

12 En hij, antwoordende, zeide: Voorwaar, zeg ik u: Ik ken u niet.

13 Zo waakt dan; want gij weet den dag niet, noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal.

Deze gelijkenis doet ons zien hoe het straks zal zijn met de wederkomst van Christus. Dan zal het in het koninkrijk van de hemelen gaan, zoals het hier wordt voorgesteld. Wij worden dus in onze gedachten verplaatst naar het eind van de eeuwen. Dan zal het er in de christelijke kerk uitzien als in deze gelijkenis wordt voorgesteld. De ware christenen zullen dan gelijk zijn aan wijze maagden, de naamchristenen aan dwaze maagden.

Wat laat ons deze gelijkenis zien?

1. Overeenkomst de wijzen met de dwaze maagden.
2. Verschil tussen de wijze en de dwaze maagden.
3. Vermaning aan de wijze zowel als aan de dwaze maagden.

1. *Overeenkomst de wijze met de dwaze maagden.*

Tot goed begrip is het nodig, u kort het beeld voor ogen te stellen. Wij hebben hier een Oosterse bruiloft. De bruidegom haalde de bruid af uit de ouderlijke woning. Vandaar had een feestelijke optocht plaats de bruidegom met de bruid en de genodigden naar de woning de bruidegom. Daar, in de woning de bruidegom, had de feestviering plaats. De optocht had plaats bij avond of nacht en werd daarom verlicht door fakkelen of toortsen, gewoonlijk schalen op een stok bevestigd, in onze tekst "lampen" genoemd. Met zulk een brandende fakkel wachtten de vriendinnen van de bruid, maagden, de stoet op, voegden zich daarbij en gingen dan mee in de bruiloftsmaal. Alles kwam aan op zulk een brandende fakkel. Dat was de enige voorwaarde. Zo zijn er nu in deze gelijkenis tien maagden, die zich voor het doel in gereedheid hebben gebracht en met een fakkel de bruiloftstoet tegemoet gaan. Het getal *tien* doet in dezen niets ter zake, aangezien dit getal alleen is gebruikt omdat het volgens Joodse voorstelling een volle kring of krans voorstelt. Niet alle tien zijn echter bij de komst de bruidegom bereid, wegens te kort aan olie, waarom zij dan ook geen lichtende fakkel hebben en niet meegaan in de bruiloftsmaal.

Zo zal het nu ook zijn bij de wederkomst van Christus. Feitelijk is de gelijkenis profetie, waarin wellicht een van de oorzaken moet worden gezocht voor de menigvuldige en van elkaar afwijkende verklaringen. Toch geeft Jezus zelf de sleutel ter verklaring als Hij zegt: "Zo waakt dan, want u weet de dag niet, noch de ure, in dewelke de Zoon des mensen komen zal."

Op bereid-zijn komt het aan. In dat licht moet alles gezien. En dan zien we in deze gelijkenis dat er straks, op die grote en doorluchtige dag zullen zijn die bereid zijn, maar ook die niet bereid zijn, hoewel zij de schijn hebben van ware christenen. Door dezen schijn is er grote overeenkomst tussen de wijze en de dwaze. Op die overeenkomst willen we eerst wijzen.

Ze bestaat allereerst hierin dat zowel de dwaze als de wijze maagden, lampen bij zich hebben. Zelfs gaven deze lampen, zowel die van de dwaze als die van de wijze licht. Ze hadden dus beide olie. Schijnbaar waren ze dan ook alle tien bereid voor de komst de bruidegom. Alles tengevolge van het feit, dat ze olie hadden. Vandaar dat zich de vraag voordoet: *Wat hebben we onder die olie te verstaan? Wat is er met de olie bedoeld?*

Nu zouden we u kunnen ophouden met een reeks verklaringen, die in de loop van de eeuwen zijn gegeven. We zullen dat echter niet doen, aangezien het niet de minste nuttigheid heeft.

Wat is echter olie voor ons mensen?

Wel, alles wat licht aanbrengen en licht onderhouden kan. Geestelijk genomen, dus datgene, wat de mens in staat kan stellen zich als een lichtende gestalte te vertonen, ook zelfs bij de dood en de wederkomst van Christus.

En waardoor kan nu de mens in geestelijk opzicht meer of minder licht laten schijnen?

(1) Wel, door de werkingen van de Heilige Geest. Deze werkingen van de Heilige Geest, en daarop dient juist gelet, zijn tweërlei. Er zijn algemene werkingen, die in zeer vele mensen worden waargenomen en er zijn werkingen, die zich alleen in de uitverkorenen openbaren.

- Ook door die algemene werkingen van de Geest, kan de mens, door een vroom en godsdienstig leven, door het schijnsel van de olie veel licht laten schijnen. Vandaar dat het licht de lampen in deze gelijkenis bestaat in een leven naar Gods geboden, dat u zowel bij de naamchristen aantreft als bij de waren christen. Voor de waren christen geldt de eis: "Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien en uwen Vader, die in de hemelen is, verheerlijken." Dit woord van Jezus verklaart ons het licht van de lampen. En dat licht ontstaat door de werkingen van de olie, namelijk van de Heilige Geest.
- Dwaze en wijze maagden hebben werkingen van de Heilige Geest. Leest slechts wat de Apostel zegt in Hebr. 6 : 4, 5: "Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht zijn geweest, en de hemelse gaven gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods en de krachten van de toekomstige eeuw." Beide, zowel de dwaze als de wijze maagden, hebben overtuiging van zonden. Denkt b.v. aan Farao, Saul, Herodes, e.a.
- Beide soorten mensen, door deze maagden voorgesteld, hebben een gevoel van verlorenheid, kunnen blikken in eigen verdorvenheid, kunnen zichzelf vanwege de algemene verlichting van de Geest veroordelen. Tengevolge hiervan worden beide door veel vreze des doods en angsten van de hel gekweld en grijpen naar allerlei strohalmen om hun leven te redden. Ja, zelfs smaken beide, zowel de hypocriet als de ware christen het goede Woord Gods en de krachten van de toekomstige eeuw.
- Beide kunnen berouw hebben over het bedreven kwaad en kunnen zelfs trachten hun zonden goed te maken, gelijk Judas, die ondanks al zijn liefde tot het geld, de penningen terug bracht.
- Ja meer. Beide kunnen werkzaamheden hebben omtrent Jezus. Door de algemene werking van de Geest kan een dwaze maagd zelfs een verbond sluiten met Jezus, Hem beloven Hem te zullen dienen, indien Hij haar ziel redt en verlost.

Hoeveel algemene olie van de Geest een mens hebben kan wordt duidelijk beschreven door Boston in zijn "Des mensen natuur in deszelfs viervoudigen staat", waar hij handelt over de derde staat, namelijk: "*De staat van genade, of begonnen herstel.*" Het was te wensen, dat dit werk wat meer gelezen werd, misschien zou er heel wat misverstand over wedergeboorte, geloof, rechtvaardigmaking en heiligmaking worden opgeruimd.

Ondanks de werking de vermelde olie, heeft die mens in alles zichzelf op het oog, leeft en werkt uit zijn doodstaat, en is dientengevolge dood door de misdaden en de zonden, ook al worden dergelijke mensen in onze tijd voor *levenden* aangezien. Niettemin kunnen deze mensen door deze olie van de Geest veel licht laten schijnen.

- De dwaze maagden, zowel als de wijze, hadden brandende en lichtende lampen.

- Beide leven nauwgezet en ingetogen.
- Beide schijnen Gods geboden lief te hebben.
- Beide ijveren voor de leer, de belijdenis, Gods Woord en de inzettingen van de Ouden.
- Beide offeren geld en gaven voor de kerk, de behoeftigen, voor allerlei instellingen van barmhartigheid, voor alles wat in verband staat met het koninkrijk Gods en de uitbreiding daarvan.
- Beide lopen Gods kinderen na en de beste predikanten. Herodes hoorde Johannes de Doper graag.
- Beide profeteren, zodat men de dwaze maagden, de naamchristenen dikwijls zegt, wat men eens van Saul zeide: *Is Saul ook onder de profeten?*
- Beide zitten aan de Avondmaalsdis, temidden van de ware discipelen, zoals ook Judas aanzat bij de instelling van het Avondmaal.

Wat een licht! Wat een schijnsel! En toch staan al deze mensen nog op de oude stam, werken uit een onvernieuwd gemoed, zijn nog nimmer geënt in Christus, uit Wie alleen nieuwe vrucht gedragen kan worden.

Wat een schijn! Wat een schijnsel! Wat een overeenkomst!

(2) Het tweede punt van overeenkomst bestaat hierin *dat zowel de dwaze als de wijze maagden uitgaan de bruidegom tegemoet*. Ze wachten beide op hem en zien uit en verlangen naar zijn komst.

Zo kunnen uitverkorenen en niet uitverkorenen, ware christenen en naamchristenen uitzien en verlangen naar Christus' wederkomst. Er zijn zelfs verenigingen, die zich zeer veel bezig houden met alles wat in verband staat met *de wederkomst van Christus*. De Catechismus spreekt van mensen, die met de mond in Jezus roemen, doch Hem metterdaad verloochenen. Hoezeer deze mensen ook lijken op ware christenen, en van velen er voor gehouden worden, nochtans hebben zij nooit Jezus ontmoet en Hij heeft zich nimmer aan hun ziel geopenbaard. Zo zullen er velen met een ingebeelde hemel ter hel varen. *"Toen zag ik dat er ook een weg van de hemel naar de hel is,"* schrijft Bunyan.

(3) Ook bestaat er overeenkomst *in de slaapzucht van deze twee soorten van maagden*. De wijze zowel als de dwaze slapen. Zoals beide kunnen uitzien naar de komst van de bruidegom, kunnen ook beiden voor een bepaalde tijd niet uitzien. In dat opzicht zien wij bedenkelijke verschijnselen onder de ware kinderen Gods van onze tijd. Er is een zekere slaapzucht. Hoe weinig wordt er geleefd bij de wederkomst van Christus! De hemelse Bruidegom schijnt door vele wijze maagden niet verwacht te worden. Het schijnt of bij velen de lamp begint uit te gaan. En wel is waar hebben zij olie in de vaten, zodat, als het geroep gehoord wordt: *de bruidegom komt!* zij bereid zijn, maar toch wil de Heere dat de lamp steeds een helder schijnsel geeft. Het ontbreken van dit heldere schijnsel is gevolg van slaapzucht. *"Hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel en godzaligheid."* *"Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken."*

(4) Het laatste punt van overeenkomst blijkt uit het feit *dat zowel de dwaze als de wijze maagden ontwaken op het geroep: "De bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet!"* Op de grote dag des oordeels zullen ook de gestorvenen het geluid van de laatste bazuin horen. Niet alleen wijze en dwaze maagden, ware en valse christenen, maar ook niet-christenen. Dan zullen allen ontwaken.

Onverwacht, plotseling. Te middernacht. Als men Christus niet verwacht. In de ure, dat gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen. Aangrijpend voor alle mensen. Maar inzonderheid voor hen, die menen olie genoeg te hebben en tot de ontdekking komen dat de lamp uitgaat. Dan is het beslissende uur aangebroken. Dan houdt verder alle overeenkomst op. Dan gaan de wijze maagden binnen, de dwaze blijven buiten staan, vergeefs roepend. O, wat een groot aantal naamchristenen, die zullen menen in te gaan en niet kunnen!

Maar tot op dat ogenblik was er overeenkomst met de wijze maagden. Grote overeenkomst zelfs. Doch de grote Kenner van de harten, de grote Herder van de schapen zal de bokken de schapen afzonderen. Hij kent de Zijnen en wordt van de Zijnen gekend.

O, wat is een ernstig onderzoek nodig! Als u zoveel hebben kunt, en zoveel dat lijkt op het ware werk Gods, de kinderen des lichts nabij komt, en toch buiten, rust dan niet, aler u weet, zeker weet dat uw anker vast ligt in het binnenste heiligdom. Onderzoekt u biddend met het woord van de dichter:

*Doorgrond m', en ken mijn hart, o Heer!
Is 't geen ik denk niet tot uw eer?
Beproof m', en zie, of mijn gemoed
Iets kwaads, iets onbehoorlijke voedt;
En doe mij toch met vaste schreden
De weg der zaligheid betreden.*

2. Verschil tussen de wijze en dwaze maagden.

(1) Het eerste verschil openbaart zich daarin, dat de wijze maagden olie genoeg hebben en de dwaze maagden te kort komen, en dat juist op het ogenblik dat ze olie nodig hebben. Daarom is het slapen voor die dwaze maagden zo noodlottig. De wijzen slapen ook wel, maar zij waren bereid. Zij hadden olie genoeg. Door het slapen bemerkten de dwaze haar te kort helaas niet.

Zo is het nu met vele naamchristenen. Vooral in onze tijd dommelen en slapen ze voort, in de mening, helaas!, dat ze olie genoeg hebben. Daarvoor zijn deze arme naamchristenen niet alleen verantwoordelijk. Nee, van kansel en kathedraal wordt het slaapmiddel toegediend: "Zo iets, namelijk zulke werkingen, enz., heeft de mens niet van zichzelf." Zulke mensen noemt men zoekende zielen, "mensen die de beginselen van het leven deelachtig zijn" en meer dergelijke uitdrukkingen. Wat heeft men dan toch in dat opzicht de leer van de vaders verlaten! Hoe leest men dan toch de Catechismus? Weet men niet meer wat de Dordtse vaders schreven in de *Vijf artikelen tegen de Remonstranten*, hoofdstuk III en IV? Verzuimt men Calvijn te lezen en zoveel anderen? Deze vragen te stellen is voldoende om u te doen zien waar een van de oorzaken ligt van het toedienen en gebruiken van de genoemde slaapmiddelen. En als men deze slapende mensen wil wakker schudden om ze er op te wijzen dat ze zonder de bewuste geloofsgemeenschap met Christus eeuwig zullen omkomen, worden ze boos en vijandig, of vragen verbaasd: *Wat is dit voor een nieuwe leer? "Want u brengt enige vreemde dingen voor onze oren."*

Gelukkig wie nog wakker wordt en zijn te kort aan olie bijtijds bemerkt. Het is nog de welvaangenamen tijd en de dag van de zaligheid. Er is nog olie te koop, voor niets. Stel dan niet uit, maar haast u om uws levens wil! Want indien u zou worden opgeroepen, of Christus zou verschijnen op de wolken des hemels, is het te laat.

De wijze maagden hadden olie genoeg. *Wat is dat nu?*

Ze hadden voldoende van de Heilige Geest. Dat wil zeggen, zij hadden niet alleen de Geest in Zijn algemene werking, maar ook in Zijn bijzondere werkingen.

En wat zijn nu die bijzondere werkingen?

Door de bijzondere werkingen van de Geest gaat de mens voor zijn bewustheid onder. Hij wordt klaar ontdekt aan zijn gans verlorenheid en totale verdorvenheid. Door de bijzondere werking wordt de schuld van de zonde voor hem werkelijk schuld. De rechtvaardigheid Gods eist de volkomen betaling, doch hij heeft geen penning om te betalen. Dan verliest de mens zijn leven, zijn IK, aanvaardt het Goddelijk vonnis, wil veroordeeld worden. Door de bijzondere werking wordt de laatste vezel, waarmee de mens nog aan de ouden stam vastzit, doorgesneden. Dit is daarom bijzonder, omdat hij ook op datzelfde ogenblik door de Heilige Geest wordt ingeënt in de nieuwe stam, Christus. Diezelfde Geest Gods werkt in dat dodelijk, maar ook levendmakend tijdsgewricht, het zaligmakend geloof in de ziel, waardoor Jezus wordt aanvaard, omhelsd, geëigend. Diezelfde Christus openbaart Zich in dat tijdsgewricht aan de ziel in Zijn noodzakelijkheid, dierbaarheid, gepastheid en algenoegzaamheid, om haar liefelijk te omhelzen, en haar voor eeuwig tot de Zijne te maken.

Daarom richt het geloof zich, volgens Calvijn, op de beloften Gods in Christus, en wordt deze geloofsoefening in de *Vijf artikelen tegen de Remonstranten* (hoofdstuk III en IV) een "zoete werking" genoemd, die bewust wordt doorleefd, en een "metterdaad" geloven, waardoor de ziel zich met de Zaligmaker verenigt.

Ziedaar tegelijk de beschouwing van de Dordtse vaders inzake de wedergeboorte!

Deze bijzondere werkingen des Heiligen Geestes missen de dwaze maagden, de naamchristenen, hoezeer hun werkzaamheden, ervaringen en beschouwingen ook gelijke op die van de ware christenen. Zonder deze bijzondere werkingen is de mens dus niet bereid.

En sliepen de dwazen van onze tijd nu maar niet, of lieten ze zich maar wakker schudden, ze zouden hun tekort kunnen zien. Maar het is alsof de Heere een geest van diepe slaap heeft uitgezonden, waardoor zelfs de wijze maagden hier en daar het spoor, ook met betrekking tot de zuivere leer, bijster zijn. Niettemin hebben de wijze olie genoeg.

O, wat een tegenstelling! Olie genoeg; olie te kort!

(2) De tweede tegenstelling openbaart zich in het opflikkeren de lampen van de wijze maagden en het uitdoven van die van de dwaze maagden.

De wijze maagden zijn hier duidelijk de kinderen des lichts. Eertijds waren zij duisternis, maar nu zijn zij licht in de Heere, en laten ook hun licht schijnen. Door de zaligmakende olie wandelen zij, temidden de duisternis dezer wereld, als lichten temidden van een krom en verdraaid geslacht. We zouden het ook zó kunnen zeggen: *uit de beleving van de rechtvaardigmaking, vloeit nu voort het leven in heiligmaking*. Het licht de lampen van de wijze maagden is dus *het leven van de heiligmaking*. Een leven, dat niet alleen die naam draagt, of er goed op gelijkt, zoals de dwaze maagden, maar het in werkelijkheid is.

Bij de dwaze maagden is zulk een leven dan ook ondenkbaar. Ze kenden immers geen rechtvaardigmaking. Zonder dit is er van heiligmaking geen sprake. Wel hebben sommigen of liever velen in onze tijd het zover gebracht dat men reeds van heiligmaking spreekt in het stuk van de ellende, maar dit is volkomen in strijd met wat de Catechismus leert en bovenal in strijd met de orde, die de Apostel Paulus geeft in Romeinen 8 : 30. De heiligmaking volgt, volgens de Heilige Schrift uit de recht-

vaardigmaking en niet omgekeerd. Ze is met de rechtvaardigmaking gegeven. Ze bloeit op, tegelijk met en uit het nieuwe leven. En aangezien zonder heiligmaking niemand God zal zien, zal er ook zonder rechtvaardigmaking geen ingang zijn in de hemelse bruiloftszaal.

Ook Calvijn plaatst, evenals de Catechismus, de bekering ná de rechtvaardigmaking, als hij zegt (III. III. 2.): "En al is het dat wij de oorsprong van de bekering brengen tot het geloof, zo dromen wij echter niet van enige ruimte van tijd, die het nodig zou hebben om dezelve voort te brengen, maar wij willen alleen aanwijzen dat de mens de bekering niet in ernst kan betrachten, tenzij hij de bewustheid hebbe het eigendom van God te zijn." Zou Calvijn thans niet velen vinden, die slapen en dromen?

Dat leven nu van de heiligmaking missen de dwaze maagden en alle naamchristenen, ondanks hun schone leven, al is het zo voortreffelijk als de rijke jongeling. En nu kan het tot Christus' wederkomst schijnen, dat zelfs de dwaze wijs zijn, maar dan is het uit. Dan de scheiding. Omdat de waarachtige heiligmaking ontbrak.

Heiligmaking is leven uit Christus. Heiligmaking is Christus in zich te laten leven. Het is een gedrongen worden door de liefde van Christus, geopenbaard aan de ziel. Een liefde tot al de geboden des Heeren. Een dagelijks afsterven de oude mens en opstaan van de nieuwe mens. En ze is onlosmakelijk vast aan wedergeboorte, rechtvaardigmaking en geloof. Dat bezit geen enkele dwaze maagd, met al haar vormendienst, eigengerechtigheid, ijver, en alle algemene werkingen van de Geest, hoe wijs zo'n maagd ook schijnt. Daarom wordt, zonder bekering, al haar licht uitgeblust in zwarte en eeuwige duisternis.

Wèl kan de naamchristen dus licht geven, godsdienstig leven, zich scharen onder Gods ware kinderen, het volk Gods bij zich in huis nodigen en ontvangen, zelfs in de gunst van de wijzen delen, maar de lamp gaat uit. Geen olie genoeg Zonder rechtvaardigmaking, geen heiligmaking. En dus niet bereid. Bereid is alleen de wijze mens, al komt Jezus in zijn slaap.

Wat een tegenstelling!

(3) De derde tegenstelling openbaart zich als volgt.

De wijze maagden gaan, als de bruidegom komt, in de stoet. Voor haar wordt de deur geopend. Zij gaan in de bruiloftszaal. Zij delen in de feestvreugde. Want, de bruidegom kent hen.

Tot de dwaze klinkt het: "Voorwaar zeg Ik u, Ik ken u niet."

Wat is nu dat kennen?

Het is de levensgemeenschap van Jezus met Zijn kerk. Geen oppervlakkig kennen, zoals wij iemand kunnen kennen omdat wij van hem gehoord of gelezen hebben. Maar een kennen door omgang met iemand. "Gods verborgen omgang vinden zielen, daar Zijn vrees in woont." Jezus staat in levensgemeenschap met de Zijnen. Dat is ook de betekenis van het woord: "Ik ken de Mijnen." Hij kent ze ook omdat ze Hem de Vader gegeven zijn. De Vader gaf de heidenen tot Zijn erfdeel en de einden van de aarde tot Zijn bezitting. In het hogepriesterlijk gebed zegt Jezus tot Zijn Vader: "Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven." (Joh. 17:6). Hij kent ze ook als vrijgekochten door Zijn bloed. Want al is het waar dat het bloed van Christus genoegzaam is om de gehele wereld te reinigen, nochtans worden alleen zij gereinigd, die Hij van eeuwigheid heeft liefgehad. En Hij kent ze allen bij name. Zij alleen zijn de vrijgekochten des Heeren. Hij kent ze omdat Hij aan iedere ziel Zijn bloed toepast en persoonlijk in die gereinigde ziel woning maakt.

Hij kent ze als geheiligde door Zijn Geest, opdat zij straks allen ingaan in de bruiloftszaal, in heilig sieraad, om eeuwig te delen in de zalige feestvreugde.

Maar Hij wordt ook door de Zijnen gekend, volgens Zijn eigen Woord. Wie Hem niet kent of leert kennen komt straks voor een gesloten deur. Zonder levensgemeenschap met Hem, wel helse smart, doch geen hemelse vreugde. "Wie in Hem gelooft zal niet veroordeeld worden doch wie niet gelooft, is alreeds veroordeeld." Wie in Hem gelooft gaat in de stoet, voor hem wordt de poort ontsloten. Hij gaat in, in de bruiloftszaal. Hij deelt in de feestvreugde.

Dat zullen de dwaze maagden missen. Zij ontbreken reeds terstond in de stoet. *Wat is daarvan de oorzaak?*

Zodra ze zien dat ze olie te kort komen zeggen ze tot de wijzen: "Geef ons van uw olie, want onze lampen gaan uit." Ze willen dus olie lenen. "Doch de wijze antwoordden, zeggende: "Geenszins, opdat er misschien voor ons en voor u niet genoeg zij; maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor uzelfven."

Een onbarmhartig antwoord?

O nee. *Olie meedelen* betekent: geen brandende lampen meer te hebben. Dat wil zeggen, de roeping niet kunnen vervullen.

Bovendien laat Jezus hier zien, dat het genadewerk een persoonlijk bezit is. De dwaze maagden zullen dus de gewone weg moeten volgen om aan olie te komen, dezelfde weg, die de wijze vroeger bewandeld hebben.

Nu is het echter te laat om nog olie te kopen. De bruidegom komt, hij is er. Maar zij zijn er niet. En terwijl de stoet binnen gaat zijn zij bij de olieverkoper. *Te laat!* Vreselijk woord! Zonder het genadewerk van de Geest is het te laat als de dood komt. Te laat als Christus verschijnt op de wolken des hemels. Waar de boom valt, daar blijft hij liggen.

Straks is er geen tijd meer om bekeerd te worden. Wie dan heengaat om olie te kopen, gaat niet in. En van olie lenen is geen sprake. U kunt van geen enkel kind Gods iets overnemen. Gods volk komt niets te kort, maar houdt ook niet over om aan anderen mee te delen. Zij hebben de gehele Jezus nodig, in al Zijn volheid, in heel de heerlijkheid van Zijn ambten. Ze kunnen het met niets minder doen dan met de zaligmakende werkingen van de Heilige Geest. En wat zij hebben is persoonlijk. U kunt het met de olie van een ander niet doen. Geen naprater, geen uitwending volgeling zal ingaan.

Ontwaakt dan, gij die slaapt, en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten. O slapenden, wordt eens wakker! Doet uw dwaasheid eens van u. Ziet eens uw tekort. Uw lamp gaat uit. Gaat nu naar de olieverkopers. Het is nog niet te laat. Koopt dan zonder geld en zonder prijs. Roept nog en smeekt nog. Wie weet, God mocht zich wenden. Anders gaat het u als de dwaze maagden.

En hoe ging het haar? Ze komen terug, doch vinden de deur gesloten. Vreselijk! Nabij de deur. Bijna binnen. Maar nabij is niet binnen. Bijna is buiten. En dat door eigen schuld. Door een noodlottige slaap.

Zo zullen er velen zijn, die zullen menen in te gaan, en niet kunnen. Jezus kent ze niet. "Voorwaar zeg Ik u, Ik ken u niet." Het baat niet al roepen ze: "*Heere, Heere, doe ons open!*" Ze worden afgewezen, omdat de Bruidegom hen niet kent.

Zo zal het gaan in de groten dag. Dan zullen er velen zijn, die menen in te gaan. Ze zullen roepen: "Heere, Heere, doe ons open. Hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd en in Uwen Naam duivelen uitgeworpen, en in Uw Naam vele krachten

gedaan? Gij hebt in onze straten geleerd! Wij kennen U toch!" Maar zie, dat is de zaak niet waar het op aan komt.

Kent Jezus u? Anders zal het zijn: *Ik ken u niet.*

Nee, het is niet de vraag, of u Jezus kent, maar of Hij u kent. Zo niet, dan is uw kennen van Hem niet het ware kennen.

En toch zijn er in onze dagen velen, die menen in te gaan, zonder dat Jezus Zich aan hun ziel openbaarde, zonder door Hem gekend te zijn. Het wordt besproken en verkondigd, dat er velen zullen binnen komen zonder ooit Jezus als hun Borg te hebben gekend, zonder dat Hij zich ooit als Borg weg schonk. Men meent het zonder Hem te kunnen. En men noemt zichzelf en anderen 'de kleintjes' of 'de bekommerde kerk.' Men meent onbewust te zijn wedergeboren, en zonder dat men het weet, in geloofsgemeenschap met Christus te staan. Maar nóch de Heilige Schrift, nóch de Dordtse vaders, noch de reformator Calvijn en zoveel anderen *leren een onbewuste wedergeboorte* in de bewust-levende mens.

Daarom zullen er velen zijn, die met de dwaze maagden zullen roepen: *Heere, Heere, doe ons open!* Maar zij zullen vernemen uit de mond van de hemelse Bruidegom: *Ik ken u niet.*

"Toen zag ik dat er ook een weg de hemel naar de hel is." Bent u bereid? Nog is er olie te koop. Nog niet té laat. Maar, o, dat vreselijk zelfbedrog!

3. Vermaning aan de wijze zowel als aan de dwaze maagden.

"Zo waakt dan, want gij weet de dag niet, noch de ure, in dewelke de Zoon des mensen komen zal."

Wat betekent dat voor u, die de wijsheid, die van boven is, ontvangen hebt? Dit: uw leven moet een leven zijn van verlangen naar de wederkomst van Christus. "Die deze hoop heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is." Het is een vermaning om de lampen brandende te houden. Uw lendenen moeten omgord zijn, de kaarsen brandende. Er ligt een dure roeping tot ware heiligmaking.

U die de Heere in waarheid vreest, de wereld ziet op u. Laat de praktijk van uw leven er de kenmerken van dragen, dat u een arm en ellendig volk bent, maar dat niettemin op de Naam des Heeren vertrouwt. Dat vertrouwende leven is juist het kenmerk van een ellendig en arm volk. Dan is het leven een leven van de hoop. "En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten is uitgestort door den Heiligen Geest." Die hoop is geen misschien, maar een vaste, zekere verwachting van het toekomstig heil, dat in de dag van de opstanding volle werkelijkheid wordt.

Daarom moet u in de toekomst leven. En om dat te kunnen moet er een gemeenschapsleven zijn met Christus. Dan kunt u Hem uit de hemel terug verwachten, om in het volle bezit van al Zijn heilsweldaden gesteld worden.

Eens komt de tijd, dat u Hem gelijkvormig zult zijn. Als het lichaam van de zonde niet alleen is afgelegd, maar een nieuw geestelijk lichaam in de dag van Christus uw deel zal worden.

Waakt dan en bidt.

Voorals de Bruidegom vertoeft. Let op de tekenen van de tijden.

"Hij komt, Hij komt, om d' aard te richten.

De wereld in gerechtigheid.

Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,

Wordt in rechtmatigheid geleid."

Leve dan in uw ziel het gebed de ziener op Patmos: *"Kom Heere Jezus, ja kom haastelijk."*

Maar u, dwazen, ook voor u een vermaning. Ziet uw dwaasheid, uw sluimeren, uw slapen. Wee de gerusten te Sion en de verzeerden op de berg van Samaria! Zonder het persoonlijk bezit van Christus is het eeuwig omkomen. "Wie in Hem gelooft zal niet veroordeeld worden, maar wie niet gelooft is alreeds veroordeeld."

En zonder rechtvaardigmaking is er geen heiligmaking. En zonder heiligmaking zult u een gesloten deur vinden.

U dwazen! ... Jezus kent u niet en u kent Jezus niet, omdat u nooit met Hem in levensgemeenschap gestaan hebt. Laat u nog wakker schudden. Wij moeten u waarschuwen. Wee onzer, indien we de bazuin niet aan de mond zetten. Luistert naar de bazuin van het Woord, eer de laatste bazuin slaat. Dan is het te laat.

U kunt zo niet sterven. Vreselijk te sterven met een algemeen werk van de Geest. Koopt nog olie. Straks is de deur voor eeuwig op het nachtslot.

U, die wakker geschud zijt, rust niet. Het is wel een voorrecht te zien dat u olie te kort komt, maar ook daarmee gaat u *verloren*. *U ziet het nog bijtijds. Koopt dan de tijd uit, terwijl de dagen boos zijn. Want: Hij komt, Hij komt om d' aard te richten.*

En u wijzen, laat in uw ziel de bede leven, die ik ergens las:

*Dag van de toekomst van Gods kinderen,
Breek dra aan de kimmen door!
Kom Heere Jezus, ja kom haastig!
En voleind Uw glansrijk spoor.*

AMEN.